

**«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2013**

© 1970 by the author

Reprinted by arrangement with the author

for the *Journal of Health Politics, Policy and Law*

Volume 1, Number 1, Spring 1976

РАУФ ПАРФИ

ТУРКИСТОН РУҲИ

Сайланма

**«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2013**

УДК 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)6

П-21

- йзб. араб.

Нашрга тайёрловчи ва сўэбоши муаллифи:

Вафо ФАЙЗУЛЛОХ

Масъул мухаррир:

ЧОРШАМЪ

П-21 Парфи, Рауф

Туркистон руҳи: Сайланма: шеърлар, таржималар \ нашрга тайёрлаган В. Файзуллох. – Тошкент: «Sharq», 2013. – 320 + 8 б. зарв.

Қадрли шеърият мухлиси!

Ушбу сайланмага Ўзбекистон Ҳалқ шоири, XX аср иискинчи ярми ва XXI аср боши ўзбек адабиётида ёрқин из қолдирган, шеър тараққиётида ўзига хос олий макомли мактаб яратган бадиий СЎЗ моҳири, мардона ва гўзал қалбли кўйчимиз Рауф Парфининг энг сара шеърлари ва шеърий таржималари жамланди. Бу шеърлар кўнглинигиз тўридан жой олишига ишончимиз комил.

ISBN 978-9943-00-953-0

41368
10 3
УДК 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)6

ISBN 978-9943-00-953-0

Alisher Navoiy «Sharq» нашриёт-матбава акциядорлик компанияси
Бўй тартифи, 2013.

2013/85

14.02.2014

6487

O'zbekiston MK

«Мен сувман, замъ хеъ ким ишаган...»

Ҳар сафар чинакам шеър билан дийдорлашгув муҳаббатни англов, саодатни ҳис қилиш, мусибатни ботинан тушуниш лаҳзалари бўлади. Шунинг учун ҳам бу онлар ошиқларнинг туғилган кунидир, кўнгилнинг, кўнгил ҳақиқатининг байрамидир. Зеро, дунёга ҳақиқатни излаб келадилар, муҳаббат ила қадр топадилар. Кўнгилнинг афиғ ва ҳаниф дарди мубораги билан истиқомат қиласдилар. Инсон қисмати то Қиёмат қадар гўзал, ёник, пок тарона ва Сўз ила зийнатлидир. «Сўзда сеҳрдан, шеърда ҳикматдан бордир», деб бекорга марҳамат килинмаган-да. Дарҳақиқат, башариятнинг ибрат ва сабоқ, умид ва ишонч манзилита шеърият маърифати билан ҳам борилади.

Ёлғон ширинни эзмалаб, эзғилаб ўтган шеърбоз эмас, аччик ва тотли Ҳақиқатни ёниб яшаган, гўзал ва мардона тараннум этган, бедор гўзаллик яратган, бетама руҳиятни ардоқлаб, инсонни сўзи билан эзгуликка ҷоғлаган Шоир ҳар бир миллатнинг ҳар қачон тирик ва мафтункор овози, тоълебони ва оқил куюнчагидир. У тилининг ҳазинабони ва сўзларга Исо Масих янгиқ жон багишловчи бўлғуси! Ҳоссатан, инсон ҳурлигининг толмас курашчиси тимсоли. У энг тоза ҳислар афсунгари ишқнинг девонаси ва девонагўйи, ёзганлари билан ўн саккиз минг оламнинг таянчи, таянч нуқтаси илҳомида акс этган мутафаккирдир. Султон-ул орифин ҳазрат Яссавий шундай. Ҳазрат Навоий, шоҳ Машраб, хокон Бобур шу қавмнинг пирларидан. Мавлонолар Оғаҳий ва Фурқат, беназир аламдийдалар Абдурауф Фитрат ва Абдулҳамид Чўлпон шу улуғ манзилнинг асл

йўлчилари бўлди сўнгти нафасларигача! Ўзбек шеъриятининг ана шу асл силсиласига, олтин ҳалқасига XX аср иккинчи ярми ва XXI аср боши яна бир ШОИР берди. Абдурауф Парфи Ўзтурк.

Рауф Парфининг шахси ва шеърияти фавқулодда бетакрор ва жозибали. У хурдил ва хокисор, эрка ва дарвеш, дардкаш ва факир, афанди ва окил, ҳакиқаттўй ва мард бўлди бир инсон кисматида. Янги ва янгрок, сирли ва сўфиёна, шакли маънодор, маъноси ҳуснли ва таъсирга олувчан шеъриятида буларнинг бари бор. Алалхусус, у ўзининг янги шеъри, ёник сўзи, метин зътиқоди, мардана иродаси, жонкуяр севгиси, ҳалол қарashi, камтарин ва камсукум ҳаёти билан ўзбекнинг овози бўла олди. Ана шу ялангтўш ҳаёт тарзи билан Шоир кимлигини яна тиклади. Инсонга ва сўзга ҳалол муносабатни ўргатди. Унинг қайғуси ва севгиси шунчалик тоза ва мардки, шахсидан шеъри, шеъридан шахсининг фазли ва фожиави наво қилади. Мухими, инсоннинг қадри, ҳурлиги учун ёнгани, яшагани, сигинар даражада сўзга – шеърга ўзини бағишлагани, йўқотгани ва ТОПГАНИ ҳам шунга яраша бўлгани ҳайрат, хурмат ва мухаббат уйғотади бу шеъриятга, бу Шоирга нисбатан. Рауф Парфи тенгдошлари, ҳатто баъзи устозларига ҳам кескин ижобий таъсир этган, айниқса, ўзидан кейин бу йўлга ҳавасланиб чиқиб, кисмат деб билган ижодкорларга янги довонларни кўрсатиб, шеърият манзара ва манзилларини яшнатган, мактабдор шоир-дир. Шеъриятимиз келгусига назар ташлаш учун ҳам беихтиёр унинг шахси ва шеъриятига, фавқулодда яратиқларига мурожаат қилинаверади. Қисқаси, бу шеъриятни англаш, кашф қилиш ҳақиқий маънода эндиғина кўз очиб, туғилиб келаётир. Ҳар бир арзирли ижодни чинакам ҳис қилиш, кўз очиш сабабларини билиш учун унинг илдизи, уруғи униб чиқсан дала – ҳаётидан жишила курса, бир қадар ха-

бардор бўлиш керак. Ажаб эмас бизга, ўзбекка, туркйларга, инсониятта тилимиз балоғати билан улут шоирни эҳсон қилган илдизларни қайтадан кашф қилиб сурурланиш қаторида, Рауф Парфини берган халқнинг руҳиятини, энг муқаллас қадриятларини зъзозласак. Колаверса, Шоирнинг ўрганиш ва излашилари мисолида ўзбек адабиёти, шеърияти таракқиёти, кейинги икки аср ижтимоий воқеалари боис ўз ўзанларимиздан чекинишлар, кўпроқ рус тили орқали дунё адабиёти билан танишиш ва таъсирланышларни ҳам мушоҳада қилиш мумкин бўлар.

Рауф Парфи Ўзтурк асли Фарғонанинг Водилидан, 1943 йили (ўзининг зътирофига кўра, «Таваллудим 40», баъзиларнинг ривоят қилишича, ундан ҳам олдинроқ 1939) йилнинг 27 (баъзи маълумотларда 23) сентябрида Тошкент вилояти, Янгийўл туманинг Шўралисой қишлоғида Парфи Мухаммад Амин (туғилган санасида икки хиллик учрайди: бири 1883, иккинчисида 1893–1955) ва Сакина Исабек қизи (1913–1995) хонадонида туғилади.

Бу хонадонда аждодлар хотираси азиз тутилган. Абдурауфнинг ота бобоси Мухаммад Амин, унинг отаси Мухаммад Сиддик Норқучоқ, унинг отаси Мухаммад Расул Фарғоний, унинг отаси Мухаммад Раҳим Фарғоний...

Ота томонидан бувиси – момоси Жосият биби, унинг онаси Хосият биби. Катта бобоси Мухаммад Расул Фарғоний Догистонга Имом Шомил қўшинига ёрдамга бораётган туркестонлик мужоҳидларга кўшилиб, чор босқинига қарши урушга кетган... Догистондан эса туркийча сўзлашадиган Марям деган қизни олиб келиб, тўй қилиб уйланади. Она томонидан бобоси Исабек, унинг отаси Мусабек, унинг отаси Толибек, унинг отаси Олимбек... Она томонидан момоси Кумриниса, унинг онаси Чаманбека, она томонидан катта бувиси Ҳувайдо пиримнинг наби-

раси бўлган. (Бу маълумотлар «Жаннат макон» журналидан, 2007, июнь). Демак, бўлгуси шоир юрагида мурғаклигидан аждодларга хурмат ва ҳайрат куртак ёзиб, ўзликка содиклик улар тимсолида, ботинида кўкаради. Сир эмаски, чор ва совет мустамлакаси аввало ана шу ўзлигимизнинг кўзига мил тортиб, бизни қул – манқуртга айлантиришни кўзлаган, қай бир микёсда кўпчилик ўртасида шунга муваффак бўлиб, мукаррам қадриятларимиздан узоқлаштирган эди.

Маълумотларга кўра, Парфи Муҳаммад Аминнинг ҳам янгича, ҳам эскича саводи бўлиб, форстожик, усмонли туркча, рус тилини яхши билган. Чор боскинидан кейин бир муддат турли маҳкамаларда тилмочлик – таржимонлик қилган. Тақдир тақозоси билан ўтган асрнинг 30-йилларида оиласини олиб, Фарғонадан Тошкент вилояти Янгийўл туманига кўчиб келади. Ҳамма ҳужжатларда ўзини «саводсиз» деб ёздиради. Урушдан кейин умрининг охиригача жамоа ҳўжалигида боғбонлик қилади.

Онаси Сакина ая ҳам ана шу қатлу қатағонли шафқатсиз тузумнинг зулму зўравонликларидан қалби яра, ҳаётида йўқотишлари бир талай, акалари бой бўлганликлари сабабидангина отиб ташланган эди.

У узок, кўзлар тўрт бўлиб кутган фарзанд эди. Ўшанда Парфи амаки эллик (олтмиш) ёшнинг устида, Сакина хоним ўттизни тўлдираётган эди. Яъни армондил ота камида йўлига ўттиз йил интизор, ёруғ хаёл мушфиқа она ҳам бир мучал ёшини уни кўлига олиб, бағрига босиш умида кечирган эди. (Тақдирни қарангки, улугъ шоирлари Чўлпону Фитратлар машъум 37–38да катл этилиб, тирик шоирни колмай, кўнгли бўшаб қолган ўзбек чорак аср ўз тилида шоир туғилишини кўзи гирён, юраги алвон ва оташин бўлиб кутган, Рауф Парфи айнан шундай шоир бўлиб кўз очишини ўшанда ким ўйлади

дайсиз!). Унгача туғилғанлар турмаган, гўдаклигида нобуд бўлиб кетаверган эди. Бундан зада ёта-она, қавму қариндошнинг кўнгиллари жойига тушмайди... Кайвониларнинг маслаҳати билан ирим қилиб, шу бола турсин, яшаб кетсин, дея уни Турсунали атайдилар. Ўша замондаги ягона хужжат – жамоа ҳўжалиги темир дафтарига ҳам биринчи марта Турсунали Парнибай ўғли деб ёзилади. Ҳақиқий ҳаёти шеъриятда деб билган шоир, бир қадар шаклланган, ўзини англаган палладан ёзганлари остига «Рауф Парфи» деб имзо чекадиган бўлди. Бироқ унгача айрим шеърларига «Чақмок», «Орзуманд», ғазалларига «Парфий» каби тахаллусларни ҳам қўллаган. Одамзоднинг фитрати шундай: ўз моҳияти, бир умрлик эътиқоди, тоабад интилар довонини, олий аъмолини келажатига исм килиб қўяди. АР РОУФ, Аллоҳ таоллонинг 99 исмидан бири бўлиб, ўта марҳаматли, раҳмати ва марҳамати кент Зот маъносини англатади. Шу Зотдан умидланиб танланган исм, тахаллус – шундай марҳаматли зотнинг бандаси, кули эканлигини чинакамига англаган, шунга яраша инсон бўлиб яшашга интилади. Фақат эзгу амалларига кўра тақдирланишини, марҳамат кўришини орзу қиласи. Шоирнинг бутун ҳаёти исмига муносаб кечди. Фақат бизнингча, у танлаган исм Рауф эмас, Абдурауф (Марҳаматлининг кули) бўлган. Фақат дахрий тузумнинг тазийки эса буни тўла ёзишга йўл қўймаган кўринади...

У миллий, диний қадриятлар руҳида яшаётган оиласада кўз очган, хонадонда пирлар – азиз-авлиёларга эътиmod кучли эди. Гўдак ўтилчанинг бошига икки кокил қўйиб, бири Уш пиirimга, иккинчиси Шоҳимардон пиirimга аталган – назр қилинган эди.

У оиласнинг якка-ёлғиз фарзанди, оку кораси эди. Авлиёи кабирларнинг муриди ҳам хисобланарди. Ота-она меҳрига қониб ўстган Абдурауфда болалик-

дан ҳурдил бир рухият шакланди. Мана шоирнинг зътирофи: «*Дадам мени жуда эркалатган. Агар ис-тагимни олиб бермаса, қулимга қайчини олиб, коки-лимни кесиб ташлайман, дердим*».

Болаликдан эркин, эрка бўлган, асралган, қадрланган, раъйига борилган инсон шу меҳр-муҳаббат, гўзал оқибат туфайли ҳам яхши инсон бўлар, эзгуликлар йўлига жонини тикиб, ўзини бағишлаб, ишончни оқлар экан. Фарзандларининг хотирлашича, Рауф ака уйига ким эшигини тақиллатиб келса, «Ким у, яхши одам», деб қаршилар экан.

Ҳар нарса зувалада, унинг уруғи, илдизи болаликдан юракда бўлади. Рауф Парфида ботинан қаландарлик – дарвёшлиқ, шеъриятида суфиёна тарона ва ҳикмат қуюқ. Аввало бу унинг рухияти озиқланган болаликда курган-кечирган ғаройиб кунларига бориб туташади. У 1947 йили, яъни тўрт ёшида ота-онаси билан қалбидаги Ватани, бобокалонлари тупроги Водилга боради. Шоҳимардон, Жалолободда бўлади. Кейин Ўшга ўтишади. Унга маънавий марказлар – табаррук зиёратгоҳлар кўрсатилади. Валийуллоҳ боболарнинг кисмати, кароматлари қайта-қайта ривоят қилинади. Бу унинг яқинлари таъсирида тариқатга қадам қўйиши, сўфиёна ҳаёт ҳавосидан илк бор түйиниши эди. 1948 йили Ўш пиrimга назр қилинган кокилини олдиради. Бу муҳташам ва сирли маросим ҳам беш-олти ёшли болакай ҳаётида унугилмас, кўнгил оламига ажиб нақш солади. Тафаккур қылса бўладики, унинг манглайига дарвешона ҳаёт тақдир қилинган, гўдаклигида оила муҳитида теваракдагиларнинг мўътабар ҳаётлари билан бунга пойdevor ташланган эди.

1950 йили биринчи синфга боради.

Иккинчи синфда ўқиётганида – 1952 йили ота-онаси билан Шоҳимардонга боради. Шоҳимардон пиrimга бағишланган иккинчи кокилини олдиради.

Ҳали ҳам даҳшатли қатағонлар шамоли эсиб турган, Иккинчи жаҳон уруши йўқотишлари эсдан чиқмаган, муҳтоҷлик, очарчилик замонлари. Парпий ота замона зайлига қараб тиним билмас, мусаллас тайёрлаб, корейсларга гуручга, ўрисларга буғдойга алмашлаб, фақат ўзининг оиласини бу қийинчиликлардан олиб ўтмасдан, муҳтоҷ қариндошларни ҳам қаҳатчиликлардан асраб қолади. Жумладан, узоқ қариндошларидан, ўғлининг яқин дўсти, Абдулла-жонлар оиласи ҳам бу хонадондан паноҳ топган эди.

Боғбоннинг кўли очиқ ва ошнапарастилиги ҳам уйида чиройли, маърифий гурунгларга йўл очган, бу дилтортар, Туркистон қайғусидаги кўнгилбўшатар сұхбатлар, дилкаш улфатчиликларда боғбоннинг дўсти, машҳур деҳқон Ҳамроқул Турсунқулов, Абдулла оға (киримлик), Кори тога (эски жадидлардан), Абдураҳмон Водилий деган сўфий шоир ҳам кўп ташриф буюришар ва даврага қур киритишар эди. Отасининг қошида ёш Турсунали бу сұхбатларни мириқиб тинглар, замон томирини миллий ўзлигини йўқотмаган ҳолда баҳолагувчи, назоратчиси йўқ, юрагидагини айтадиган шахслар гурунгининг жавҳарини англаб-англамай руҳиятига сингдиради. Улар беиз кетмай, ўн йилликлар оша шахсини тоблаб, шеъриятида садо берди.

Бошлиғич ва ўрта таълимни «Шарқ юлдузи» (1–7-синфлар), Шўралисойдаги 53 – (8–9-синфлар), Янтийўл шаҳридаги Алишер Навоий номли (10–11-синфлар, кечки) мактабларда олди. Үқувчилик йилларида қизил салтанатнинг алёрлари оиласда қулоғига куйилган ҳақиқатларни бостириб, унугиб юборгудай босимда эди. «*Колхўзимиз жуда машҳур эди. Ҳамроқул Турсунқуловнинг шарофати билан колхўзга Комил Яшиндан тортиб, Жавоҳарлаъл Неругача келишган. Кагонович, Хрущев, Пол Робсонлар ташриф буюришганда биз қизил галстукни бўйинга боғлаб,*

пионерчасига «доим тайёр» бўлиб кутуб олганмиз» («Ёшлик» ж. 1993 й., 1-сон).

У биринчи шеъри «Энди қандай яшаймиз» марсиясини ҳам 1953 йил 5 марта Сталин ўлими муносабати билан ёзди...

Ҳарқалай, шеър йўлида биринчи устозим деб билгани шоир Абдураҳмон Водилий замонасозликдан йирок, мумтоз шарқ адабиётининг чукур билимдони эди. Унинг таъсирида 12–13 ёшида шеъриятга жиддий ишқи тушади, ундан анъанавий шеър курилишини ўрганади. Дастробки машқлариданок ўзига хос ёзишга уринади, янгиликни табиатдан излайди, событликни ҳам табиатда кўради. Унинг илк шеърлари анчагина. Бироқ санъатнинг бадиий сўз тури шеърга талаби юксак шоир китобларига биринчи тўлақонли шеър сифатида «Кундуз ўйга чўмар, тун яқин...»ни зълон қилиб келди. Санаси 1957 йил. Рауф Парфи ижодининг илк даврига оид анча-мунча янгилик берадиган ўн учта хатжилд (папка), бир талай дафтарларни шоир умрининг охиригача асралган. Уларни тартибга келтириш, ишлаш фикрида бўлган. Ана шу кўлёзмаларни кўз корачигидек асралётган шоир Чоршамъ билан маслаҳатлашиб, Рауф Парфи шеърияти юксалиш зволюциясини кўрсатиш маъносида йиллар бўйича, жумладан, 1957 йилгача бўлган шеърлардан ҳам айrim намуналар беришга карор қилдик. Албатта, бу тартиб қайси маънодадир нисбий, зоро, шоир кўнгли тўлмаган шеър ёки мисраларини йиллар давомида ишлаган, гоҳида бутун шеър сифатида воз кечганида ҳам мисраларидан ёки илк вариантнинг бир қисмини бошқа шеърига ишлаб кўшган. Қискаси, шеърларига бутун умр сайқал берган. Шу боис нашримизда хатолар бўлиши мумкин. Бунинг учун олдиндан узр сўраган ҳолда келгусида топилажак янги маълумотларни олимларимиз тўлдирадилар, дея умид қиласиз.

Унинг 1958 йили Янгийўл туман газетасида матбуотда биринчи шеъри босилиб чиқади.

1960–65 йилларда у Тошкент Давлат дорулфунунининг (хозирги ЎзМУ) филология факультети журналистика бўлимида ўқиди. Лекин соҳта фан – марксча-ленинчча фалсафа асосларидан имтиҳон топширишни истамагани учун диплом ололмади... Зеро, у ана шу талабалик йилларидан бошлаб бир эркесвар инсон, бутун ижодкор сифатида ўзини англаш йўлига кирди. Дунё аҳволи, миллат қисмати, инсон ботинига теран нигоҳ ташлади. «Иккинчи курсда ўқиётган пайтимда менда иккиланиш пайдо бўлди. Шунгача жудаям баҳти замонда яшаётувдим. Ҳамма нарса халқ учун деб. Домлаларимдан кўра адабиётнинг ўзи фикримни ўзгартирган».

Дастлабки маъсум ижодида очилиш, кўтарилиш, барака айни шу йилларга тўғри келади. Дунё адабиёти, айниқса, жаҳон халқлари шеъриятини қизғин ўрганишга киришади. Блок, Такубоку, Леся Українка шеърларини таржима қиласди. Нозим Ҳикмат шеърияти билан танишиб, унинг «Инсон манзарапари» эпопеясини таржима қилишга киришади. Университетда «Турк дунёси адабиёти» курсини ўқитишни таклиф қиласди; дўстлари учун «Турк дунёси шеърияти» дастурини ёзди. Ҳикоялар машқ қиласди. Шу йилларда ёзган шеърларидан илк гулдаста китоб тайёрлаб, «Эрк» деб атайди. Нашриётта топширади. Бирор бу кўлёзмани нашриётнинг ўзида йўқотиб юборишади...

Унинг кўзи очик шоир бўлиб туғилишида, ўша давр ўзгариши, собиқ Иттифокда озгина хукмронлик қилган Хрушчев «илиқ»лигининг ҳам таъсири бор. Шунда шахсга ситиниш оқибатлари танқид қилиниб, ноҳак катагонга учраган юзлаб кишилар шахси скланган, хос давраларда совет империяси халқлар қамоқхонаси эканлиги алам-ла айтилиб, инсон эрки дахлсиз, миллат ҳакки ўз кўлида бўлиши кўтарилган,

зулм азобидан ҳали кўнгиллари зада бўлмаган ёшлар бу тўлкинларнинг олдинги каторида пайдо бўлишади. Тақдир Рауф Парфига шоир ва шахс сифатида туғилишни айни шу даврда раво кўрди. Факат кўпчиликдан фарқи: у шу паллада англаган ҳакиқатларидан доимий зугумларга қарамай охиригача кўз юммади, кўриб, тушуниб, белгилаб олган идиаллари йўлида бўлди. Нафсенинг кутқусига учмади, моддий етишмовчиликлар ҳам уни тоблади; фикрини кескир, шеърини гўзал, аъмолини мукаддас қилди. Уни шахс сифатида улгайтирди. Шоир миқёсида тинимсиз изланишларга ундади. Қотиб колмасликка, манманликка берилмасликка чакирди.

1966–2005. Қолгани қирқ йилга чўзилган ҳаёт...

У Республика Кино кўмитасида, Рауф Гуломномидаги Адабиёт ва санъат, «Ёзувчи» нашриётларида муҳаррир, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Тарғибот марказида бош муҳаррир, «Жаҳон адабиёти» журналида етакчи муҳаррир вазифаларида ҳамда «Ойдин», «Ватан», «Туркистон» газеталарида хизмат қилди.

1969 йили унинг биринчи китоби «Карвон йўли» нашр этилди. Ушанда 25 ёшда эди. Тириклигида йиллар оша яна саккиз китоби – «Акс садо» (1970), «Тасвир» (1973), «Хотирот» (1975), «Кўзлар» (1977), «Қайтиш» (1978), «Сабр дарахти» (1986), «Сукунат» (1989) ва «Тавба» (2000) ёруғлик юзини кўриб, юзини ёрут қилди, кўнглининг ёлкинини кўрсатди. Унинг яна ўз кўли билан тартиб берган «Сўнгти видо» (ўлимидан сўнг, 2006 йил чоп этилган), «Хукмнома» ва «Иймон асири» деб аталган шеърлар, адабий қайд, ихчам тадқиқотлардан иборат китоблари яқинлари ва муҳлисларига маълум. У наср билан ҳам шуғулланган, айрим ҳикояларини матбуотда ҳам эълон қилишга улгурган эди. «Муҳожир» деган рўймон қоралагани ҳакида эшигтанмиз...

Шеъриятта қизиқиш, теварагида баҳс илк китоблариданоқ бошланган ва ҳамон тўхтамай келади.

Унинг шеърлари довруғи узокларга етган. Турк, озарбайжон, инглиз, рус, латиш, эстон ва бошқа тилларга таржима қилинган. Утган асрнинг саксонинчи йиллари бошида Болтиқ бўйида эстон тилида алоҳида бир китоби нашр этилади, айни шу йилда Латвиядаги бошқа бир адабий нашр пайдар-пайига унинг эллик иккита шеърини ўз тилига ўтириб, эълон қиласди.

Рауф Парфининг шоир, носир, таржимон сифатидаги ижодий ижтимоий фаолияти Узбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Туркия Ёзарлар бирлигининг адабий мукофотини олган. У Халқаро Маҳмуд Кошғарий, Туркия Диёнат Вакфи мукофотларининг соҳибидир. 1999 йили Узбекистон Халқ шоири фахрий унвони насиб этди. 2005 йилнинг 28 мартада олтминш уч ёшида чин дунёга йўл олди.

Ундан ШЕЪРИЯТ колди. Бир шеъриятки... унинг юрт қайғусида ёнган, яқин салафлари Абдурауф Фитрат, Абдулҳамид Чўлпон, Абдулла Қодирий, Усмон Носирийлардан мерос олган гўзал изтироблари, босқинчиларга ўчи. Фақат бу тиниқ туйғулар изланишлар боис йиллар утган сари тобора очилди, ташбеҳлари куюқлашди, фикри ўзига хос янгича ва баланд авж, бетакрор шакл олди. Юксак руҳда маромига етди. Аср бошида Чўлпонлар бошлиган янгича тажрибалар аср охирида Рауф Парфи кашфиётлари билан такомил топди. Бу XX аср дунё шеъриятининг ўрганишли воқеаси. Унинг янгиликлари (фикр тарзи, куюқ метафораларида, сонет гулдасталари шакли ва маъносида) эътирофга моликдир. Аввало бу изланишлар шаклда ҳам, маънода ҳам ўзбек шеъриятига янги қон, янги жило берди. Унинг ижтимоий мавзудаги шеърлари ҳам шахсий дард, кечинмадек қалбга яқин ва таъсирчан. Туркистон фожиаси ва иқболига бағишиланган шеърлар эса миллат зиёлиларини туртиб уйғотган руҳи рангин, нақши-нигорли оташин қўшиқлардир.

Унинг шеъриятидаги охорли Сўз, янгича ва хар хил оҳант, рамзийлик ва ишоралар, турлича топилган ритмика-суръат, фикр ва хисларнинг қатлам-қатламлиги, зинг аччиқ ва катта ҳақиқатларнинг очик ва тимсолий шамойили фавқулоддадир. Шу маънода бошқа маъни ва ишоралари, онг ости кочиримлари бўлишидан катъи назар «Мен ёлғизман, овозим ёлғиз» сатри, аввало, ўзи ҳақида ўзининг баҳоси ҳамдир.

Зулматда ёруғликни қидириб йўлга чиқсан йўлчи шоир қанчалик заҳмат ва машакқат чеккани сари овози яна ҳам кескир ва ишончли, шеърлари янгрок ва гўзал гирияга эврилди. У баъзан ошкора ифодага имкон йўклигидан сатрларини ташбеҳлардан тиклади, баъзан яланғочлик, жўн баён бадииятнинг кушандаси эканлигини билганидан рамз ва аллегориялар, образлилик тилида ҳақиқатларини парда ортида кўрсатди, муҳаббатини балоғат билан шафакда туриб изҳор қилди.

Унинг дастлабки йигирма йиллик ижоди (1957–1977) табиий кўз очиши билан янги ва зилол сувли булоқдек манзур бўлган бўлса, кейинги чорак асрдан кўпроқ (1977–2005), «Муҳаббат» сонетлар гулдастасидан бошланган шеърияти; Қафқоз, Болтиқ бўйинга сафарлари боис ўзининг катта шеъриятта меросхўр ва ҳақлилигини анлагани, кадрлангани боис авжланди, теранлашди, дунё шеъриятида воеа бўлар даражага етди. Бу ҳассос овоз, «ичилмаган сув», «куйган китоб», «синмас соз»нинг сонетлар гулдастаси жанр сифатида ўзбек адабиётидаги эмас, жаҳон шеъриятида янгиликдир, усталик билан ишланиши, кўлами ва залвори жиҳатидан мумтоз шеър айтишнинг санъаткорона намунасидир.

Рауф Парфи Абдулҳамид Чўлпондан кейинги энг йирик модерн шоиримиз бўлиб, Чўлпон такомилга етказишга улгурмаган, янги ўз хиссий йўли ва фикрий ифода услуби, изланишларида оврупа, япон,

хитой ва ҳинд, рус ва турк шеъриятларидан катта ўрганишларини жамлаб, синтезлаштириб, гўзал бир шеърият яратди. Унинг бизга кадрли, дунёга янайм шавқли ва ўзига хослигининг оқилона жихати – бъзи бир «янгичи»ларга ўхшаб миллий йўлларимизни рад этмади, бармоқ ва аруздаги анъаналаримиздан узулиб қолмади, айниқса, бармоқ вазнида мумтоз шеър намуналарини яратди. У миллий шеъриятимизда сарбаст (верлибр), мансур шеър жанрларига асос солган новатор шоирлардан биридир. Шу боис ҳам анаънавий ёхуд постмодерн йўлда изланиб, ўзини топиш, шеъриятимизни рангилаштириш харакатидагилар Рауф Парфининг дилбар шеърияти, захматли изланишлари ўзларига ижобий таъсирини қарздорлик ҳисси билан эътироф этадилар.

Нафсијамрини айтганда, бу шеъриятни мақомига яраша кашф килиб, идеали ва поэтикасини тадқик қилиш адабиётшунослигимизнинг галдаги юксалиш мезонидир.

Рауф Парфи ижодий фаолияти давомида таржимачилик билан жиддий шуғулланган, жаҳон шеъриятининг энг яхши, энг янги намуналарини тилимизда янгратиш пайида бўлган, бу фидойи иш келгуси адабиётни янгилайди, юксалтиради, деган эътиқодда яшади. Шуълада күёш акслантанидек, у бир сатр таржимасида-да шоир даҳосини тирилтириш учун аслиятга мукобил сўз ва жило топа олар, натижада Парфи мурожаатидан кейин ўша шоир ижодини аслият ва таржимада ўкиш, ижодига қизиқиши кескин кўтарилигани кузатилган. Айниқса, унинг Нозим Ҳикмат шеърлари ва «Инсон манзаралари» эпопеяси, Жорж Гардон Байроннинг «Манфред», Муҳаммад Ҳодийнинг «Ҳаёт садолари» (устози Абдурахмон Водилий билан биргаликда), Александр Твардовскийнинг «Хотира ҳукуки» достонлари, Карло Каладзенинг «Денгиз хаёли» шеърий тўплами, Пабадибеку Навоий

да ва бошқалардан қилган туркум таржималари ўзбек таржимачилигининг муваффакиятли саҳифаларидан. Унинг муҳаррирлигида, тўтирироғи, уюштириши ва раҳнамолигида, 1988 йили Рауф Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида нашр этилган «Аср овози» антологияси XIX ва XX – юз йилликдаги дунё шеъриятининг элликдан ортиқ ёрқин вакили ижодидан танлаб қилинган таржималар кейинги чорак асрда шеърий таржима борасида эришилган алохидатоқса, жаҳон шеърияти миқёсида изланишлар ва ўзига хосликларни кўрсатадиган бир мажмуа бўлди. Бу антологияга Рауф Парфи қаторида ўшандаш ёш, бугун замонавий ўзбек шеъриятининг кўзга кўринган вакилларига айланган йигирмага яқин шоирларимизнинг иқтидор ва руҳиятларига бир қадар яқин ва муқобил шоирлардан қилган сара таржималари кирган. Мухтасар айтганда, унинг ўзига хос, фавқулодда шеърияти қаторида муваффакиятли таржималари, бу борада чукур билими ва тажрибаси, теран мушоҳадалари ўзбек шеърхони қалбини зийнатлаб, дунёнинг миқёсли шеърияти ҳақида тасаввурини кенгайтириб, янгилаб қолмасдан, 70-, 80-, 90-йилларда адабиётта кирган ёш ўзбек шоирлари ижодига кескин, ижобий таъсир қилди – ўзининг қатъияти, фидойилиги, севгиси билан сабоқ берди, ибрат кўрсатди.

Рауф Парфи деган шахс ва шоирни садоқат ва ишқ, тинимсиз фикр ва ҳис янгилигини исташ, ҳеч қачон ўзича керилмай, сўз заҳматкаши бўлиш, ёруғлик тезлигида нафрати ва муҳаббатига ифода топиш, сўзнинг маъно катламларида бир неча шуурни жойлаштириш салоҳияти, бир фожна оралаб ўзини англаш зарурияти, факат асл моҳиятта интилиш ташналиги, улуғ ишни елкага олгач, қасамида туриб, йўлидан қайтмаслик халқ қилган, десак, муболага бўлмайди.

Ана шу жараёнда мұхаббат, оила, хонадонда истиқомат ижодий қисматига кескин таъсир қылған, порлоқ истиқболи ҳам, фожиаси ҳам бўлған...

У моддий кийналиб яшаган, оломондан ёлғизланган эсада шахсининг мунаvvар ойнаси, эътиқодининг янгрок овози, мангуликнинг кулфи-калити СЎЗИ, ҳақиқатнинг сурати ва сийрати шеърияти шунчалик сирли ва сехрли, таъсирчан, ёник ва жозибали, теран ва қатламли, тенгдошларидан ҳеч кимга насиб қилмаган шакл ва пафосда, руҳиёнаки, ҳайрат ва сууруга тўласиз; илҳом ва тўлқин олиб, севмоқ ва эзгуланмок илмини зеҳнингиз қадар, аклингиз етганича ўрганасиз. Шоир Рауф Парфи кўнгил ҳақиқатига содиқлигидан тикланиб, уфқни кучган, то қиёмат қадар бизга гўзал, рост, ёник шеър айтувчи кароматтўйдир. У қиска, бедор, бекўним кўнгил деган улуғвор сарҳад – Туркистоннинг улуғ ҳаёлида кўкларда истиқомат қилди. У эллик ёшида тартиб берган бир мажмуасини «Туркистон руҳи» деб атаган, аммо нашрини кўрмай армонда кетди. Мана, қўлингизда ўша абадиятга дахлдор шеърият – Туркистон руҳи. Рухнинг, Рухиятнинг истиқомати эса факатгина Аллоҳ таолога аён. Аллоҳ таоло ҳаммага ҳам насиб этавермайдиган, ҳамманинг ҳам сабри етмайдиган тақдир эгаси Абдурауф Парфини охиратда ҳам Аллоҳ ярлақасин. Чин шеъриятнинг қисмати, ўтар йўли эса инсоният қалбига туаш. Ана шундай асл шеърият билан ошнолик, «...Ҳали ҳеч ким ичмаган сув»дан маънавий чанқоғингизни қондириш лаҳзаси сизга муборак бўлсин!

Вафо ФАЙЗУЛЛОҲ

Энг узб ёзилган таржимаси ҳолим

Таваллудим: 43, мезоннинг йигирма еттиси,
Отам бөгбон. Саводсиз, бизнингча,
Онам пиллакор. Саводсиз, бизнингча.
Илм олишга вақтлари бўлмаган уларнинг.
Қишлоқ мактаби. Шаҳар мактаби. Кечки.
Сўнгра барча тирикчилик мактаблари.
Балоғат гувоҳномаси.
Тошкент Дорилфунуни.
Талабаликнинг якуни.
Талабачиликнинг бошланиши.
Касбим: ҳар қандай мактаб.
Илова: Севаман шеърни.

Шеърият...

Шеър деб аташ мумкин бўлса
биринчисин ёзган куним:

53. 5 март.

Дарс: Алишер Навоийдан то Абдулла Ориф.

Александр Пушкиндан то Виктор Соснора.
Кейин,
Мен билган шоирлар.
Мен билган аччиқ-чучук бесанок сабок.
Кўлимдан келмайдиган иш:

шеър ёзмаслик.

Ниятим:

Тиниш белгилари сингари содик бўлмоқ –
касбимга,

дарсларга

ва орзуладарга.

Ўлим?.. Дарвоке...

Ўлим билан чикишолмайман.

Аммо Аллоҳ – Ўзи билгичдир!

...οβικεο επιμηνγράφοντας
τον πόλεμο της απόβασης της απόβασης
της απόβασης της απόβασης της απόβασης
της απόβασης της απόβασης της απόβασης

ΟΑΜ ΜΥCΦΑΦΟ

1955

Құшлар

Гүзал баҳорда қушлар
Эрталабки наҳорда
Мулайим ўлтиришар,
Чақ-чақлашиб дарахтда.

Бунда жонажон қушлар
Бахтли болалар каби.
Эркин, шод яшайдилар
Суюнишиб жон, қалби.

Биз уларни севамиз
Қушлар ҳам севар бизни.
Күп-күп инлар қурамиз
Рандалаб тахталарни.

Үлкамизнинг қушлари
Бизга ёрдам қиласы.
Шунинг учун қушларни
Барча халқлар севади.

Гүзал баҳорда қушлар
Эрталабки наҳорда
Мулайим ўлтиришар,
Чақ-чақлашиб дарахтда.

Хам

Сенга хатнинг маъноли боби
Кулоғингта асло ёқарми?
Юрагимнинг эзилган доди
Заррача ҳам таъсир этарми?

Ё хатимнинг мунгли овози
Ўқиганда жавлон этарми?
Ёки яна савол сингари
Аввалгича шундай қоларми?

Кулмагил сен, кулмагил асло
Менинг жўшқин муҳаббатимга.
Тарк этмагил эски хаёл-ла
Севгилингда ёнар аланга.

Сенинг жўшқин ҳаёт рухингда
Севгилинг ҳеч яшар эканми?
Ёки менинг сўз илҳомимда
Дур сингари сўзлар сочарми?

Сенга бўлган муҳаббат доди
Юрагимда ёнар фарёди.

СҮНГСИЗ УЗОҚ ХАЁЛГА БОТИБ,
Үйламоқлик мен учун маҳол.
Яна хаёл сувида қалқиб
Телбалардек юрмоқлик на ҳол.
Сен учун мен яширдим ёлғиз
Ажойиб кенг ўтли мұхаббат.
Эй, дилрабо, баҳтли гүзал қызы
Күнгил, юрак бизгадир фақат.
Юрагимдан чикгуячи сазо
Қоғозымда тебраниб кетди.
Олмоқ бўлган нафасим ҳатто
Қалбим ичра бўлинниб кетди.
Кечир мени, кечиргин дўстим
Эзма гапга бўлдинг хўб хуноб.
Ох, эсларсан, эсламоқ учун
Камлик килмас сенга шу китоб.

МЕН СЕНИ ИЗЛАЙМАН, ЖАВДИРАР КҮЗИМ,
Юраман тентираб қоронғу түнлар.
Сени деб жонгинам, сен учун күзим
Сенга бағишиләниб чалинар созлар.

Севгилар, орзулар кетмасин увол,
Тинглагин, унутма, эслагин зинхор.
Күш каби парвоз эт, куйлагил ҳалол
Қанча дилларингда хаёлларинг бор.

Сўйла сен, гапиргин, қилгин табассум
Мен сени севаман ишон меҳрибон.
Ғунча лабларингдан чиқаргин бир зум
Бир товуш мен учун катта бир жаҳон.

Мен сени севаман, ютаман қайғу
Мунгли товушларга бўлиб оҳангдош.
Дилимда, юракда муқаддас орзу
Сени кўрганимда чиққандай куёш.

1956

Китоб менинг ўртогими

Ҳар ерда китоб ҳамдам,
Ажойиб соғ, олтин боғ.
Китоб менга дўст ҳар дам
Варақлар очар қучок.

Китоб менинг кўшк, боғим,
Китоб менинг ўртогим.

Ўкиб сайр этаман
Денгизларда, гулзорда.
Жуда узоқ кетаман –
Худди совуқ Сибирда.

Хуш бўлади димоғим,
Китоб менинг ўртогим.

Тоғларда мен кезаман
Топар эканман мен кон.
Саҳроларга экаман
Мевазорлар ҳамда дон.

Олтин экан тупроғим,
Китоб менинг ўртогим.

Китобни мен севаман,
Китоб кучли илм, онг.
Хаёлларга ботаман
Ёришаркан олтин тонг.

Китоб ишонган тоғим,
Китоб менинг ўртогим.

Мұрғайға

Мен севаман, сайрагил, түргай,
Шұх күйларинг менга нафис, соз.
Ёнимга туш, сенга дұст бұлай,
Күшиғингта бұлай жүровоз.

Күшиғингни жуда севаман,
Сен қүш билан күйлай, пастта туш.
Сенга үхшаб зеркін юраман,
Сенга үхшаб юракларим хуш.

Эркин, завқали олабер нафас,
Күк юзида, майли, парвоз эт.
Сенга фәқат якка илтимос
Күйларингдан менга ташлаб кет.

Әмғир ёқығанда...

Әмғир ёғмоқдайди алла айттандай,
Олтин доначалар сачратар ҳар ёқ.
Шамол ҳам гувиллар бетиним сойдай,
Бир зум, севгилим, узокларга боқ!

Олислар турибди мунгли бир тусда,
Дараҳтлар тұқмоқда маржон-маржон ёш...
Паришон булатлар эса осмонда
Қора қанотларин ёзган қайғудош.

Әлғиз қалб, юрагим учқун, аланга,
Севгилимга томон талпинади жүш.
Әлғиз мұхаббатим оқади сенга,
Севги қирғогига урилади түш.

1957

Кундуз ўйга чўмар, тун яқин,
Осмон янглиғ оқшом шарпаси.
Олис уфқ пойида ёрқин
Куннинг қизил шоҳи пардаси.

Кечки куёш турмаклар сочин,
Жозибали бўлар эртага!
Ана, кўк ҳам маржонлар сочди –
Кенгликларнинг мовий эртагин.

Далаларда эсар шаббода,
Эгилади нозик чучмома,
Ялпизларнинг баргидан шода –
Шода шудринг жимгина томар.

Жозибали бўлар эртага,
Севги фасли асл ва бедог.
Кумуш ҳаволар-ла ўртиги
Гўзаллиги билан яшнар тоғ...

1958

Монг муркааси

Мени аста үйғотдинг келиб,
Кўзим тушди оқ рўмолингта.
Ихтиёрим, тинчимни олиб
Хузуримдан йўқолдинг нега?

Сени кутдим бутун тун бўйи,
Кўзларимга уйку келмади.
Юлдузлардан сўрадим куйиб,
Афсус улар айта билмади.

Сахар бўлди, келдинг қошимга –
Ўша енгил, шохи оқ рўмол,
Нима ўйлар солдинг бошимга
О, мармар тонг, о, соҳибжамол?!

ВАЪДАЛАРГА НЕЧУН ИШОНАЙ АХИР ВАФО БЎЛМАСА,
Агар муҳаббат ёлкини вужудида жо бўлмаса,
Фақат севмоқ-севилмоқнинг, эй Парфий,
маъноси недур,
Оташи бўлмаса-ю, юрагида наво бўлмаса.

тун қуёшни қувди осмондан,
Қора соchlарини таради,
Чирогини ёқди малика –
Ой атрофга кулиб қаради.

Нақадар соз баҳор кечаси,
Дарёда шеър ёзар шаббода.
Чарх уриб сузади коинот –
Дарё деб аталган Ҳавода.

1959

ЁЗНИНГ СҮНГГИ ОНЛАРИ КЕЧДИ,
Курғок майса узра булдурук.
Табиат гул либосин ечди,
Табиат – яланг түрик.

Қалдирғоч тарқ этди уясин,
Дон ғамлар захматкаш чумоли,
Куз келар, булултар туяси –
Карвон-карвон мисоли.

Ёз ўтиб кеттандек дафъатан.
Куз. Неъматга тұладир қўли.
Хайр сенга, хайр, саратон.
Хайр, эй, куёш ўгли.

1960

КҮРМАГАНМАН СИРА ҲАМ СЕНИ,
Юрагимда чунки яшайсан.
Күрмаганман сира ҳам сени,
Юрагимга жуда ўхшайсан.

Яхши эди бир күрсам сени,
Васлингдан ҳам құрқаман, бирок.
Яхши бўлур бир күрсам сени,
Күрмаганим ундан яхшироқ.

ТАШЛАМА ВА ЁШЛАМА КЎЗИМ,
Заъфарон этма,
Сенсиз тундай бўлур кундузим,
Куёшим, кетма.

Менга уч кун уч йил туюлар,
Ахир бу увол.
Фира-шира тонг. Кимдир келар,
Лайло, эҳтимол.

ЯНА КЕЧА ЗИМИСТОН,
Азоб ичра рух.
Бехуда ёнмоқ ёмон,
Сен – шодлигим, Сен – андух!

Келгил, отма азага,
Майли, ёмғир туттанды,
Ёки қиши деразага
Суврат битиб кеттанды.

Келгил энди, кел, ўзинг,
Келсанг кулар кундузи.
Олам мусаффо кўзгу,
Эзгулик каби эзгу...

Ота и хотирасига

Гўзал эсдаликлар қолди сендан,
Захмат чекмоғим учун ҳаётда.
Мен таниб олгунча эсимни
Эсдаликлар қийнайди, ота.

Эсдаликлар ўртайди ҳали,
Рухим тўла армон ва мотам...
Гўзал эсдаликлар туфайли
Мен қандай яшайин, ота?!

1961

БУЛ ХАФА КЕЧА КЕЧАР,
Кувгай уни офтоб.
Бу кеча пардек учар,
Қўйнида мажхул сароб.

Бул хафа кеча кечар,
Кечар қўнгилдан алам.
Ул ўзи заҳар ичар –
Аламсиз қолгай олам.

Бу хафа кеча кечар,
Кечар гафлат уйқудан...
Уйқу билмаган кеча
Порлар яна туйғудан.

Бул човук кеча кечар.

УЙГОНАР ТУРКИСТОН, УЙГОНАР ДУНЁ,
Порлоқ умидларга тўлиб кун бокар.
Бахт сингари олис юлдузлар гўё
Азал гўзалликнинг шаъмини ёқар.

Кўнглим осмон янглиғ, ёриши осмон,
Келур от ўйнатиб Халоскор Сарбоз.
Ёркин саҳарларда Сен, Руҳим, осмон
Юксак-юксакларга қиласбер парвоз.

Эй Само, эй Замин, эй Инсон – қодир,
Гуллар, чечакларга тўлсин ойдин йўл.
Нафосатта ахир чидамли одам.

Бу кун Сен бошқасан, Дунё бошқадир.
Сенда хур туғилдинг. Бир сўзла. Бир ўл.
Ва билгил қайларда сарсондир Алам...

АСТА НАВОЙЙНИ ЎҚИЙМИ
Мен бошингда бағрим шивирлаб?
Ёки ўзим шеърлар тўқийми?
Йўқ! Қоғозга тўкилмади қалб,
Қалб баёни шунча қийинми?

Уйку бўлмас менга бутун ҳам,
Тонгни кутиб олурман ҳали.
Бир илтижо – кўзинг юм, санам,
Бас энди сеҳр этмоқ, гўзалим,
Уйку бўлмас менга бутун ҳам.

Наҳот, уйку этгуси маҳрум
Гўзал хаёл ила оқмоқдан.
Оташ нигоҳ, оташ табассум
Мени армон сари бокмоқдан,
Наҳот, уйку этгуси маҳрум.

Ухламайман гар сен уйқуда,
Сен уйқуда, мен уйғоқ танҳо.
Ойдин кеча. Ойми парқувда
Ётган? Ёки сенми, дилрабо?
Ухлолмайман гар сен уйқуда.

УНАР, ГУЛЛАР ЯШНАР ВА ТОЛАР
Неки бордир иклимда.
Лекин изход меңнати қолар
Толиш билмай ақлимда.

Эзгу туйғу маскани юрак,
Ёнғин янглиғ ёнғил сен.
Менга илқом осмони керак,
Ёмғир янглиғ ёғил сен!

ФАМГИН-ФАМГИН АЛАНГА СҮНАР,
Ұчоқ ичи тутун. Сүнгсиз тун.
Бу тун қалбим узра ғам күнар –
Алангада ёнар ажиб кун.

Сен бўлурсан тағин намоён.
Абадият каби мен учун,
Сенсиз тун, хаёл бир уммон,
Сүнган чўкка қалайман ўтин.

1962

Ҳайр, гага

Биз энди кўриша олмаймиз ёруғ дунёда.
Биламанки, сен – тупроқда,
Биламанки, сен –
Қалбимнинг бағрида очилган япроқда.
Биламанки, мумкин эмас
Сени бир кўрмоқ
Бахтини
Тута билмай кураклар-ла ер ўпмок!
Армони қолди,
Холос. Армонимга сигинаман.
Сени соғинаман...
Биламанки, мумкин эмас.

ТАЛПИНАДИ, ШУНДАЙ КУЛАДИ
Кўм-кўк ўрмон ва тиниқ дарё.
Дарё узра ой ҳам қулади
Ер ҳуснига бўлиб маҳлиё.

Талпинади яшил дарахтлар –
Совутгари асов отини.
Қуёш ширин ўйларга толар,
Бугун ёзар гул ижодини.

Совук юракларга ўт қалаб,
Ўзи бериб ўзига баҳо,
Мангуликнинг нағмаси ила
Талпинади Туронда баҳор.

ГУНЧАЛАР ПУШТИРАНГ ВА ЗАЪФАР

Зангори япроқлар шаҳрида.

Гунчалар орзумдек ҳар сафар,

Гунчалар қалбимнинг бағрида...

Қалбимнинг бағрида бир жаҳон

Фаройиб эртаклар айтади.

Мен қайтиб келмасман ҳеч қачон,

Гунчалар албатта қайтади.

ЖУДА БАХТЛИ ЭДИНГ У БИЛАН,

Жаҳонни тўлдириб юрардинг.

Сен ўшани ўйлайсан ҳамон,

Ўша билан банддир юрагинг.

Унинг билан кечган дамлардан

Сенга қолган ширин хотира.

Менинг эса аччиқ ғамлардан

Тортиб кетди кўзларим хира.

Лекин севгим жой тополмади,

Хотиралар ёттан қалбингдан.

Сен уни ҳеч унуполмадинг,

Мен ҳам кеча олмасман сендан.

Рондел

Хайрлашдик... Ўйнар капалак...
Биз асир бўлмадик лаҳзага.
Хайрлашдик бесўз, беюрак,
Бу боғ, бу гул келди ларзага.

Шабнамнинг соғ қадаҳи синди...
Кулимизни совурди фалак –
Сен мендан айрилдинг, мен сендан.
Ўйин тушар рангин капалак.

Ўйнар, ўйнар, рангин капалак.
Бир лаҳзанинг фармони қолди.
Хайрлашдик. Бесўз. Беюрак,
Буюк севги армони қолди...

Қандай гўзал, рангин капалак...

ОЙЛАР ЎТДИ ВА ЙИЛЛАР ЎТДИ,
Лекин сендан бўлмади хабар.
Ёлғиз сени мен ёлғиз кутдим,
Кута бериб хун бўлди жигар.

Мана, охир сен-да намоён,
Мұҳаббатим, кўзим, исматим.
Ўнгми, тушми ё ширин армон?
Бирдан яраклади қисматим.

Сен ўша-ку, хаёлда кўрган,
Ўша нигоҳ, ошно табассум.
Ўша оҳу кўзлар тиг урган
Ва юракка бошлаган ҳужум.

Сенга жуда ғалат туюлар
Балки севгинг билан ёнганим,
Менга оғу қаби қуюлар
Шундай буюк ишқдан тонганинг...

Ойлар ўтди ва йиллар ўтди,
Юрак эса ишонч ва ғамда.
Қанчадирки, ўтган вакт, кутдим,
Сени кутдим куйиб оташда.

Маъно ўқи кўзимдан

Мен ёниб мұхабbatда
Гар адашсам сўзимдан,
Қошингда хижолатда,
Маъно ўқи кўзимдан.

Сен жабрга устасан,
Аммо ортиқ моҳир.
Севаман ва истасам
Тарк этмакка ҳам қодир.

Мен – мұхабbat, мен – ситам.
Чантал ясад бошимда,
Сени олиб қолғайман
Ғамгин бир қарошимда
Ўз наҳримга солғайман,
Сузарсан кўз ёшимда...

Янги тонг

Тонгда эриб кетди
Кечас.
Уйкусини қувиб кўчанинг
Автолар шовқин солиб кечар.

Дунё сўрармидим, сендан,
Дўстим, шу дақика.
Шунчаки, тонг нафаси янглиғ
Табассуминг керак
Фақат.

Харита

Кўзларимга нур сингари сингиб кетар
Юрагимнинг суврати – харита.
Етар.

Мен ҳали кўрмаган ороллар,
Мен ҳали билмаган ерлар, дентизлар,
Қонларимда ором олар.
Қонларимни бузар.

Бунда кўринмайдир бир чайла,
Унда бақираётган бир одам...
Қалқир, қалқир ҳар бир ҳужайра
Кўзимга сачраган ярадан.

Шу парча қоғозни босиб,
Ким қалбимни гижимлаб отар?!
Харита – Туркистон нафасим,
Кўзимнинг иссиги – харита.

*Исиқа Тәқубоку хатырасы**

Хасратимнинг
Суюқ тошларидан
Даҳма қурмоқчиман
Ўзимга,
Ичида ўз жасадим бўлсин.

ЯШАШ УЧУН ШОШИЛАР ЮРАК...
Ёниб, чорлаб турса-да армон,
Йўлларимиз ҳали кўп йироқ.

Кўнарми баҳт қуши меҳрибон?
Барибир бўлмасмиз баҳтиёр,
Бадбаҳт ҳам бўлмасмиз, инон.

Ким билади хорғин, бемадор,
Ёнингта келарман бир маҳал,
Кўзларимда, бошимда ғубор.

Мен ишончсиз севардим азал;
Мен сенинг ёнингта келган дам,
Дарбозангдан ҳайдама... гўзал...

*Исиқа Тәқубоку – XX аср япон мумтоз шоирі.

Раввора

Кўп оғир кўринар ухлашинг.
Бугун... сенга тушганди ишим.
Фақат сенинг... йиғлашинг яхши,
Яхши эди сенинг йиғлашинг.
Нечун жимсан бугун, фаввора?

Дунёда йўқ эди ўхлашинг,
Гўё тиник, тоза гул здинг.
Кўз ёшларинг тинган. Кул энди!..
Яхши эди сенинг йиғлашинг...
Нечун жимсан, ахир, фаввора?...

ЗАЪФАРОН ЧАКА ҲАМ ЙЎҚ ҲОЗИР,
Еллар чўнтағимда чийиллайди.
Киссам касал бўлса қалбим зар,
Дўстим ҳеч бокғиси йўқ. Майли.

Бокма эски одамга ўхшаб,
Ўтган аср каби қарама.
Ва хижолат чекма уялиб,
Сочинг учларини бурама.

Сен – Орзуим! Мен ҳамон ўша,
Оддийгина шу кастюмда ҳам.
Сева билдим сени, дўсттинам,
Бокма менга ўтмишга ўхшаб.

Доим бошинг узра ҳозирман,
Кўзларингни чақмоқдай ёқай.
Кўз ёшимни ё дарё этиб
Қалбинггами ишқ бўлиб оқай?

Тила тилагингни, мен – шоирман!

1963

БИР СҮЗ БОР
Бегубор тонг каби гўзал,
Тонг чоғи очилган ғунча каби,
Ғунчада шабнам каби мусаффо.

Ширин туйгуларнинг
Ширин фарзанди,
Осмон каби бепоён кўзлар севинчи янглиғ
Бир сўз бор.

Бир сўз бор,
Ҳақиқат сўзидан ҳам юксак,
Ҳақиқатнинг ўзидан ҳам юксак
Бир сўз бор...

Вакт

Вакт ўтмоқда,
Нонуштаси йўқ, тушлиги йўқдир унинг,
У давомли ҳаракат йўсинида.
Вакт ўтмоқда.

Сочларини юлар Вакт
Совуқкон ўрнимиз устида,
Деразани очинг,
Шамоллар кирсин,
Хонангиз нафастга тўлсин,
Мусаффо нафаста...
Ўтган вактлар, бекор вактлар кўриниб
турсин кўкрак қафасдан.

Ватанликда ва Күёшликда
Курайлик!
Курайлик иморат
оловли,
навқирон ёшликтан!
Қани, эй, югуринг,
Югурайлик!
Эшиклардан бошларни ҳайданг!
Тупроқ – Онамизни кўзимиизга олайлик.
Томирларга Вақтни бойланг –
Томирларга,
Бойлайлик!
Вақт ўтмоқда...

Нозимининг садоси

(Парча)

Кетди Нозим.
Келар Нозим овози:
Киприкларим соқчилигига
Менинг кўзим – менинг қуёшим.

Ҳасрат янглиг,
жанинат янглиг менинг дунём
фикрларим соқчилигига.
Атрофимда айланар энг дардли,
Энг баҳтли тириклик сайёраси,
Мен унинг ўртасида
Жаҳон каби катта ва норасида.
Кўз ёшлиарим қалбимни овутмади,
Кўзларим йиғласа
Қалбим йиғлар чорасиз,
Қалбим йиғлаганда

Кўзларим тўқади

атчиқ ёш.

Куёш! Куёш – бир бош!

Кўзларимни қалбимдан айри тутмадим...

..Бир садо

Нозимнинг садоси –

Сочилар.

Миллионларнинг сон минг кўчаларига

Дунёнинг энг ёргуғ,

Дунёнинг энг кора кечаларига...

Нозим... Нозим...

Кетди Нозим.

Қолди Нозим садоси.

Садонинг акс садоси.

Садога ўралашиб борар тобора

Бу дунё.

Садо кенгликлари бокар менга

Нозим Ҳикмат кўзлари ила.

БУКУН БИР ТУШ КЎРДИМ, ТУШИМДА

Бухорода юрган эмишман.

Юксак миноралар бошимда,

Оёқларим остида гулшан.

Бухорода юрган эмишман,

Мен-ла бирга юрармиш Куёш.

Эрир эмиш, оқар паришон

Муз асидан омон қолган тош.

Юксак миноралар бошимда

Менга ҳасад билан бокармиш.

Асрлар бир дамдай ҳаршимда

Зангор олов бўлиб оқармиш.

Оёкларим остида гулшан –
Қайноқ оловларнинг давоми...
Бухоро, зангори гул ушлаб,
Мени асир этди тамоман.

Ул айирди мени хушимдан –
Юрагимни кўрган эмишман...
Букун бир туш кўрдим. Тушимда
Бухорода юрган эмишман.

ЁЗ КЕЧАСИ, ОСМОН-ФАЛАКДА
Кундузнинг китоби ўқилди,
Тарс ёрилди қовун палакда,
Олтин шафтолилар тўкилди.

Далаларда мудрайди уйқу,
Дала ётар кутиб куёшни.
Ариқларда доим уйғок сув
Полизларга кетади шошиб.

Ёз шаънига қўшиқ тўкилар,
Чигриткалар чириллар чунон.
Ёмғир ёғар, гўё ёғилар
Иссик тупрок устига маржон.

Ёз ёмғири илиқдир бирам,
Шитир-шитир унинг қўшиғи.
Бир ширин ҳид таралар ердан
Ва юракка кетар қўшилиб.

ЯПРОҚЛАРДА ШАМОЛ ЎЙНАР,
Сув мавжида ўйнар шамол.
Сарин шамол нима сўйлар,
Юрагида қандай хаёл?

Деразамни чертади у,
Тиқирлатар эшигимни,
Ором билмас, билмас уйқу,
Ўйғотади келиб мени.

Сочларимга қўнар шамол,
Шамол қўнар кўзларимга.
Кўшиқ, эртак айтиб хушхол
Сўнгра қайтар изларига.

Хайр, шамол, хайр, шамол,
Ўйнаб-ўйнаб келгин яна.
Менга атаб бир қўшиқ ол,
Ола келгин бир афсона.

ҚАНДАЙ ГЎЗАЛ, ҚАНДАЙ ЛОЖУВАРД
Хаёл каби кўринар жаҳон...
Лекин менинг юрагимда дард,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Ухламасдан тонгтacha, она,
Тонгда чиқар ёrim бегумон.
Кўзингизга уйку бегона,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Севганимнинг ёнига борай,
Юрагимда қолмасин армон.
Унга йиғтай, унга ёлворай,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

Ишқ ёр бўлди мунис кўнглимга,
Мени адo этди ул жонон.

Кўз тутмангиз бутун йўлимга,
Мендан хафа бўлманг, онажон!

НИМАДИР У КЎЗИНГГА КЕЛГАН,
Хаёлингта, она, не келди,
Йиглаб туриб ҳаттоки кулдинг,
Нимадир у кўзингта келган?

Менга жуда ўхшайди, она,
Кўзларингда ялтираган ёш.
Менда ўша кўз-у, ўша қош,
Менга жуда ўхшайди, она.

Она, уни тўкма, илтимос?!
Кўзларингдан тўкилай, агар
Севинчингдан бермасам хабар,
Она, уни тўкма, илтимос!

ДИЛГИР МУСИКИ ОҚАРДИ.
У пайт сўзсиз ва паришон
Бир-биримизга бокардик:
Сени алдамайман... ишон...
Дилгир мусики оқарди.

У пайт кўзинг эди – маъно.
Сохта туюларди сўзлар,
Орзуларим каби наво –
Сенинг каби мислсиз гўзал.
У пайт кўзинг эди – маъно.

Оқшом, Туркистон ва ёмғир,
Сен ёнимда, сен... ёнимда...
Аста тўхтар бу куй оғир.
Куй бўлиб қолдинг ёдимда:
Оқшом, Туркистон ва ёмғир.

Оханғ

Сени, оҳанг, эй, ғамли оҳанг,
Танимасдим, билмасдим олдин.
Томиримда хун талаштур жанг,
Шунча ғамни қаердан олдинг?

Билмасмидим, ёргү дунёда
Шунча алам, шунча изтироб.
Қайгуларда туйгулар ёнди,
Заҳарми симирди хотирот?!

Ёмғир гүё дийда ёшидан,
Нечун яраланди тушунча?
Аламларга тимсол ўхшайди
Тонг чоғида очилған ғунча.

Дилгир-дилгир юлдузлар ёнар,
Ой үзини отади ҳозир.
Менинг ўйчан, меҳрибон онам –
Ер шаридан олинған тасвир.

Йўқ, сен оҳанг эмассан. Ёлғон...
Сен қалбимда эшилған нидо.
Сен ҳам менга ўхшаган Инсон,
Сен ҳам дунё, шу Туркий Дунё!

ЛАЙЛО, ҲАЁТ АЖИБ ВА ГҮЗАЛ,
Япроклар бошингда сўйлайди,
Гўё сирли осмон бу маҳал,
Янги мўъжизалар ўйлади: –

Мен истайман сенинг севгингни,
Осмон бўлса ҳамки бор дардим.
Ўзим олиб ҳаттоқи кунни
Оёғингнга қўйиш истардим

Қаердадир гувлар шалола,
Сувлар сенга томон ошиқар.
Қаердадир сенинг ишқингда
Аччиқ ёшлар тўкар ошиклар: –

Биз севгингни истаймиз сенинг,
Бўлсак эдик доимо бирга,
Тоза сақлар эдик Севгингни,
Сенинг учун бутун умрга.

Лайло, ҳаёт гўзал ва фалат,
Ўксимайман турмушимдан мен.
... Мени сенмаслитингни фақат
Сира-сира тушунмайман мен.

АРМОН БИЛАН ҚАРАРДИМ СЕНГА,
менки Мажнун, сен эмас Лайло...
Сен гавҳар бўлдинг-у кўзимга
кўзларимдан чекилди дунё.

Сен буқун қайдасан, беҳуда
ҳасрат билан кўйингда ёндим,
ёлғиз сенинг меҳрингдан жудо
кон ютилган саҳрова қолдим...

Тақдиримда йўқ экан чоги
Лайло, Лайло яна учрашмоқ.
Эх, қандай кўтарай фирокни
ахир ёшлиқ йилларим адок.

Бўғзимда қотган сўзларим,
сочилинг самога, сочилинг.
Мана, тонг. Тонгларнинг гўзали,
тонг оқарди ва сочим менинг...

МЕН УЧУН ҚИЙИН, ЛАЙЛО,

Ой каби түлганинг.

Мен учун қийин, Лайло,

Севгимдан кулганинг.

Мен туфайли, Лайло,

Ёнғиз мен учун,

Азоблар тайёрлайсан, Лайло,

Узун кун, узун кун.

Қийин сенга ҳам Лайло,

Хар кун ўйлаб топиш зулм – ўйин.

Қийин сенга ҳам Лайло,

Күп қийин...

БАЛКИ ЎЧГАН ЭДИМ ЁДИНГДАН,

Ширин хаёлингни буздимми?

Лайло, Лайло, сенинг ёнингда

Япроқ каби кўрдим ўзимни.

Ширин хаёлингни буздимми?

Сени ўйлаб келмайдир уйку –

Қора туннинг ўзга сехри бор.

Тушларимда топай деб гулрӯ,

Мен ухларман мангу, эҳтимол.

Гўзал тушлар тилайман, Лайло...

Яна пайдо бўлдинг йўлимда,

Яна йўлларингда бўзладим.

Бечора қалб сенинг кўлингда,

Кўзларингда менинг кўзларим.

Нечун пайдо бўлдинг йўлимда?..

Өшмөк

Юрагингда, сенинг қўлингда
Тоза чечак каби ўйнадим.
Ёшлигим, мен сенинг йўлингда,
Севинтирдим. Сени қийнадим.

Наҳот, хафа кунларинг ўтган,
Ўзинг бердингми бебошлигни?
Лекин мени отмадинг ўтта,
Нақадар яхшисан, ёшлигим!

Бир дард бўлиб, бир севинч бўлиб
Ва бир донишманд бўлиб гоҳ,
Кўзларингга қараб юргин, деб,
Эттанинг бор, ёшлигим, огоҳ.

Фақат сен учгил нафасимдан,
Сендан баҳра топсин бу олам.
Айтилмаган сўзларим сендан,
Қилинмаган заҳматларим ҳам.

Мен билан бўл доимо бирга,
Айри тутма мени, ёшлигим.
Тоза сақлай бутун умрга,
Бутун умрим, қора қошлигим.

Юрагингда, сенинг қўлингда
Тоза чечак каби ўйнадим.
Ёшлигим, мен сенинг йўлингда,
Севинтирдим. Сени қийнадим.

МУНЧА ҒАМГИН БҮЛМАСА ЎЙЛАР,
Хижрон мунча бүлмаса узок.
Мени ўйла, соғиниб ўйла,
Ёлғиз мени ўйла, интизор,
Мунча ғамгин бүлмаса ўйлар.

Хижрон мунча бүлмаса узок,
Холбуки, бир қадам ўртада.
Орамизни ким бузди, ўзи,
Инонким, бехуда ўртади.
Хижрон бунча бүлмаса узок.

Мени ўйла, соғиниб ўйла,
Айтсалар-да севги узилтан,
Шундай ишончсизлик туфайли,
Хафа бүлма мендан – ўзингдан,
Мени ўйла, соғиниб ўйла.

Ёлғиз мени ўйла интизор,
Ўйларингда мен яшай якка,
Чунки севги аталган азоб
Қодир эмас ток яшамакка –
Ёлғиз мени ўйла интизор.

КУЛРАНГ БУЛУТ КЕЗИНАДИ ЖИМ,
Кулранг булут ўхшар уйқумга.
Кулранг булут бошлайди хужум,
Бақыриб шивирлар рухимга.

Нафаслари кисилиб гүё,
Қалдирғочлар учар ер бүйлаб.
Ғамгин-ғамгин күринар дүнө –
Үйларини қийнайди ўйлаб.

Кулранг булут кулади охир,
Парчаланди шу муаллақ күл.
Ғир-ғир шамол, ғир-ғир ёмғир,
Суратимни чизиб берар йўл.

Қалкиб-қалқиб қўяди қараб
Табассумлар ёзилган тупроқ.
Чапак чалиб, сочини тараб,
Бош ювади бир ҳовуч япроқ.

Яна булут кезмоқда сарсон,
Таъқиб этиб борар изимдан.
Нафасларга тўла бу осмон
Узилмайдир осло кўзимдан...

ЁМГИР ҲАМ ТИНМАДИ, УЗУН КУН
Ивишган новдалар синдилар.
Ёмғир ҳам тинмади узун кун,
Барглари жон узиб тиндилар.

Дераза ортидан бир жувон
Карайди, уфқ ҳам қорайди.
Дераза ортидан бир жувон
Энтикиб күкларга қарайди.

Самонинг кўксига қоқилса,
Шамолга чиқсайди отилиб.
Майлига ёмғирдек йиқилса,
Шамолга чиқсайди отилиб.

Бағрига олар-ку бўронлар,
Исмисиз ҳасратни ҳайдарлар.
Бир имкон шартини айтарлар,
Бағрига олар-ку бўронлар.

Ёмғир ҳам тинмади узун кун.

ДЕРАЗАМГА УРИЛАДИ ҚОР,
Жаранглайди жарангсиз кумуш.
Деразамга урилади қор,
Қор сингари оппок бўлди туш.

Бир ажойиб қор ёғар бу кеч,
Учиб тушар менинг ёнимга...
Мен-ку сени ўйламасман ҳеч,
Сен тушасан аммо ёдимга...

САБОЛАРДА ЎЙНАЙДИ НАВО,
Арикларда сув оқади шан,
Оҳангларга тұлибдир ҳаво,
Бенавосан нечун ёлғиз сан?

Кузги боғлар шивирлашар жим,
Кузги боғлар куйчи зағарон.
Куйлармикин шундай юрагим,
Күлларингни қўйгил, меҳрибон?

Бенавосан нечун, дилбарим,
Ҳаёт сени этмасми мафтун,
Мафтун этмайдими гул барги,
Мафтун этмайдими шеърий тун?

Қара, қандай порлок эзур кўк,
Тингла, қўшиқ айтар юлдузлар.
Бу – ой тўккан шуъла эмас, йўқ,
Бу – навога айланган сўзлар.

Уфқларда ёник афсона –
Олгин Эркин Воҳид шеърларин.
Ойдин йўллар қўшиғин, мана,
Йўллар ўзи айтар, дилбарим.

Саболарда ўйнайди наво,
Арикларда сув оқади шан.
Оҳангларга тұлибдир ҳаво,
Бенавосан нечун ёлғиз сан?

ОГИР ТУН, ҚУРИР ТИНКА...

Қандай изгириң кечә.

Бу ёмғир тинар қачон?

Ерга ботади төвөн,

Лой ёпишар этикка.

Лекин кутасан ҳамон

У таниш тол остида.

Аразинг бўлар тамом,

Қари түнка устида

Ўлтирамиз ёнма-ён.

Ҳис ва хаёл кечаси

Ҳароратли бир совук,

Гулхан ёқаман ва сен,

Оббо, тамаки ҳам йўқ,

Мени аста кучасан.

Ёмғир корга айланар,

Кўзингда кулар алам.

Оҳиста бош айланар,

Қайга қочиб борар ғам?

Қандай гўзал бу олам!

БОРМИ, БАҲОРИМ, БОРМИ,

Бормисан, севикли ёр,

Дилга шунча озорми

Эй, Баҳор, эй, Баҳор?!

Куёш кулар, кулар ҳаёт,

Анвойи гуллар кулар.

Ўзни бахш этмоқдан шод

Пойимизга йиқилар

Қайлардасан сен факат,
Жондан азиз күрганим.
Хеч яшолмас мұҳаббат
Айрилиққа ўрганиб.

Сенсиз күкда моҳитоб,
Сенсиз уйғоқ юлдузлар.
Қани деб қиласар хитоб,
Танхो дил сени излар.

Борми, баҳорим борми,
Бормисан, севикли ёр,
Дилга шунча озорми,
Эй, Баҳор, эй, Баҳор?!

Ойдимик

*Кундай ёрг, тундай қора
экан күзларинг.*

Усмоя Носир

1. Ой сузади. Музлаган кеча.

Кор уфурар.
Туманларда бир юлдуз мунча
ғамгин турар.

Ғуж-ғуж юлдуз, ой холий,
боқасанми?
Ишк дарёси оқар хаёлий,
оқасанми?

Нима келди шу дам ўйингта...

Ким у? Айт, ким,
Бечора ошиғинг йўлингта
зорми, айтгин?

Ой сузади. Музлаган кеча.
Кор уфурар.
Туманларда бир юлдуз мунча
ғамгин турар.

2. Майли оқшом, майли қор,
Ой ёргида.

Сен порладинг, гўзалим,
Севги – руҳимда.

Ким яширди, ёлғизим,
Тунни кўзингта?
Кор сингари мусаффо
Кумуш юзингта?

Олисда ял-ял ёнган,
Нима экан ул?

Юргин ўша томонга,
Эй, гўзал сурур.

Майли оқшом, майли кор,
Ой ёргида,
Сен порладинг, гўзалим,
Севги – рухимда.

ЁМГИР ЭМАС, МАРВАРИД ЁФАР,
Ёмгир – кеча шаклинда бу он.
Сув сингари жилдираб оқар,
Кеча кечар шод ва беармон.

Баргларда рақс этар шаббода,
Ўйнар сабо шаклинда кеча.
Тун булутта кўтариб бода
Афсоналар айтар тонгтacha.

Танизорим игна учинда,
Кўзларимда порлар кора нур,
Менга кеча ёмғир ичинда
Машъум хаёл каби кўринур.
Рухсорини ювган кечада
Мен билмаган ялангоч шуур.

ДАФТАРДАН БИР ВАРАҚ БОҚАДИ КУЛИБ,
Бевафо, келдингми яна бу фурсат.
Соат ҳам уринар қаҳрга тұлиб,
Йўқсан-ку, не учун келдинг, эй, сурат?

Қаттиқрок уринар янада соат
Янада ёрқинрок ёнмокда чирок.
Тун куши ўкириб қилар ибодат
Деразам ортидан эгилиб шу чоқ.

Сен ўчиб кеттансан ахир ўйимдан,
Дафтардан расмингни олғанман юлиб.
Суратсиз шу варақ менинг қўлимда,
Суратсиз варақда сен борсан, гулим.

ҲОЙ, БОЛА-БОЛА, ҲОЙ БОЛА,
Бас қил шодлик рубобин,
Мана, Дунё бир пиёла
Тутар сенга шаробин.

Ҳой, бола-бола, ҳой бола.
Ҳеч қўркмасдан уни ол.
Бир пиёла, бир пиёла
Дунё гами, ичакол...

МУДРАБ ЁТАР БУНДА ДАРАХТЗОР,
Ухлар юпқа муз остида сув...
Қуёш ойни тополмасдан зор
Ботиб кетди, булут – оқ паркув.

Зулмат отли шоҳ киймоқда тож,
Ўз ҳукмига олганда уйку
Ухлаб олар олам ноилож.
Бечора тонг – ухлолмайди у.

АЙЛАНИБ ТУШАР ҚОР ЙҮЛИМГА...
Кўлингни қўйгил ёр, кўлимга.
Сен қолдинг муҳр каби лабимда.
Сен – бир дард асабий – қалбимда.
Кўзимга беркитай ва лекин
Ёшдай оқиб кетма, севгилим.

ҲАЁТГА ТЎЙМАГАН КЎЗЛАРИМ
Валломат тоғлардан юксакда,
Юракда кайнаган сўзларим,
Хисларим ёнгини юракда.

ОҒУШИГА ОЛАР КУНДУЗНИ
Кундуз каби бу ёрут кеча...
Кечаларнинг кечалик ёди
Аста тонгнинг майдан ичар.
Кузатиб қўй тунлар ёдини...

НИМА ҚИЛИБ ҚЎЙДИНГ, ҚУЁШ,
Нима қилиб қўйдинг,
Эритиб юбординг сув қилиб, курмагур,
Такрорланмас мўъжизани
Дарчамда.

Шабнаи

Умринг жуда қисқа бўлса ҳам,
Дунёга шаффофлик бўлиб тўласан.
Сен жамики кўзларга малҳам,
Илиқ табассуминг билан ўласан.

БИР ЁНИ БАЛАНД ТОҒ, МУДРАЙДИ БЕСАС,
Бир ёни сўнгсиз кир – ухлайди уйқу.
Ўртада бир қабр – кўзга ташланмас,
Ҳайкириб уйғотар дунёларни у.

1964

ДАРЁ МАВЖЛАРИДА ЁЗИЛМИШ ҒАЗАЛ,
Майсалар эгилиб ўқийдир китоб.
Шодланиб хандалар отар бир лаҳза,
Бир лаҳза оҳ тортиб кўядир офтоб.

Қамишлар шивирлар дарё томонда,
Кўкда оқ булутлар кезар bemажол.
Бир тирик нафосат борлик, жаҳонда,
Кимгадир эланар, килар илтижо.

Бу қадар гўзаллик қайси очунда,
Бу қайси китобдир, кимнинг дафтари,
Кимнинг оламидир килич учинда?

Қалтираб порлайдир бир чироқ ғариф,
Бир кушча сайрайдир руҳим ичинда,
Бир кушча йиғлайдир мени ахтариб.

* * *

*Сен шоҳимсан, сен қулимсан,
Сен – она тилим.*

В. Брюсов

МЕН ЎТКИНЧИ, МЕН ФАҚАТ МЕҲМОН,
Даргоҳингда, эй, она тилим.
Менга бир шеър керак, эй, мезбон,
Ёзилмаган шеър эрур дилим.

Айтгил, нечун бунчалар кизик,
Эски жаҳон, бу эски жаҳон?
Бир шеър керак нон каби иссик,
Менга бир шеър керак, эй, мезбон.

Мен гарифман ва сен беомон,
Сен Қуёшсан, мен сўнган чирок,
Қийнамагил мени, онажон.

Сен – абадий, мен – лаҳза, бирок
«Итоат эт менга шул замон
Ё айлагил телбани тупроқ!»¹

¹ В. Брюсовдан.

Шеърият

Сени танимаган шўрликлар аянч.

Аскад Мухтор

Одам Ато ва Момо Ҳаводан олдин хоргин кишиларнинг руҳида бўлдинг бунёд, бунёд бўлдинг Ер ва Дунё аталган Юртда. Сен бор эдинг ҳаётбахш сувда, учар шамолда, иссиқ тупрокда, сен бор эдинг Прометей келтирмаган ўтда. Кейин даврлар, асрлар, Атом асри кейин... Дунёни қайта курмоқ, ишончига ишонтиromoқ мумкин бўлмасди, сени билмасдан. Сени таниганнинг кўлларига дармон бердинг, кўзларига нур. Бош отганда улут жангда ўлимга мағрур – ўлими гўзал эди сени таниганнинг, ўлим – мангу яшамак туюлди у дам. Кимдир ёқа йиртди, сени унуди, талвасада бакирди, сени танимасдан увол ўтди оламдан. Ўзи танҳо қолиб кетди қузғуларга ширин емак бўлиб бир бурда.

Шу оддий сув мавжида, заррин япроқларнинг кўксисида Навоий туғилар, суронларда Нозимнинг овози. Гардандан гирдоб каби қуюлар – Элюар. Вуҷудимнинг ҳар бир ҳужайрасида сўзларнинг содик кўшини – Туркистон, Туркистон, Туркистон – Туркйнинг дунёвий кўшиғи. Йўқ, ҳали йўқ, шоир экватор бўйлаб сенинг юрагингдан отилган ўқ. Юксак орзулари бордир шоирнинг, шоирларда бўлар факат эзгу ният. Қалам-қалам эмас бонгта зарб ила урилгувчи чўқмор, ундан таралгувчи садо ва акс садо сен, Шеърият. Зарб! Оқ қофоз узра гўё ёрут жаҳон узра урилар қалам. Зарб!!! Қасрлар, тахтлар Ёвузликлар шаклида йикилди. Шоир кулди, Аллоҳни тан олмаган дахрий оломон таниб олди илоҳий деб сени, Шеърият.

Faxm ba maruburu

Онам Сакина Иса қызыға

*Дунёга қайта келурман
Лекин бошқа ўғыл бўлиб.*

Миртемир

Бахт деб
Сен чеккан ташвишга
Үглинг арзирми,
Уза биларманми бир замон
Узиш мумкин бўлмаган қарзимни?!
Ташвиш – қўрғошин каби оғир,
Ватан каби, Туркистон каби,
бахт каби оғир,
Шунча ёшга келиб,
Шамолдай елиб,
Нима қилдим,
нима ахир?
Барибир, хафа эмассан мендан,
Тўғрими?
Мени деб ташвиш ютасан,
Мени дунё чоғлаб,
Бошивгдан дунёни баланд тутасан,
Қизғанасан тўпори ўғлингни,
Бир машъум зарб ила тўхташи мумкин
Тақдирлар умри...
Истамайсан ваҳший вулқон ила
Тўсилиб қолсин Қуёш.
Шундандир,
куёшлар қайнови
конингда.

Шундандир

кўзларингда доим ёш,
Ха, дилларнинг доғи бор,
Умрларнинг адоги бор
бегумон.

Аммо Инсон даҳшати билан

Бир куни,
Бир зумда
Оlamдан ўтишимни истамайсан,
Онажон.

Мени бахтим деганинг

Менинг бахтим эканинг,
Бироқ кийнар ташвиш –
Бахтиёрлик каби жиддий иш.
Сени хижолат этганим –

дунёдан бош олиб кетганим!
Майли, ҳаммаси олдинда,
Чекмаган заҳматим,
Битмаган хатим,
Олмаган нафасим олдинда.
Ташвишимни оқларман,
Бахтимни ардокларман
Қайта туғилган ўғилдай.

ОНА, МЕНИНГ ҲАҚҚИМ КҮП,
Мозийдан, хозирдан ва келгусидан.
Она, менинг ҳаққим күп
Айникса ўзимдан.
Биринчи – ёнишлар...
Иккинчи – ёнишлар.
Учинчи...
Йўл эса узун.

Ох, узун.
Баъзан хафа кўринасиз ўғлингиздан,
Ҳаққимни
Тан олмайсиз баъзан.

Она, менинг ҳаққим күп
Қуёшдан,
Гуллардан
Ва сиздан.

МЕН БИЛАМАН, ВУЖУДИНГ БЎЗЛАР,
Бағринг ёнар саёқ ўғлингта.
Сени ўртар бир оғир сўзлар,
Ахтариб чиқарсан йўлинига.

Кўчаларга қарайсан ҳар зум,
Кечаларни оқлайсан, она.
Гуноҳкорман ёлғиз мен ўзим,
Яна мени оқлайсан, она.

Очиқ ётар токчада китоб,
Очиқ ётар менинг дафтарим,
Унда кезар мангу изтироб.

Тубанликда ёсуман жари.
Шўрлик ўғлинг бир умр бетоб,
Синган сози, синган ханжари.

ТЕРМУЛАМАН ОЛИС ҮФҚҚА,
Боттган кундан қолмишdir доғлар.
Ёмғир урар коронгуликка,
Совукқина шовуллар боғлар.

Яна келдим маҳзун гүшага,
Бунда бир най ётибди синиб.
Күй, сигинма ортиқ үшанга,
Күй, сигинма унга, севгилим.

Мен ҳеч нарса сўрмасман, дилбар,
Ўтмишингдан сўзлама зинхор.
Мен ҳам бир бор севганиман, етар...
Карасанг-чи, атрофда баҳор...

БИНАФША, ИСМИНГИЗ УМИДЛИ,
Нафосатта тұла – Бинафша.
Яна бир йил, ох, бир йил үтди,
Эй умр, сен бунчалар шошма!

Юракларнинг шавқи, кулгуси,
Акс этади аргувон майда.
Бинафша, меҳрибоним, дўстим,
Бутун хафа бўлмангиз мендан.

Хафа бўлманг юракдан кулсам,
Хафа бўлманг йиғласам тошиб,
Пойингизга келиб йиқилсам,
Хафа бўлманг мендан, қуёшим.

Чунки шодликларим Сиз – танҳо,
Аламларим Сизсиз менинг.
Сиз тилсимот каби бир дунё,
Сиз дунёси – Сизни кўрганинг.

Бинафша, исмингиз умидли,
Ноумиддир юрагим ҳамон...
Кўкда булут, кўксим булутли,
Туманларга беланган ҳаво...

* * *

*Аммо күн ботмақда,
күн ботмақда, ахир...*

Асқад Мұхтор

БУ КҮН КЕЧДИ, ҚУЮЛДИ ОҚШОМ.
Мен ҳақимни олурман тундан.
Тун ажойиб фикрга ўшар,
Хотиралар қолмишдир кундан.

Күн айланди, менинг бошимда
Одамларнинг фикри айланди.
Күрганларим ичу ташимда,
Хукм-фармонимга бойланди.

Ҳеч ким мени хафа қилмади,
Ҳеч ким хурсанд қилмади мени.
Юрагимни кимдир билмади,
Кимдир күтартмади күнглимни...

Бу күн кечди. Бир ҳасрат қолди.
Бир кувончим қолди орқада.
Күз ўнгимда бугун йўқолди,
Куёш кетди уни орқалаб.

Бу күн кечди тилини тишлаб,
На хурсандман, на хафа ундан.
Бу күн кечди. Қуюлди оқшом,
Мен ҳақимни олурман тундан.

ЧИРОҚ, ЧИРОҚ ЁНАР БҮЗАРИБ.
Жим. Тинглангиз унииг куйини.
У бир күшик айтар, дүстларим,
Сахаргача айтар куйиниб.
Чироқ. Чироқ ёнар бүзариб.

Чироқ ёнар – севимли орзу,
Чироқ ёнар – сүнгти йүк ҳасрат.
Севинчингиз каби ёнар у.
Чироқ ёнар – энг гүзал қисмат,
Чироқ ёнар – севимли орзу.

Чироқни тинглангиз, одамлар,
Қаршисида эгиб туриңг бош.
Сизни күллар у тонгта қадар,
Ва нағбатни олгунча күёш,
Чироқни тинглангиз, одамлар...

ТОНГ ОТМОҚДА, ТОНГ ЎҚЛАР ОТАР,
Тонг отмокда, күёш – замбарак.
Яраланган Ер шари ётар,
Бошларыда яшил чамбарак.

Тонг отмокда, мусаффо тонгта
Юрагини тутар одамлар,
Шу тонг учун келтән жаҳонга,
Шу тонг дея ўтар одамлар.

Тонг отмокда...

ОППОҚ БУЛУТ ИЗГИР САРОСАР,
Олпок булут сокин осмонда.
Йұллар ошар, манзиллар ошар,
Нелар бордир ўша томонда.

Шундай жим-жит зангори осмон –
Заминаларнинг нидоси бекор.
Нақадар, ох, ахир бепоён,
Сукунат деб аталған диёр.

Оппок булут изғиб юрар жим,
У ерлардан нелар излар ул?!
Бу чоқ осмон фикримга – хоким,
Дохиёна сукунатта – қул...

НИГОХИНГ КҮРИНУР КҮЗЛАРИНГ...

Эримасин ерда ёттан қор.

Кор устида сенинг изларинг,

Кор остида мудраган баҳор.

Чаман-чаман очилгай гуллар,

Баҳор күшик айтармиш корга.

Күшик айтиб дарё шовуллар

Таъзим ила гўзал баҳорга...

Порлаб турар баҳор – кўзларинг,

Баҳор юзларингда барқарор.

Ўчмасин ҳеч сенинг изларинг...

Йўқса, нечун менга бу баҳор?!

ШУДИР ИШҚ ДЕГАНЛАРИ БАЛКИ,

Лол қоламан сенинг ёнингда,

Кетиб қолсанг йирокқа лекин

Дод соламан бутун дунёга.

Кўзим сўзлар, жон ичида жон,

Сўзлар сенга кўлим, вужудим.

Бирок бирга қолсанг ногаҳон

«Ишқ» сўзиdek ўлтираман жим.

Сен шундайин соф муҳаббатни,

Соқов дея ташлаб кетмагин.

Қабул айла шу сукунатни

Муқаддас деб, тоза малагим.

ХАЁТ УММОНИДА БИР-БИРИН БИЛМАЙ,
Шундай, биз түкнашиб қолдик дафъатан.
Үзинг айт, не килай, айтгил, не килай,
Қандай айрилайин энди мен сандан?

Шұрпешона ишқни толега йүйиб,
Жимгина тақдирга берганимда тан.
Ишончу армонинг күксимга ўйиб,
Дөвидир ҳаётимга кириб келдинг сан.

Сенинг күзларингта қилдим илтижо,
Бўлмай, деб энг сўнгти меҳрдан йирок.
Инонгил, бу севги эмасди, асло.

Алданиб ўргангани дард эди бирок.
Ўртада англанмас кисмат – муалло,
Елгизлик ошёни, абадий фироқ.

МУДРАР ЯРИМ КЕЧА УЙҚУДА,
Булут сузар ва ойни ёпар.
Ойни ёпар, лекин бехуда,
Яна бир он ўтмасдан ёнар.

Кеча олар уйқусида дам.
Кеча узра посибон – Чирой..
Сени күргим келди жуда ҳам,
Ажиб күшиқ айттан чоғи ой.

СОХИЛ БҮЙЛАБ БОРАРДИ БИР ЧОЛ,
Күлдә ҳасса, шошиб борар ул.
Ҳар күн тақрор бўлар ушбу ҳол,
Ғудранади, асабий нукул.

Жонга теккан бу узун тоқат ?
Етакларми хаёлот мажхул?
Ғудранади, асабий, фақат
Дарё сари судралади ул.

Қандайин сир бордир бу ёқда,
Азим дарё, сен ўзинг айттил?..
— Хув, ёшлиги колган қирғоқда,
Ёшлигини излаб келар ул..

ЙИЛЛАР, БЕРАҲМ ЙИЛЛАР,
Шошасиз қайга,
Ширин-ширин бу тиллар
Овози найга
Жўр бўлган кезлар.

Ёшлигим керак, йиллар,
Кўз нурим керак.
Начора, қувиб елар
Йилларни бу юрак.
Хафақон диллар.

Киш фаслидир каҳратон,
Бошимда еллар...
Ёшлигимни бермайман,
Бераҳм йиллар,
Бераҳм йиллар.

БУ КУН МЕНИНГ ЮРАГИМ БҮМ-БҮШ,
На видоси, на-да тилаги.
Ҳеч бир нарса жалб этмас уни,
Бу кун бўм-бўш менинг юрагим,

Ҳолбуки мен оҳанг истардим,
Мусика эди-ку, ҳар япроқ.
Шеър ҳажрида ёнардим кеча,
Бу кун бирор қофия ҳам йўқ.

Шундайин, сўррайган, бемаъно,
Юлдузларнинг нури санчилар,
Қандай эди, эсламоқ маҳол,
Афсоналар айтган кечалар.

Бу кун менинг юрагим бўм-бўш...

Излар

Гүё кордаги излар –
Үткинчи.

Гүё кум устида
Товон күлкаси.

Биринчи из...
Иккинчи из...
Учинчи...

Бу яхши ким!
Бу ёмон қайси?!
Излар,
Абадият хакида сўзлар.

Тошлардаги ёзувлар каби излар...
Ёмонликни янчид боради
Қуёшнинг ва Ернинг
Ўз болалари.

ҲАСРАТЛАРИ ДУНЁНИНГ КЎПДИР.
Лекин йўли бир: Куёш сари.
Унинг бир дам ороми йўқдир,
У япрокка ўҳшаган... сариқ.

Туман – тамаки тутунидек,
Гүёки дунёнинг қайғуси.
Куёш сари кетмақда чекиб
Дунё хаёл суреб уйқусиз...

КОРЛАРИГА ҚОРИЩДИ ОСМОН.
Элай кетди нурли чангини,
Қайдан олсин бечора рассом
Бундай маъюс севинч рангини.

Уни излар, тополмас гаранг,
Үтга қўнган қор каби беҳол...
Кўзларида турар ўша ранг,
Осмонларга тикилар бекор...

МАНА, ЧАҚМОҚ ЧАҚДИ НОГАҲОН,
Зимистон тун чоки сўкилар.
Шундай якин кўринар осмон,
Яшинлар ёғдуси тўкилар.

Ўт ичинда поёнсиз жаҳон,
Не изларман оташлар аро?!
Чақмок чақиб, юпатар осмон,
Бунда сену ва мен бечора.

ШОВУЛЛАЙДИ ШАМОЛ, УВЛАЙДИ,
На тиним бор, на уйку унда.
Аламини ёза билмайди,
Шодлигин ҳам этолмас удда.

ШИРИН УХЛАР ТОНГ ЧОФИ ГЎДАК,
Ухлар гўдак ё тонг қўксига,
Ёки гўдак қучоғига тонг
Ухлар ширин ҳам тинч, осуда.

МЕН СЕНИНГ КҮЭЛАРИНГА ҚАРАЙМАН,
Сен ўзгаларга.
Кимнинг күэларидан излайсан мени?

СЕНИ ТОПГУНГА ҚАДАР,
Қандай яшадим мен?
Наҳотки, яшадим?

ЙҮҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ

Жылап кега, түн шра танда,
Рауф дүстүрмө, көлдүк иккөвлюн...
Биз мезгрә түйіладык асю,
Бир ёруғымк үз май үз жаңон.

1965

Ҳамлет

Сүлдирма!

Дунёга шафқат қыл, қызғон...

Шекспир

1. Фақат виждон билан ўртанаар Ҳамлет,
Дониё зиндонга қараб турар лол.
Биз ҳам шу саңнага тикиламиз тек,
Шундайин ўртайди қадимий савол.

Ҳамлет севгисига содик коларди,
Садоқат нелигин биларди, бирок
У ёлғиз вафони ёлғиз хоҳларди,
Э вое, жафо ундан минг карра күпроқ.

Шоир, етолмайсан унинг додига,
Ҳамлет юрагида алам ва кадар.
Етар... Офелия, қайт ҳаётингга.

Инномоқ истарди сенга нақадар,
Инномоқ истарди башар зотига,
Ундан күрмасайди ёмонлик агар.

2. Баш эгиб тонглардан тонгларгача то.
Виждон шевасига ташбек излаймиз,
Одамда виждон ҳам бўлмасми, ҳатто!
Сўзлаймиз, жигархун бўлиб сўзлаймиз.

Сен, эй сен хилқатнинг ёвуз бандаси,
Не бало солгайсан маъсум бошларга?
Бўғилиб ёттандир виждоннинг саси,
Бошингни ёрсанг-чи уриб тошларга...

Замондошим менинг, жафокаш Ҳамлет,
О, дўстим, дунёда хунхорларни кур.
Ожиздир бу қалам, ожиз тасаввур.

Конлар оқмоқладир, сўнмоқладир нур,
Турибсан-ку давр билан бетма-бет.
Наҳот изтиробда доим тафаккур?!

3. Буюк жиноятчи, буюк қаҳрамон,
Буюк асримизда кўрсанг-чи буни...
Етим қилмас мени мукаддас имон,
Собит орзуларим айтур ҳукмини.

Қара, қайлардадир ер ранги – шафак,
Қариган қайгулар судранар гижим.
Ҳамлет кўзларини юммоқда... факат
Сесканиб, шакланиб тўлғонади жим.

Юмилган кўзларда бешумор очун,
Кўкарган лабларда айтмаган сўзи,
Сен-да кетарсанми, о, Ҳамлет, нечун?

Кимларга инониб кетарсан, дўстим.
Наҳот етар сенга Ёвузлик кучи?!
Йўқ, сени ўлдирди шоирнинг ўзи...

Бозасарой фонтани

Фамли фонтан, ҳали йиглайсан,
Ҳасратларда бўлмайсан адо.
Эҳтимол, кимнидир йўқлайсан,
Кимлардандир бўлгансан жудо.

Неча-неча малак қошингда
Тўкиб солган қонли ёшини.
Сен йиглайсан балки ўшандан,
Фамли фонтан, этиб бошингни.

Кўнгил учун ахир кулмайсан,
Сен ҳамон йиглайсан бечора,
Кўрганингни айта билмайсан,
Бир гап айта олсайдинг зора...

Шу зангори осмон остида
Хаёлотдек бепоён олам,
Нукта каби олам устида
Крим деган бир мамлакат ҳам.

Қаҳрли, бешафқат гаройлар...
Ўзинг гувоҳ, кўз ёшинг гувоҳ,
Кечди аср, йиллар ва ойлар,
Нелар кечди бошингдан, э воҳ.

Кўкка етди сабр дарахти,
Йигла, Крим, йигла, тонди кўк.
Не бўлмоқда, инсонлар, айтинг,
Крим бору, кримликлар йўқ.

Айтинг, менга кайда адолат,
Кайда, айтинг, инсоний хукуқ.
Бу не ҳолдир, қандайин ҳолат,
Крим бору, кримликлар йўқ.

Ғамли фонтан, ҳамон йиғлайсан,
Ҳасратларда бўлмайсан адо.
Эҳтимол, кимнидир йўқлайсан,
Кимлардандир кутасан садо.

Чиниз Айтматов

Учқур отим оғир-оғир ҳансирад,
Ола кўзларида олам коронғу.
Мендан тилсизгина бир нарса сўрар,
Ёлвориб фикримга термулади у.

Ажал, бошимизда кезма сарсари,
Йўлимизни кесма, зй ёвуз шамол!
Узоқ-узоқлардан келамиз ҳориб,
Манзил ҳам яркираб кўринди алҳол.

У манзил бағрида сўнгти йўқ сирлар,
Ташна дунё ётар ҳали ўксиниб,
Ўқчир отим ва тишлари гижирлар,

Охиста тупроққа босар кўксини,
Унинг изтироби мени гижимлар,
Унинг кўзларига кўмдим ўзимни...

Абдуллахон марсияси

1. Күшлар, күшлар, қатор-қатор,
Күшлар ортта қайтингиз.
Абдуллахон қайтмас... зинхор,
Ёр-дўстларга айтингиз.

Ўйнар бўрон, ўйнар бўрон,
Ўйнар менинг бошимда.
Энди йўқдир Абдуллахон
Иигирма беш ёшинда.

Йўллар узун, йўллар узун,
Кунлар ҳам кўп чўзилди.
Қонли ёшлар тўқди кўзим,
Жигар-бағрим эзилди.

Поезд чолар, поезд чолар,
Поезд чолар Сибирдан.
Абдуллахон жонсиз ётар,
Қароргоҳи темирдан.

Бўзлар осмон, бўзлар осмон
Бўзлаб берса бўзтўргай.
Кўзларини Абдуллахон,
Бир дам очса на бўлғай.

Нафас олмай ул ухлайди,
Кўкрагида ўнг кўли.
Ел йиглайди, эл йиглайди,
Йиглар ўзи ҳам ўлим.

2. Азиз дўстим, кайларда қолдинг?
Кўриб туриб сени кўрмадим.
Сўрадиму мен дарду ҳолинг,
Мен дарду ҳолинг сўрмадим.

Сен ёниб кетарсан ёдимда,
Бирон шарпа, товуш эшигсам,
Гүё мана ҳозир олдимга
Отилиб киарсан эшиқдан.

Шамол каби учиб ўтгайсан,
Шовуллайсан бошимда хар зум.
Айтилмаган кўшиқ айтгайсан,
Япроқларни отгайсан узиб.

Доим бирга ва доим жудо
Багридан бечора кўзларим.
Бунча хасис бўлмаса дунё
Топтайди ўзининг изларин.

Наҳот дўстим, шу қабр – сенми,
Сенми ёзилмаган шу китоб,
Кўмиларми ҳеч қачон севги?
Мен жавоб истайман, жавоб.
Азиз дўстим қайларда қолдинг?
Куриб туриб сени кўрмадим.
Сўрадиму мен дарду ҳолинг,
Мен дарду ҳолингни сўрмадим.

3. Сен тарк этдинг ёруғ оламни,
Сен бутуналай тарк этдинг, ёху.
Тингламайсан менинг ноламни,
Тингламайсан чорасиз оху.

Фамили уйда кирқ кун ёнар шам,
Сен ўйимда ёнарсан абад.
Қайта тугиладир дунё ҳам,
Сен дунёга келмайсан фактат.

Охим менинг бузгай самони,
Нафасим айланур қуюнга.

Совук ерга қўйдикми сени,
Керакмидинг шунчалар унга?!

Йигирма беш ёшда кетдинг сен,
Жуда эрта кетдинг, дўстгинам.
Хей ажал! Максадга етдинг сен,
Йигирма беш ёшдаман мен ҳам...

Йигирма беш ёшимни қўшдим,
Йигирма беш ёшингга сенинг.
Хаддан зиёд бу алам, дўстим,
Бугун эллик ёшим бор менинг.

Сен тарк этдинг ёрут оламни,
Сен бутунлай тарк этдинг, ёху.
Тингламайсан менинг ноламни,
Тингламайсан, тингламайсан-ку...

Усмон Носир

Шеърият, йўлларингда сенинг,
Эҳ, кимлар зору зор кезмаган.
Эҳ, кимлар чок қилиб кўксини,
Қалбини ғижимлаб эзмаган.

Мен биламан, сени шеърият,
Юрагимнинг сенсан улфати.
Лекин, э воҳ, шу эдими, айт,
Шу эдими шоир қисмати?

У Лайло атаган шеърият,
Мажнунингни нечун ташладинг?
Шу эдими ошиқка қисмат,
Муқаддас кўзларин ёшладинг?!

Хато йўлга кирган бўлса ул,
Нега сен тутмадинг кўлидан?!
Шундай кетди яна бир ўғил,
Сақлаб кололмадинг ўлимдан.

Она шеърият, ўйлайсанми,
Кўйдинг-ку шоирни қақшатиб!
У курбони бўлди, дейсанми,
Сўқир хасталиклар ваҳшатин?

Қандай аянч, бу надир ахир,
Кечирмасман сени ҳеч қачон.
Вужудимни ғижимлар оғир,
Рухим ичра яланғоч виждан.

Наҳот, мумкин эмасди, наҳот,
Лол турганда дунё қаршингда,
Қийнашганда ёвузлар ноҳақ,
Бир қадам тушмадинг аршингдан...

Ён, шеърият, тутунга айлан,
Ён, Туркистан, тамом бўл, жигар,
Ўз шеърини ул ўзи билан
Ёндиргани рост бўлса агар!

Шеърият, йўлларингда сенинг,
Эҳ, кимлар зору зор кезмаган,
Эҳ, кимлар чок қилиб кўксини
Қалбини ғижимлаб эзмаган.

СУВ ОСТИДА ЯЛТИРАЙДИ ТОШ,
Харсангларда синади сувлар.
Хаёлларим сингари бебош
Тошларда ўйноклар охулар.

Мавжлар каби жимиirlайди жон,
Япроқдек қалтирап нигоҳим.
Тўлқинлар устида паришон
Севинчларим, чекилган оҳим.

Борини чекаман асабий,
Имонимда аллақандай куч.
Аллақандай қудрат бесабр,
Аллақандай шаклсиз севинч.

Кўзимда кумларнинг ўйини,
Йўлларимда ғиж-ғиж соков тош...
Нелар бузди, шоир, ўйингни,
Бунча хурсанд кўзларингда ёш?

Нелар керак менга ўзи? Оҳ...
Кўксимни синдирап харсанглар.
Кафтимда тўкилар бир наво,
Не наводир, ким уни англар?

Сув остида ялтирайди тош,
Харсангларда синади сувлар.
Хаёлларим сингари бебош
Тошларда ўйноклар охулар...

ИЗЛАЙСАНМИ СЕН-ДА БИР ПАНОХ,
Хеч тинарми бу күй, бу оғрик.
Эхтимолки, бекордир, э вое,
Үртанишинг бу қадар, бағрим?!

Керак змас балки ёнишиңг,
Қайгуларинг керак змасдир?
Хаётингнинг бутун ёзмиши
Бир нафасдир, эх бир нафасдир.

Үйчан кеча, тун ичра танҳо,
Рауф дўстим, қолдик икковлон...
Биз меҳрга тўймадик асло,
Бир ёруғлик излаймиз ҳамон.

Шунча абгор қилгани етар,
Биз ёнардик: ёнардик яна.
Ёруғлик деб бошига етар
Ёруғликни севган парвона.

Рахм-шафқат бўлмас шоирга,
Заъфар дунё босар юзидан.
Парвонадек учсин қаерга,
Қаерларга қочсин ўзидан.

Ҳар нарсадан айри, бенасиб,
Шўрлик қисмат юклари оғир.
Келар осмон дардлари босиб,
Бу чексизлик змас, бу оғрик.

Афсуски йиқилди парвона
Қанотидан айрилди ўшал...
Йўқ, ҳажрда куйгай у яна,
Қанот бўлгай қайси бир гўзал...

Бир зум каби ёшлик ҳам ўтди,
Бир зум севги вафо қилмади...
Куттанимиз кўпдир ҳаётдан.
Келмади. Келмади. Келмади.

Садоқатда, дўстлик аҳдига,
Бахтларнинг йўлида толмадик
Ва лекин биз севги баҳтига,
Рауф, Рауф, йўқ, етолмадик.

Ўйчан кеча, тун ичра танҳо
Армон билан қолдик икковлон.
Биз меҳрга тўймадик асло,
Яна, яна истаймиз ҳамон.

ЧЕКСИЗ-ЧЕКСИЗ ДАҚИҚАЛАРДАН ИБОРАТ-ДИР МЕНИНГ ЧОРАК АСРЛИК УМРИМ. Бу қандай иморатдир бунёд эттан кўлим. Гап бошқа, устоз, бошқа. Эй умрим, хаққимдир ахир бир мазмун Но-зимнинг дардлари каби узун, ишончлари каби ғолиб яшашга. Эллик ёшлик бефарзанд кишининг: «Бир ўглим бўлса эди», «бир қизим бўлса эди» – фикрларидай оғир, ёшикнинг ширин армонлари каби олғир, айни орзуларда, айни қайғуларда, айни севинчларда, айни Туркистанда яшамоқ, устоз.

Шундай бўлмаса агар, нега керак бу келбат, бу овоз. Шунчаки дараҳтдай ўсмоқми, шунчаки дарёдай оқмоқми дарбадар. У пайт кўзим очиқ, лекин асли кўрмасди. У пайт юрак урас, лекин асли урмасди. У пайт, дараҳт-дараҳт, дарё-дарё, Юсуф-Квазимодо.

Мен-ку истамасман ўлимни, бироқ ҳар соатда, ҳар дақиқада бу ёруғ дунёнинг ҳар тамонидан ҳукм этмоқдалар ўлимга мени. Мен – Юлиус Фучик – дорга осилди бошим. Тўйчи Эрйигит ўғли – отим менинг – кўксимда совуган кўргошин. Ботган кўзларимда жаллодларнинг аянч сурати қотган. Вьетнамлик бир гўдакман мен – бағрим яра, кўлсиз, оёксиз ва бошсиз ётган. Мен ҳали ҳам турма панжаси ора сўнгсиз ва озод осмонларга қарайман. Қарайман куёшга. Мен ҳаёт истайман, гап бошқа, устоз, бошқа...

МЕН КИМНИДИР КУТГАЙМАН МАҲЗУН,
Мен кимгадир йигламогим шарт.
Танҳолик-ла турибман ўзим,
Менинг билан биргина зулмат.

Йирокларда ингранар Лист ҳам,
Кулоғимга бұзлайди Фурқат.
Хузуримга чиқмас бир одам,
Мен барибир күттайман факат.

Үксіб-үксіб ахтараман нур,
Қоронғуда бүлгайман адo.
Құнғироқлар жарангі келур,
Қандай машъум бу гүзal садo.

Шилликкүртдай тұлғанар ариқ,
Суяноман бадбуруш толғa.
Осмон юзи шундайин сарық
Совуқликни қайлардан олган?

Кулар-да ва қалқиб борар ой
Ул хаёсиз шундок яланғоч.
Кимни алдаб балқиб борар ой –
Теваракда кеча корасоч.

Мен күттайман, злитмас уйку,
Мен кимгадир йигламоғим шарт.
Айтинг нечун ташлаб кетди у,
Нечун ташлаб кетди мұхабbat?

Тугаб борар тун янглиғ тоқат,
Сақарларга бергайман ҳисоб.
Қайға кетди, қайға мұхабbat,
Юрагимда мұқадdas азоб.

ХАЙР СЕНГА, ЯХШИ ҚОЛ ЭНДИ,
Фарёд чекар күзингда севинч.
Хаәлларга бир дам тол занди
Хузурингта мен қайтмасман ҳеч...

Сени ўртар аччиқ пушаймон.
Айрилмокдан күркмайсан мендан,
Севги уйи узлатда вайрон –
Бир тасалли тиламас сендан.

Бир кун кўриб мени кўчада,
Ана у, деб кўлингни чўзгин.
Ёдгорликдек сўнгги кечадан
Йўл устида тўхтагин бир зум.

Бошиング эгиб келма мен томон.
Сен кетавер ... ёнимга қайтма...
Кўриб колсанг ундан ҳам ёмон.
Йўқ, йўқ, «Мени кечир», деб айтма...

Хайр сенга, кетар бўлдим мен,
Кетар бўлдим шу коп-қора кеч.
Қайтмасам-да мухаббатимдан,
Хузурингта мен қайтмасман ҳеч.

ЙҮҚ! КҮРИШМАЙМИЗ, ХАЙР ЭНДИ,
Ортиқ күришмаймиз юзма-юз.
Саҳроларда севгимиз қолди,
Кор остида қолди севгимиз.

Ортиқ күришмаймиз юзма-юз,
Мехр тұла ёник күз билан,
Йүқ, йүқ, энди ҳеч қарамаймиз,
Үрталиқда машъум бир туман.

Саҳроларда севгимиз қолди,
Куйған янтоқ мисол қүёшда.
Хатто севги қүшилиб толди
Зақар-заққум бўлиб кўз ёшдан.

Кор остида қолди севгимиз,
Шўрлик севги топмади омон.
Якка-якка бўлди исмимиз,
Ҳар хил йўлдан кетдик ҳар томон...

СЕНИ МЕНГА БЕТОБ ДЕДИЛАР,
Бу сўз ёмон, бу сўз кўп оғир,
Сени менга бетоб дедилар,
Оқди ёшим мисоли ёмғир.

Сени менга бетоб дедилар...
Менга дунё ҳазин туюлди.
Булутларга тўлди осмон –
Аччиқ-аччиқ ёши қуюлди.

Сени менга бетоб дедилар...
Лекин келдинг, келдинг сен ўзинг.
Кора булат тамом йўқолди.
Холбуки мен... Йиглайди кўзим.

ЯНА АЖИБ ТУШЛАР КҮРИБМАН,
Тушларимда уни күрдим мен.
Яна ажиб тушлар күрибман,
Хузурида ёниб турдим мен.

Чирмаб борар оловли түлқин,
Түлқинларда бўларман абас.
Ёнишларнинг қўйнидан юлқиб
Кошки судраб чиқса бу нафас.

Аланга чақнайди кўзимда,
Ўтлар мени ташлади тилиб.
Севги, севги менинг бўғзимда,
Калимага келмайди тилим.

Шундай ажиб тушлар кўрибман,
Тушларимда уни күрдим мен.
Шундай ажиб тушлар кўрибман,
Хузурида ёниб турдим мен.

Яна севги колди юракда,
Ул қийнайди мени беомон.
Тушларим ҳам тугаб бормоқда,
Бир сўз айта олмайман ҳамон.

ИШҚ-ВАФОДАН СҮЗЛАГАНЛАРИМ

Етур сенга, оху фигоним.

Ёлга тушар бўзлаганларим

Мен оламдан ўтганда, жоним.

Қалтирасан ажиб севгидан,

Ҳар бир сўзим – ошкор жаҳоним.

Жудо бўлдинг буюк севгидан –

Мен оламдан ўтганда, жоним.

Сен қошимдан кета олмассан,

Кўзларингда туарман ёниб.

Севгимни рад эта олмассан

Мен оламдан ўтганда жоним...

Шодлик

Қора осмон, қайгули осмон,

Қовоғидан қор ёғади. Жим.

Сенинг хусну тароватингта қараб ўлтирмасман ҳеч

Сен мендан ранжима, гўзалим,

Бетимсол шодлигим...

Шодлик, кара, бир одам, кара,

Сени гоят қадрлаши мумкин бўлган бир одам,

Сенга қараб шошиб, энтикиб бораркан,

Чалқанча тушди.

У кетди, у кетди,

У кетди.

Дунёда сенинг борлигингдан

Бехабар...

Бир йигит. Бутундир оёги.

Тўрвасида ишсизлик ёрлиги.

Корнида ўтган кунги ёғсиз

Ёвғоннинг баҳтиёрлиги.

У кетди... У...
Бир қыз.
Күzlари бир оз қисик,
Қорасоч. Балки малладир.

Сен ранг танламайсан, шодлик.
Сен билан қиёслаш мүмкін бўлган нарса
Фақат шодлиkdir.
Кўллари боғланган.

Шодлик, сени ўйлаб ғамга ботаман.
Шодлик, сени мен башариятта улашмоқ,
Сочмоқ истайман.
Сени мен чорлайман, кел бери!

Ўйғотаман.
Сенинг бетимсол ҳуснингни бир бутун
холда
Дунёга очмоқ истайман,
О, шодлик.

БИРГА ТУГИЛДИК-КУ, ЮРАГИМ,
Жаҳонни кезмакка пиёда
Одимларимиз бирдир бизнинг,
Шу баҳтили, шу бадбаҳт дунёда
Одимларимиз бирдир бизнинг.

Бирга тугилдик-ку, юрагим,
Насиб этганда ҳам мангулик
Сен яшайвер, сен мени кутма,
Мен-ку исмингман холос, лекин,
Юрагим, исмингни унутма.

ҲАЙРОН, МАҒЛУБ БУ КОИНОТ,
Үйнар гуллар, үйнар насим...
Айтинг, кимга этмиш насиб,
Бу кимнингдир ширин ҳаёт,
Ҳайрон, мағлуб бу коинот?

Майли, ҳали бор имтиҳон,
Хув олдинда буюк орзу,
Уфқ ёриб кетмакда у,
Хув олдинда азиз инсон:
Майли, ҳали бор имтиҳон.

Садолар бер, баҳтли жаҳон,
Унда йўқми ёвуз ўлим?
Сарбон, қани, кетдик, сарбон,
Ёшлиқ сари карвон йўли.
Ассалом, эй баҳтли жаҳон.

УЗОҚДАН ЧИРОҚЛАР КЎРИНАР
Орзумнинг мунаvvар шульаси.
Ёнишлардан кўзларим тинар,
Лекин етиб боргум шубҳасиз,
Узокдан чироқлар кўринар.

От кўяман. Ёнишлар ёнди.
У ердан келмоқда овозим.
Учган овозимдан ҳам олдин
Чироқларга етаман ўзим!
От кўяман. Ёнишлар ёнди...

Оддийл жап

Хаёт – жуда оддий,
Гўё бир бosh узумни
еб битирмак каби гап.

Умрнинг шоҳ томирларини
Шарт кесмак каби мураккаб.

Биласанки, сўнгти соат бор.
Яшамакка қанот бор.

Биласанки, сенда абадият каби...

Тириклик меваси –
Мен ва Сен...

Айтмоқчиманки,
Онамнинг қопида бўлай доим,
Айтмоқчиманки, гуллар ўссин,
Айтмоқчиманки,
Йўлларимга чечаклар тўлсин.
Дўстларимдан мактублар олайн.

Жирканаман аслини йўқоттан олтиндан,
Олмосдан,
Сотилувчан хотиндан.

Пулга чайиб олинган нафасдан...

Асли хаёт – жуда оддий.
Гўё бир бosh узумни еб битирмак каби гап,
Аммо борлигим ва йўқлигим,

ҳечлигим ва буюклигим
Хаёт каби мураккаб.

Хаёт –

Абадият.

Энг катта китоб –

Хаёт.

Бутун инсоният ёзар китоб,

Энг оғир,
Энг оддий,
Энг гүзал китоб.

* * *

Қани, най бер, менга, дўстгинам.

Абдулла Ориф

РУБОБ БЕРГИЛ, МЕНГА ДЎСТГИНАМ,
Бер, қалбингни торларга қадай,
Тўлиб-тўлиб куйлайин мен ҳам,
Бармоқларнинг қўшигин айтай.

Офтоб куйлар паришон кулиб,
Бир оз хафа кўринади у.
Ана, кўшиқ бошлади булут,
Тўкилмоқда тупрокка туйғу.

Оҳанг вараклайди дунёни,
Дунё – ўкилмаган бир китоб.
Зангори товушлар уммони –
Астагина бакирар рубоб...

Рубоб, рубоб, сен уни қувла,
Овозини ўчирсин алам.
Уйкудан уйғонсин уйқулар,
Бер, рубоб бер, менга, дўстгинам.

«Чұли Ирок»

Уфқ ёнар, уфқ. Уф-ф!
 Карвон борар құмлиқда. Кум. Кум...
 Туяларда ҳазин құнғирок:
 Чүли Ирок, Чүли Ирок.
 Тун... Кун... Тун...

Поёни йүқ мунгли бир сахро
 Узра хурмо
 Үсадир танҳо.
 Хурмо ости ложувард булок:
 Чүли Ирок, Чүли Ирок.

Юрак чапак чалади чанқоқ.
 Беҳуда севинар Карвон.
 Карвон учун
 Энг шириң армон –
 Үлүғ Турун –

Ұша булок...
 Куриган бирок...
 Чүли Ирок, Чүли Ирок.
 Йүли йирок күп ёмон...
 Тун... Кун... Тун...

ШИВИРЛАЙДИ ОЁФИМДА ЯШАБ ЎТГАН ҲАЗОНЛАР,
 Күзларимга игна янглиғ санчилмоқда мезонлар.
 Ҳувиллаган қишлоқ узра қуюқ туман чўкмоқда,
 Йироқларда най қўнглини сўнгги бора тўкмоқда.
 Даала бўм-бўш, кўмилгандек унга кўхна саволлар,
 Фақатгина кезиб юрар, изғиб юрар шамоллар.
 Фақатгина кўринадир куйган дараҳт мунғайиб,
 Қайда қолди мангут баҳор, қайдада бўлдинг сен ғойиб?

- Ойи, ойи, айтиб беринг,
Борми менинг ҳам ўз йўлим?
- Ҳамма яхши йўллар сенинг.
Энг яхшиси сенинг, ўғлим.
- Ойи, надир баланд учган,
Нега менинг етмас кўлим?
- Ердан Осмон узра кўчган
Хаёлингдир сенинг, ўғлим.
- Ойи, уруш нима, айтинг,
У нимадир, номи – ўлим?
- Билса айттар эди отант...
Уруш – бу йўқ нарса, ўғлим...

ЖИГАРБАНДИМ, КЎЗИМ ЙЎЛИНГДА,
Сен рухимда очила қолдинг,
Бир сир бўлиб сочила колдинг,
Жигарбандим, кўзим йўлингда.

Гўзалларнинг гўзали, онанг,
Севимлидир ҳамда меҳрибон.
Ул туғилгандир меҳримдан,
Гўзалларнинг гўзали, онанг.

Дунё қадар севгим бор сенга,
Билмаганлар айтар, ул йўқ-ку!
Сен қайларда юрибсан бугун,
Дунё қадар севгим бор сенга...

ЁМГИР ЁГАР, ШИҒАЛАБ ЁГАР,
Томчилар томчилар сочимга,
Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар,
Хам қайтумга, хам кувончимга.

Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар,
Мен унға очаман бағримни,
Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар,
Аста унутаман ёмғирни.

Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар,
Охир мени асир этар ул.
Ёмғир ёғар, шигалаб ёғар,
Ёға бошлар қоғозга күнгил.

ДЕРАЗАМДАН БОҚАР ЗУЛУМОТ,
Зулмат билан жанг қилас ёмғир
Юрагимга оқар зулумот,
Оқиб фикримни тилас ёмғир.

Зулмат билан жанг қилас ёмғир,
Шиддат билан кесар зулматни.
Пичоғингни боғла, эй, бағир,
Сен ҳам, сен ҳам уни йўлатма!

Юрагимга оқар зулумот.
Манзилда бўларми ҳукмрони,
Кўлларимни боғларми, наҳот,
Шу мантиқсиз зулмат – ногирон?

Оқиб тилас фикримни ёмғир,
Фикрларим менинг сачрайди
Чўян парчаларидек кескир.
Нега бу зулумот қочмайди?

Нега, тушунмайман, нега? Дод!
Ёмғир – дунё сингари оғир.
Деразадан бокар зулумот,
Зулмат билан жанг қилур ёмғир.

ЮЛДУЗЛАРГА МЕН ҲАМ ҚАРАЙМАН,
Юлдузлар – самовий бир хаёл.
Мен күпроқ заминга ярайман,
Менга керак ердаги ҳаёт.

Юлдузларга қарайман мен ҳам,
Юлдузлар – чакнаган орзулар.
Хув, мискин кезадир бир одам –
Күксіда ёнмаган юлдузлар.

Юлдузларга қарайман мен ҳам,
Баъзида келади ҳавасим.
Баъзида босадир оғир ғам,
Баъзида етмайдир нафасим.

ТАШҚАРИДА ШОВУЛЛАР ШАМОЛ,
Ёмғир қаттиқ ёғар бу кеча.
Ташқарида шовуллар шамол,
Юзларини юымоқда дарча.

Ташқарида шовуллар шамол,
У күнларнинг шакли кўзимда.
Ташқарида шовуллар шамол,
Саволларга кўмадир зимдан.

Ташқарида шовуллар шамол,
Деразамни қокар бетокат.
Ташқарида шовуллар шамол,
Ташқарида пушаймон фақат...

ТЕЛБАЛАРЧА ҚАРАЙМАН ГОХО
Не қиласарим билмайин абор.
Босиб келар ҳасратли дунё,
Бекор бўлур шодлигим, бекор.

Мен кўланка эрурман факат,
Юраман-ку, йўқ эмиш изим,
Бўлмагандек азалдан хаёт,
Кўрмагандек ҳеч нарса кўзим.

Томиримда ғимиirlар-ку кон,
Ҳайқиурман, сўарман шафқат.
Керак эмас менга ҳеч қачон,
Шодликларга ўралган ҳасрат.

Дунё, ўзинг ёрлака мени,
Барча учун ёрлака ўзинг,
Бергил менга, бергил қайғунгни,
Бутунича бера қол, кўзим.

Телбаларча қарайман, гоҳо
Не қиласарим билмайин абор.
Босиб келар ҳасратли дунё,
Бекор менинг шодлигим, бекор...

БУТУН КЕЧА ЎЙЧАН ВА СОКИН,
Хона ичра қолмишдик танҳо.
Бир телбалик рұхимга ҳоким,
Шундай ҳоким рұхимга сен ҳам.

Оҳанг оқар. Деворда суврат:
Мовий деңгиз устида кема...
Танхолигу ўртада ҳурмат
Ва севгига ўхшаш бир нима.

Мен ўйлайман, недан бошлай гап,
Сен ўйлайсан, не қилай жавоб.
На кулади, на йиглайди қалб,
Қараашларда яхлаган сароб.

Бутун кечә ўйчан ва сокин
Хона ичра қолмишдик танҳо.
Мен демадим: – Севаман сени,
– Севолмайман, – демадинг сен ҳам.

ДАРЁ КАБИ ОҚДИ ОЛИС ЙИЛ,
Йиллар каби оқмокда дарё.
Лайло, ҳаёт нақадар қийин,
Қандай оғир яшамак, Лайло.

Энди кимни Лайло атайин,
Ёки синсин мажнунона най.
Дүстим энди кимга айтайин,
Ҳасратимни кимларга айтай...

АВТОБУС ДЕРАЗАСИДАН ҚАРАБ КЕТСАНГ.
Узок-узоқларга,
Масофалар сувратини олиб күзларга.
Хусусан, ой булутлар орасига беркиниб турса.

Хусусан, юлдузлар сұнганда,
Хусусан, зим-зиә түн чоги
Айниқса, шағарнинг шовқини сени зериктирса.
Айниқса, севгилинг севмаса сени...

Айниқса, ғийбатлар түкиса
Дүстларинг...
Йироқларга қочар қисматлар,
Автобус деразасидан қараб кетсант...

ҚАЙГА УЧМОҚДАСИЗ, ҚАЙГА, БУЛУТЛАР,
Букун мәхрингизни түкасиз қайга,
Эх, шамол қайларга сизни иргитар,
Сиз билган ергами: қандайин жойга?

Дарё тепасида йигилиб у кун
Булат бүлгандингиз яхши ниятда,
Нечун қўл бердингиз шамолга, нечун,
Нечун қул бўлдингиз булатлар, қайта?

Сиз билар эдингиз қайдадир кутар,
Сизсиз чил-чил синиб ётибди тоқат...
Ҳолбуки: шамол – йўқ, сиз – йўқ, булатлар,
Сиз телба шамолга бир эрмак фақат.

ЮРАГИМДАН МАСКАН АХТАРИБ
Милтирайди, нурланади шам.
Интиламан юрагим сари,
Интиламан шульага ўхшаб.

Ундан ёруғ товуш келади,
Шамол унда то сахар, то шом.
Ўз дардини ўзи билади,
Милтирайди, нурланади шам.

ҚАЙДА ЎСДИНГ, ҚАЙДА ЯШНАДИНГ,
Япроқ, япроқ, айтиб бер менга,
Юлқиниб ўзингни ташладинг,
Нега ахир, япрогим, нега?

Сени шамол, бок, супурмокда...
Япроқ, япроқ, сўзлаб берсанг-чи,
Ўз севгингдан бўзлаб берсанг-чи,
Нечун тушдинг, нечун оёққа?..

ШИВИРЛАМА МЕНГА, ЭЙ, ШАМОЛ,
Худди қалбим ёнидан оқма.
Шивирлама менга, эй, шамол,
Узиб япроқларингни отма.

Шивирлама менга, эй, шамол,
Қайга олиб борурсан тагин?
Шивирлама менга, эй, шамол,
Ўтмишларнинг қора эртагин.

Әхалари ташлаб көтгән үй

Ким бор? Бўм-бўш үй, чор атроф қаронғу,
Ястанган самонинг ранги ўчибдир.

Ким бор? Бўм-бўш үй, чор атроф қаронғу.
Кўчмишлиар. Юлдузлар қайга кўчибдир.

Қоронғу, чор атроф қоронғу. Йўқ. Йўқ.
Чеки йўқ саҳродек яхлаган тақир.

Қоронғу, чор атроф қоронғу. Йўқ. Йўқ...
Бечора бўм-бўш үй, эй, сағир...

ЙЎҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ,
Хукм этмакка шошилма бир оз.
Мен куйиниб севаман, нетай?
Мен куйиниб сўзлайман, холос.

АЙТ-ЧИ, МЕНИ УНУТДИНГМИ?
Гулларим конлар ютдими?
Унутдингми, эх, бир йўла
Ёруғ дунёдан ўтдими
Мухаббатим эккан гуллар?!

БУТУН УМР ЎЙЛАР БАНД ЭТАР,
Биздан айри тушмас бир замон.
Ўйларимиз ширин Ватандир,
Ўйларимиз бир аччиқ жаҳон.

КҮЭИМГА НЕГА ТҮР ТАШЛАДИНГИЗ,
Нечун арқон ташладингиз,
Киприкми шулар?!

ЮЛДУЗ СЕН, ҚҮЁШ СЕН, СЕН ОНА ХАЛҚИМ

Чылар бахоринин үлгүрди қалкыб,
Мұзарек күйнүрди ўттың өзиини.
Ахтарди и шұхитта хас каби қалкыб —
Мен үз Юлдузини, үз қүешини.
Юлдуз сен, қүёш сен, Сен она халқым,
Сен үлгү сандырди и син нас сошиини.

1966

Өналиға хат

Эшитдим, онажон, хафа эмишсан,
Кечир, сенга ойлаб ёзолмадим хат.
Гарчи мұхаббатдан тилардим эхсон,
Ёруғ кунларимга бўлгандим илҳак.

Юзимга нафасинг урилар илиқ,
Ажиб ёргулікка тұлмоқда хона.
Суратим қошида дуолар қилиб
Тағин йигладингми, муштипар она?

Үша гап, севганим шу азиз Ватан,
Бу қадар ташвишлар ютмагил, бағрим.
Үксик отам каби ҳали ҳам зотан,
Қалкиниб-қалқиниб турибди шаҳрим.

Биламан... сирни бой беришлик ёмон,
Үғлингта бу йўлда бардошлар тила.
Баъзан топганимни ичиб қўяман
Сирни бой бермасдан улфатлар ила.

Бироқ, эҳ, билмайман гўёки зимдан,
Кимдир таъқиб этар мени беомон.
Қандайдир бир кимса балки ҳақимда
Хунук латифалар тўқийди, ёлғон...

Она, куйланмаган бир куй истайман
Ва декин алдокчи ҳислар олур жон.
Эҳтимол, қаламни бекор қистайман,
Нетайин, ростини айтгил, онажон.

Яшил дарахтзорни ечинтирап күз,
Пойимда баҳорнинг алвидо уни.
Бепарво ёшликни илғамайди кўз,
Қайлардан ахтарай, онажон, уни.

Билурман... йўлимда ғижирлар тошлар,
Заъфарон куз янглиғ хаёлим тақир.
Шаҳарнинг ғавғоли тинчини ташлаб,
Узоқ вакт ёнинигта бормадим ахир.

Эшийтдим, онажон, хафа эмишсан,
Кечир, ойлаб сенга ёзолмадим хат.
Гарчи муҳаббатдан тилардим эҳсон,
Ёруғ кунларимга бўлгандим илҳақ.

Бахтсизликка ўхшаб кетар бу ҳолим,
Сенсиз бахтсизликка ўхшайди қисмат.
Сенсиз ёришмасди менинг хаёлим,
Дунёning лақаби бўлурди ҳасрат.

яна қайтиб келдим. Чанг түзган
Йўлимизни соғиндим, она.
Том устида майсалар ўсган
Уйимизни соғиндим, она.

Азиз даргоҳ остонасида
Сизни қалбим билан кучайин,
Тўйиб-тўйиб сопол косада
Муздек қудуқ сувин ичайин.

Ҳар бир нарса яқинидир менга,
Ҳар бир нарса менга қадрдон.
Қараб қолдингизми йўлимга
Иссик нонлар узуб тандирдан?..

Койимангиз мени бу сафар
Унутди деб уйни, даламни,
Не чора бор дил ёнса агар,
Севиб қолсам бутун оламни.

О, қишлоқнинг мунис чиройи...
Аччик пиёз тўғрайин ўзим.
Дил соғиниб йиглади доим,
Хозир, майли йигласин кўзим.

Тарғилланиб бормоқда осмон,
Оппок ҳидга тўлмоқда бағрим.
Айтингиз-чи, борми соғ-омон
Шахло кўзли менинг тарғилим?

Оғушимда зангори сезги,
Кипригимда суюқ ҳаяжон.
Кўзларимда юмалоқ севги,
Саломатман мен ҳам, онажон!

Қайтиб келдим яна. Чанг түзган
Йўлимизни соғиндим, она.
Том устида майсалар ўсган
Уйимизни соғиндим, она.

БИР ҚУШЧА ДЕРАЗАМ ЁНИДА
Үтирап парицион ва ғарип.
Йиглайди, күзлари ёнади,
Күзлари иккита марварид.

Бир ажиб навога үхшайди,
Шоирга үхшайди бир ҳассос.
Мискин соз чалмокқа у шайдир,
Дардига бордир-ку бир асос.

Мен унга қарайман охиста,
Мен қүшча ҳолига йиглайман.
Ва лекин билмайман, не истар,
Билмайман, ҳеч қачон, билмайман...

ЭСЛАЙСАНМИ, ИЗФИРИН КЕЧА,
Дарчага қор урар бесабр.
Йироқ ўйлар эди кеттанча,
Йироқ ўйлар эди бир оғир.

Дарчага қор урар бесабр,
Ойна узра ложувард макон.
Ойна узра шоҳона қаср,
Ойна узра совға – саргардон.

Йироқ ўйлар эди кеттанча,
Сен неларни ўйлардинг яна.
Изсиз эди ўша тун күча,
Кимсасиздай биз турган хона.

Йироқ ўйлар эди бир оғир,
Қарғар эди балки суқунат.
Эримаган қор каби бағир.
Буни ҳозир англалиқ фақат.

Хаёл яна у ёнга учар.
Аллақачон айирган тақдир.
Эслайсанми, изгириң кечә...
Дарчага кор урар бесабр...

ҮЙГОН, ЭЙ, МАЛАГИМ, ТУР ЎРНИНГДАН, ТУР,
Оташин музларга исинайлик, юр.

Ёнғинли дарёда қулоч отайлик,
Бу ердан кетайлик, фақат кетайлик.

Үндән ҳам олисрок кетармиз ҳали,
Үндән ҳам олисрок, менинг гүзалим.

Қарагил, энг ёрқин бир юлдуз ёнар,
Ёрут бир чаман бу... кетармиз яна.

Бугун шоқ эрурман, тилак тилагил,
Бугун мен гадоман, тингла, малагим.

1. ЯСАТИБ ҚҮЙИБДИ СЕНГА БИР ДУНЁ,
Орзикіб кутади бугун юрагим.

Менинг юрагимга келгил, марҳабо,
Менинг юрагимга келгил, малагим.

Мұхаббат баҳтини топади унда,
Келгил, афсоңалар айтмоқда боғлар.
Азиз бошинг узра ялтираб кунда
Олтинга айланар күйчи япроқлар.

Мехрибон елларнинг қанотларида,
Қани юр, борайлик лола тергали.
Ғаройиб гулларим бордир нарида,

Гулим, күрмагансан умрингда ҳали.
Инон, от үйнатиб бир тонг маҳали,
Сарбозларим келар Гиротларида.

2. Зангөр түлқинларда отармиз қулоч,
Яна-да кетармиз йироқ-йирокқа.

У ерда тун йўклир, абадий Қуёш,
Нурларин сочадир она тупроққа.

Қарагил, нақадар тиниқдир осмон,
Ундан-да гўзалдир, ундан ғаройиб.
У ерда қаро тун йўламас асло,
Булутлар қайғудан кетмас қорайиб.

Балки шоирдирман, бир ошиқ күйчи,
Сени севмак учун тушганман ерга.
Қани, қўлларингни қўлимга қўй-чи,

Менинг юрагимга кетайлик бирга.
Сира ҳам у ердан келмайлик кўчиб,
Аччиқ тажрибалар ортиб тақдирга...

СЕНИ ЎЙЛАБ ЖОН-ХОЛИМ ОГРИР,
Сени ўйлаб кондир ўйларим.
Манзилим ҳам йироқ ва оғир,
Тиг устида борар ўйларим.

Телба – оташ деб мени пинхон,
Ўйлама сен, менинг юлдузим.
Сени ўйлай олдим-ку, ион,
Ўзимни ҳам ўйларман ўзим.

ШОИРЛИКНИ БЕРДИ ТАБИАТ
Шарт ҳам қўйди ўзи олдиндан.
Бутун умр ёнасан фактат
Лекин дунё тилами мендан.

Шодлигим бор, севинчларим бор,
Аламим бор, куйинчларим бор.
Одамларга илинжларим бор
Лекин дунё тилами мендан.

Қисмат юки шу бўлди жоним,
Қўшиғим бор айтурман ёниб,
Лол этурман ёруғ дунёни
Лекин дунё сўрама мендан.

ШЕЪР ЙўЛИ МУШКУЛ НАҚАДАР,
Қалтис дордан боради шоир.
Агар қалкиб кетмаса лангар,
Куйлаб берар қалбига доир.

Гўё фалак бошидан йирок,
Гўё ўчган тубанда овоз.
Дор устига чикмасди бирок,
Йиқилишин ўйласа дорбоз.

КЕЛ МЕНИНГ ЁНИМГА, МЕХРИБОН ДҮСТИМ,
Кел, эй ҳасратлашиб олайлик бир дам.
Ёшлик ҳам тарк этиб кетди-ку, рости,
Тарк этиб кетгандек дунёни одам.

Қани, астагина қуйиб бер менга.
Аргувон бодага термулайин жим.
Үнда жилва қилас ажиб алана,
Үнда ичилмаган менинг ёшлигим.

Хаёл гирдобида чўмилиб ётар,
Үнда юз кўрсатар ажиб бир сароб.
Кунларим туғилиб, кунларим ботар,
Қайдайин афсунгар, дўстим, бу шароб.

Аста варақлайман ўтган кунларни,
Гўзал китобимдир қадаҳ лолагун,
Келмокда мозийнинг азиз унлари,
Азиз жўраларим, қайдасиз бутгун?

1967

Она Туркестон

Абдулла Кодирий хотирасига

1. Хотирамнинг қаър-қаърида тарих,
Доим сўзлаб турар эзгин ҳикоя.
Тутқун күш сингари қолурман ғариф,
Рухимга булутлар ташлайдир соя.

Бот-бот хаёлимдан чекинди мубҳам,
Фикримдан юлкинди Ватан кораси.
Олисда милтираб сўнаёттан шам,
Кўхна ҳасратимнинг машъум яраси.

Кишанбанд қилинар қўлларим гўё,
Тупроққа кориша бошлайди таним.
Шу қадар юраги тормидир – дунё.

Наҳот фарзандига – ўзига ғаним.
Ўзи юрагимга жо бўлди, аммо
Нечун сиғдирмади, нечун Ватаним?!

2. Кўрингиз тарихни, эй туркий халқим,
Кўзимда эртанинг севинчи, холос.
Ул Турондир, Туркистондир? У балким,
Ичимни кемирган қадимий қасос.

Кўрингиз тарихни. Кўз олдим парда,
Кўлимдан учмокда бу ер, бу Ватан...
Ошно тутинардим пўлат ханжарга...
Жанг майдони сари отилардим ман...

Ватан, айланарман бир кескир тошта,
Қошингта ўқ каби учиб борарман...
Наҳот тил бошқадир, наҳот дил бошқа?!

Йўқ! Фармон кутарман, энг сўнгги фармон,
Шакланиб қарабарман қалқан қуёшга.
Барибир, касос деб ёнарман ҳамон.

З. Умр деганлари ўтмакда шошқин,
Тилла баргларини элаб йўлимга.
Сенинг мангалигинг беради таскин,
Эрта узилгувчи менинг умримга.

Оҳ, она Туркистон, куйлайман ёниб,
Дунё журъатини бердинг кўлимга.
Мен энди англадим Туркий Дунёни,
Мана мен, тайёрман энди ўлимга...

Эй менинг заҳматкаш, эй қутлуғ ҳалқим,
Бергил, фақат куйиб куйламак ҳаққин.
Ортиқ масъул этар топилган бу Бахт.

«Ишқ сўзидан куйди булбул маскани»,
Тил билан куйланмас она-Ватаним,
Мен сени куйламак истайман фақат.

ДАРЁ КАБИ ДОИМО УЙГОҚ
Интилишим тоғ қадар баланд.
Олис йўлга отландим, бироқ,
Мехрим билан, муҳаббат билан,
Эй, кўнглимга тугилган Ватан.

Хотиралар сўзлар ҳар бир тош,
Эсадаликлар ёғади осмон.
Тирикликнинг шоҳиди Куёш
Эсламақдан тинмайди ҳамон.
Ох, Туркистон, Она Туркистон.

Чакиради тоғлар, дарёлар,
Яна йўлга чорлайди мени.
Мени чорлаб қуёшлар ёнар –
Ўрганадир ёниш илмини,
Чакиради тоғлар, дарёлар.

Ҳали олдда қанчалар довон –
Ўтгунимча то уни босиб,
Сўйла, наҳот, битадир дармон,
Кўзларимнинг тутар зиёси?!
Ҳали олдда қанчалар довон...

Ох, Туркистон, энг аччиқ бўса
Каби лабларимда уриндинг.
Мен олисга отланар бўлсан
Куйган юрак бўлиб кўриндинг.
Ох, Туркистон, Она Туркистон.

Дарё каби доимо уйгоқ
Интилишим тоғ қадар баланд.
Олис йўлга отландим, бироқ
Сенга бўлган садоқат билан,
Эй, кўнглимга йўтрилган Ватан.

Юрак

Гуё барыбердир яхши ва ёмон,
Юрак, сенга борар күчалар очиқ..
Сараб ёнарсан-у, бўлмассан тамом,
Ўткинчи ғамларга аччиқма-аччик.

Юрак, йўлларингда турганман такрор,
Роса сайраганман сенинг тўтингда.
Ким билар, аклимга келдинг неча бор,
Неча бор сўзладим сенинг йўғингда.

Балки алданганман вахима ютиб,
Сен ҳам ташвишларга солгансан балким.
Бугун-чи дегайман ўзимни тутиб:
Сен ҳақсан, барибир менинг юрагим.

Шул осмон остида кезгаймиз ҳали,
Мантиқ ахтаргаймиз изгиб изма-из,
Даркор бўла қолсанг йиқилғил, майли,
Фақат йиқилмасин шўрлик дунёмиз.

Изни бер, хайқирай иймоним ҳакки
Кўкларга термулиб солайин уввос.
Мен факат Туркистон аталган ёркин
Бир бутун юртимни истайман, холос.

Гарчи тутқунман-ку эркин сеҳрингта,
Унда событ турар маҳсуд – манзилим.
Колиб кетмасайдим сенинг меҳрингдан,
Колиб кетмасайдим йўлда узилиб.

Ажойиб диёрсан, қалбим, на чора
Шодлик ва ҳасратнинг маскани санда.
Овоз бер, зорингни эшитиб зора
Эслаб кўярлар-ку хеч бўлмаганда.

Айтгил, айтарманми бир кун, юрагим,
Айтгил, куйларманми боқмай ўзимга.
Сени жарроҳ каби совукқон ва жим
Юлиб қўярманми қофоз юзига.

У пайт алдамасдинг кўзимга боқиб,
Шодумон дардингни тўкардинг буткул.
Унгача илҳомлар келмагай оқиб,
Унгача дунёни англамак мушкул.

Самарқанд осмонида

Кезар бўлдим фазоларда ман,
Оқ тўлкинлар уммони ичра.
Юрагимда кайгу-шодумон
Айланурман Самарқанд узра.

Кўз ўнгимда қадимиј жаҳон,
Асрларни бузар хаёлим.
Осмонида шунча ҳаяжон,
Тушганимда не кечар холим?

Фалакларда муаллак турдим,
Мени сўйгиз хәёл этмиш банд.
Сенинг буюк ўтмишинг кўрдим,
Келгусингни кўрдим, Самарқанд.

Тарих айтар, аста жаранглар,
Дахмаларда қадрдон калом.
Зиё сочар самовий ранглар,
Минорларда абадий илҳом.

Клавихо* каби бокурман,
Бошинг узра келдим-ку алҳол.
Асрлик тош янглиғ котурман
Шоҳизинда қошида беҳол.

Ошиқман-ку, мен учун басдир,
Атамассан менга қаҳрингни,
Лекин барча ошиқ эмасдир,
Сен уларга очма бағрингни.

Карвон-карвон келиб кетдилар,
Ҳаммасини бағрингта олдинг.
Шамол каби елиб кетдилар,
Фақаттина Сен мангу қолдинг.

Илҳом излаб келди бирови,
Биров сенга килинди сургун.
Ким дўст эди, ким эди ёвинг,
Барчасини айттолмам бугун.

Ер талашиб келдилар ахир
Ваҳший тўда айюҳаниос уриб.
Ҳаммасидан хабардор тарих,
Мен не дейин осмонда туриб.

Бўлган-ку кўп қиёмат қойим,
Қийин эрур ахтармак қиёс...
Туркистонни ўйлармиз доим,
Келажакка буюк эҳтирос.

Тушлар кўриб ухларсан гўё,
Тушларингда қадимий қисмат,
Эй, Самарқанд, эй, кўхна дунё,
Сен уйғониб кетмагил фақат.

*Клавихо – Амир Темур хукмронлик килган даврда Самарқандга келган испан злечиси.

Кўпдир шаҳар деганинг оти,
Имкон бўлса кўрарман бир-бир.
Бироқ танҳо эрур ҳаётим,
Танҳо эрур Самарқанд ахир.

Бахти кулган элни кўргайман,
Хароб бўлган бўстон жойида.
Таъзим бажо қилиб тургайман
Кўктангрининг қутлуг пойида.

Кезар бўлдим фазоларда ман,
Ок тўлкинлар уммони ичра.
Юрагимда қайғу-шодумон
Айланурман Самарқанд узра.

ЁРУГЛИКНИ ЎГИРЛАБ СЕКИН
Теваракни қуршади туман.
Эрмак қилиб тун чўқди, лекин
Эшик очиб чикмадинг-ку сан?

Дейдиларки, сенинг кўзларинг
Афсунгармиш, сеҳр этармиш.
Ким кўрса гар бир карра сени
Оёқ етганича кетармиш.

Совукни кўр, юзни чимчилар,
Масхараман унга бу замон.
Ўйларимга келиб санчилар,
Ой змас ул – у қотил камон.

Бунда хар не эрмаклар мени,
Қаронғидир ахир жаҳоним.
Ҳеч бўлмаса очгил дарчани,
Дарпардани очақол, жоним.

Бир маңда доотоми

Мен ўзимни йўқотдим тамом,
Мен ўзимни йўқотдим шу зум.
Қаёнларда, айтинг, бу замон,
Қаёнларда қолибдир – ўзим?

Бир кимсанинг қошида балки
Титраб турар шам каби ғариб.
Кўчаларда тентирар, ёки
Додлаб юрар мени ахтариб.

Шундай сарсон, шундай саргардон,
Юрагида лаҳзалик кайғу.
Қай одамнинг кўзига нолон,
Нажот тилаб термуларкин у.

Бир лаҳзалик эрур бу ситам,
Лаҳзагина йиғлайди кўзим –
Япроқ каби оёқ остида
Хазон бўлган, эй менинг ўзим.

Лаҳзагина юбормас қўйиб,
Кимдир занжир билан боғлабди.
Кимдир: «Сенга ўзлик нима» деб
Үлдирмоққа мени чоғлабди...

Мен ўзимни йўқотдим тамом.
Мен ўзимни йўқотдим бир зум
Қаёнларда, айтинг, бу замон,
Қаёнларда қолдим мен ўзим.

ТОҒДА БИР БУЛОҚ БОР ЗОРУ ЗОР,
Кўксида севгининг заҳари.
Ул маним кўнглимдек интизор,
Тоғлардан келадир сарсари.

Нимадир сўзлайди шивирлаб,
Орзиқиб тушади йўлларга.
Тоғларнинг севгисин ўғирлаб,
Боқмайди минг турли гулларга.

Куйига шошилар тоғлардан,
Келгунча қурийди малори.
Келгунча адодир охлардан,
Йўлига чиқмайди ул ёри...

ЁДИНГДАМИ, СЕВГИЛИМ, БИР КУН
Чиқиб келдим йўлингта.
Бинафшалар тердим сен учун
Ва узатдим кўлингта.

Яна ўшал йўлдан борурман,
Нигорондир бу кўзим.
Хаёлимни қонга корурман,
Сен йўқсан-ку... Бир ўзим...

Хув ёшлигим қолган жойларда
Изғийман мен ёниб.
Айт, излайин сени қайлардан,
Қайдан топайин, жоним.

БИР КУН ЙЎЛГА ОТЛАНСАМ ТАНХО,
Бу ерларда не кечар ҳолинг.
Кўча пойлаб шому тонг аро,
Алланарса туйр хаёлинг.

Менинг ҳолим учун сен йиглаб,
Жудоликка бўлурсан иқорор.
Балки мени келар, деб ўйлаб,
Дарвозага боқарсан бекор.

На чора бор, айрилик оғир,
Кетар бўлсам, бошласа йўлим.
Унда жоним... бир куни ахир
Мени сенга топширап ўлим.

СУВЛАР НЕ ДЕБ ЖИЛДИРАЙСИЗ?
Не деб шивирлайсиз, саболар?
Сен-да беражмсан, Бойчечак.

ХАЁЛ ОЛИБ КЕТАР ЙИРОҚЛАРГА,
Кўз илғамас ёқларга олиб кетар.
Узига қаттиқ ишонар хаёл.

ХАЁЛ ОЛИБ КЕТАР ЙИРОҚЛАРГА,
Яна олисларга бошлар бешафқат
Олис у йўлларнинг хаёли.

ДАРАХТ ШОХЛАРИДА СИЛКИНАР
Кузнинг яйдоқ, сариқ шамоли.
Чирқирап бир қушча.

1968

Ойбек хотирасиза

Тоғлар аро бир ойдин булок,
Атрофика шивирлар ўтлок.
Булокда шаън ва событ чирой.
Нур йўлидек ўйлари йирок
Сувда мангаликдек сузар ой...

Бироқ, ҳайхот, бир қуюн келди...
Ойдин булок қайга беркинди?!
Қайдадир шаън ва событ чирой?
Фалакларга қарайман энди.
Фалакларда сузиб юрар ой...

Одаминиң боласи

Ёдимдадир, аччиқ дардларим каби
Фазоларда учар эди хаёлим,
Қанот қокмай ўқ-тайёра сингари,
Бари ўз қўлларим мисоли таниш...

Қадим миноралар кўксига ёдим,
Илоҳий ёзувлар яралангандир.
Бунда менга сўзлар фотиҳ Искандар,
Тажанг бўлиб хотирамнинг сабрига.

Тажанг кезар куббалар тепасига
Темурнинг чўзилган арвоҳи булут...
Эски гап «Мен инсон боласи» ахир,
Ёдимда, ёдимда мен бечоранинг...

Кейин менга ҳар хил лақаб бердилар,
Аввал жиндең гунохим учун – асир.
Асирик ёқмасди менга, күл бўлдим,
Оч қолишган куни сотдилар кейин.

Бош дегани недан ясалган экан,
Сўнгра сўйдилар, сўйдилар, сўйдилар.
Замон ичра бошланди саргардонлик,
Мен кабилар кўп экан ер юзида.

Биз тўпландик. Колгани кундек маълум.
Фазоларда хаёлим учар яна.
Қанот қокмай ўқ-тайёра сингари
Бари бармоқларим мисоли таниш...

Дагаллашдим – салга жаҳлим чиқади,
Инжаллашдим – салга кувончим дунё.
Асабим бузилди – фикрсизликдан?!
Шарт отдим ўзимни – ориятим бор!..

Юрагимнинг устки қатлами балки
Совук, ичи ёниб туар ловуллаб.
Бу дунёнинг устки қатлами совук,
Кўринг, ичи ёниб туар, эҳтимол...

Кўлларим сиртида гўштлар ва пайлар,
Кўлларим ичиди қаҳрабо сужак.
Оҳ, қандай ёнардим крематорийда.
Кўлимни кранга ўхшаб кўтардим.

Жуда катта қишлоқ эрур ер юзи,
Бутун ер юзида дўстларим бордир.
Дўстлар, мен боримни аյмасман ҳеч.
Керак бўлса, мана, тайёрман. Мени

Унутмангиз сира, ҳамқишлоқларим,
Бошимни олсиналар, майли олсиналар.
Дунё, мен күтариб юрибман ҳамон
Сенинг қайғу-ғаминг бўлган бошимни...

ЧАРС-ЧАРС ЁНАВЕР НИМЖОН ОЛОВ,
Кўлларимни қалайман,
Бегона эмасмиз, ҳар қалай.

1969

Агар

Агар шундай бўлса, агар шундайин...
Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Ҳаммаси икки карра икки, яъни беш,
Агар шундай бўлса, агар, дарвоқе...

Ҳаёт мураккаб, деб ўйлаймиз ҳайрон,
Гавжум – одам тўла бўшлиққа қараб.
Оқ, кора, кизил, заъфар ҳарита –
Она Туркистонга бош кўйиб маъюс.

Бу ҳаёт мураккаб, деймиз тик боқиб
Юлдузлардек ҳадсиз ҳаёт кўзига.
Хусусан, ҳаёт кўп мураккаб, деймиз,
Ўз-ўзимиз бузиб қуигандан кейин.

Гарчанд ҳамма нарса тушунарлидир...
Барибир, бир фикр берингиз менга.
Оддий «ассалому алайкум» каби,
«Саломат юрибсизми, она?» дегандик,
«Ўғлим каерларда колдинг сен, тавба?»
«Уй олдингми? Неча хоналик, иним?»
«Устинг бут, мояна қанча?» – сингари,
Одатий, кундалик гап монанд фикр.

Ва яна бир фикр берингиз менга,
Токи тоғ-тошлоқда кезайин сарсон.
Сахрони, харсангни сўзлатмак учун,
Пахта каби юмшок сўзласин тошлар.

Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Агар шундай бўлса, агар... дарвоқе...
Йиртқичлар қайтсин ўз болалигига...
Наҳотки, биз қайта билмаймиз, наҳот...

Ҳаммаси тушунарли, ҳа, ҳаммаси,
Тушунарли, агарда шундай бўлса.
Осмонларга бош уриб ўлмак, қизик,
Чунки бошинг етмайди. Тушунарли.

Ўйлашиб, бир фикр берингиз менга,
Токи артмакка шошсинлар одамлар
Майса, япроқларнинг шабнам ёшларин,
Ботаётган кунга қараб йиғлашсин...

ПАҒА-ПАҒА ОППОҚ КОР ЁҒАР,
Боғлар киймиш илоҳий либос.
Юрагимни бир оташ доғлар –
Күёш тутиб келаётир ёз.

Нима бўлди? Кипригинг намли,
Кўзларингда яширин асрор,
Девордаги суратим қани?
Нима бўлди? Қалбингда не бор?

Ёғар оппок, паға-паға кор,
Дардим корлар каби сочилар.
Хув йироқда гуллаган баҳор
Бўйлари кўксимга санчилар...

ЁМГИР ЁФИБ ЧИҚДИ ТУН БҮЙИ,
Тонг оқарди, тинмади ёмғир.
Бузилгандек осмон уйи –
Ерга қараб йиғлайди оғир.

Мен хонамга киргайман алҳол,
Юрагимда күхна андухлар.
Деразамга урилар шамол,
Қайдасан сен? Қайда ул рухлар?..

МЕН ЎЗИМДАН ЎЗИМ КУЛАМАН,
Бахтиёрман гүдак сингари,
Кула билганимдан.

1970

Шоир

Абдуллаға

О, она-табиат, маъюс онажон,
Сирли бир завқ аро сирқирайдир тан,
Охири ўлдирап мени ҳаяжон,
Боиси не, айтолмасман дафъатан.

О, она-табиат, ўйлайман сени,
Тинглайман, оламнинг шивириң тақрор.
Банди масканига чорлайди мени
Кибор чўққиларда музлаган баҳор.

Мунгли товушига осурман қулоқ,
Довдир мажнунона хаёлга асир.
Вараклар устида михланди нигоҳ,
Ёнғин чангалида турибман ахир.

Бир шеър қархисида туравердим лол,
Бир шеър қархисида телба, девона –
Мункайиб кироат қилаёттан чол
Умрини бошқатдан бошлади яна.

Шоир шунинг учун тузарми девон,
Йўқса, бу паришон тизмалар нечун?
Кимни шоир дея тан олур жаҳон,
Биз кимни шоир деб атаймиз бугун?

Кимдир ул жафокаш шу хилқат аро
Ҳамнишин тутинган қора қаламга.
Кимдир ул, ғамгусор ва мотамсаро,
Фикр сочаёттан оламга?

Кимдир ул, эрмак деб куйларми нахот,
Сохта эхтирослар чулғарми уни?
Йўқ!.. Йўқ, яралмади у билган ҳаёт,
Ҳали түғилмади шоирнинг куни.

Ҳали қайлардадир жант борар ёвуз,
Маъсум гўдакларнинг шами ўчмоқда.
Мусикор* эмас-ку темир ялмоғиз
Муштарак осмонда учмоқда.

Не эллар, ватанлар гулханда ёниб,
Шоир кўз ўнгидан ўтади бир-бир.
Барчанинг дардини ўзига олиб,
Мажнун бўлиб юрар шунинг-чун шоир.

Ҳали бўғизларда бўғилар нафас,
Эски яралардан чак-чак томар қон.
Шоирни куйлатган табиат эмас,
Шоирни куйлатган Ҳазрати Инсон.

Тиккандир жонини Ватанига у,
Бир сўз қархисида титрама, зй, жон.
Юзма-юз келгандек гўё ўт ва сув,
Юзма-юз келадир шоир ва замон.

Буюк эътиқоддир бу даҳр аро йўл.
Буюк эътиқоддир муборак илҳом.
Шоир юрагида очилмаган гул,
Шоир юрагида событ интиком.

**Мусикор* – афсонавий темир куш. Кўшиқ айтиб, хушбўй сочиб учармиш.

Санъаткор

Ҳаммаси тугади, тугади ахир,
Парда туширилди, томоша тамом.
Бирок саҳна узра ҳал бўлган тақдир,
Менинг юрагимда қилмоқда давом.

Қарсак гуриллади, қандиллар титрар,
Совук сув сепгандек титрар бир одам,
Ўқ еган оҳудек муаллақ турар
Шундок кўзларида йўқолган олам.

Кимларга шархи ҳол айлар бечора,
Пинҳон дардларини ким тинглайди, ким!
Дўстим, мен яшадим бугун, бир бора,
Ахир неча марта яшамок мумкин!

Қайгадир шошяпсиз, кўриб турибман,
Кетаркан, елкалар қилмоқда таъкиб...
Гўё фалакларда учиб юрибман,
Ерга тушмакликка йўқ бугун ҳаққим.

Кимдир дарбозага отар ўзини,
Наҳотки ҳеч нарса қолдирмади у,
Нечун яширмоқда, нечук кўзини,
Алдовми, риёми, баҳтми ё қайгу!

Оҳ, синглим, турибсан не учун маъюс,
Ким ҳасрат суратин чизди кўзингга.
Ким парда ташлади бекўлу бесўз,
Кимнинг қаҳр бозори етмади сенга.

Ҳеч нарса кўтармас кўнглимни маним,
Сезаман бўғзимга етиб келар жон.
Додимга етади на дўст, на ғаним –
Санъаткор баҳтиёр бўлгайдир қачон?..

Сиз соғсиз, умрингиз нашъага тұла,
Мен парда ортида колурман йиглаб.
Хайхот, унutarсиз мени бир йўла,
Сиз бўлак тушларни кўрарсиз ухлаб...

Сиз эса не учун котиб қолдингиз,
Қандай хаёлларга бошингиз тўлди.
Эҳтимол, вижданга буров солдингиз,
Мархум виждан эди, у қайта ўлди?!

Буров дардларига излайди шерик
Кучиб ер шарита ўхшаган бошин.
Чорлайман, кел бери, мен ҳали тирик,
Чорлайман, кел бери, менинг қуёшим.

Хайр, мени ташлаб кеттгайсиз бир-бир,
Парда туширилди, томоша тамом.
Бирок сахна узра ҳал бўлган тақдир
Менинг юрагимда килмоқда давом.

КўзЛАРИМНИНГ ОСМОНЛАРИДА
Фақат ўзинг, фактат сен ўзинг.
Ойдан, юлдузлардан нарида –
Кўзим ичра сенинг юлдузинг.

Тушларимда учиб юрадим,
Мен-ла бирга озод қушларим,
Сен тушми, деб сендан сўрардим,
Алдамчиидир барча тушларим.

Мени кутмас энди ул боғлар,
Мени кутмас калам кошлигим.
Тушда қолди ул масрур чоғлар,
Эх, хувиллаб қолган ёшлигим.

Шафкат недир – ковжирок такир,
Мен йўлсизман бесару самон.
Ботмоқдадир қуёш ҳам ахир,
Ҳансирап-да, бутрикар осмон...

Бу ерларга бехуда келдим,
Сувга чўккан чўгдек сўзларим.
Гўзалликнинг мен қули эдим,
Сен Аллоҳсан, менинг гўзалим.

Қайдасан сен, бу кун бехуда
Ҳасрат билан кўйингда ёндим.
Сенинг ўтли меҳрингдан жудо
Сап-саргайган саҳрова колдим.

Даъват этмас, шундок, алвидо,
Толқон бўлур тамаллар тоши –
Сўнаётган офтоб нурида –
Менинг кирсиз ўн тўққиз ёшим.

Томогимда қотган сўзларим,
Сочилган, самога сочилган.
Мана, тонг. Тонгларнинг гўзали.
Тонг оқарди. Тонг – сочим менинг.

Хайр сенга, отилган оҳу,
Дунёларга видо айтурман.
Элитмоқда чўнг қудрат – уйқу.
Тушларимга яна қайтурман.

* * *

Толиб Йўлдошга

ҲАЁТ ЖОМИ ИЧРА ОҚАМИЗ,
Гоҳи хурсанд, гоҳида вайрон,
Теваракка ҳайрон бокамиз,
Теваракни қолдириб ҳайрон.

СЕН КЎП ЯШАДИНГ, БУЮК ТОШ,
Яшай берасан ҳали узок-узок.
Кўп яшаб кўйганимдан уяламан мен эса.

ҲАЙХОТДЕК ТУН ИЧРА БИР ЎЗИМ,
Юлдузларнинг нурлари оғрир
Кўзларимга келиб санчилиб.

1971

* * *

(Хазил)

- БИР ШЕЪРИМНИНГ, ҚАРАНГ, БОШИ ЙЎҚ,
Кесилган-ку, қаранг, оёғи -
Мұхаррирга боқдим, кўзим лўқ, -
Ахир қандок бўлур уёғи?!
- Тилингни тий, - деди мұхаррир, -
Яхшиликни билмаган ҳамак.
- Кечирингиз... лекин кўп оғир
Ёлғиз корин билан яшамак.

Танбех

(Хазил)

Барча танбех бермакка шайдир,
Гоҳ мулойим, гоҳида тошиб:
- Қадамларинг бежо ўхшайди...
Йўлларингдан кетма адашиб...

Танбех бериш яхши, албатта,
Кўзни юмиб, пешона қашиб,
Гап топилар, агар ҳаётда
Олган бўлсанг бир оз адашиб.

ЮЛДУЗЛАРНИНГ АЧЧИҚ НУРЛАРИГА ЧИРМАШАР,
Юлар ойнинг намхуш сочларини
Фалакка термулиб қолган кўзларинг.

1972

Битиктош

Азизхон Қаюмовга

Фирдавсий бир замон айттани каби,
Ҳар не ўткинчидир, фанонинг ўзи,
Фақат икки нарса қолур абадий –
Ботирнинг шавкати, дононинг сўзи.

Аждодлар Ватан деб жон фидо килган,
Бехуда гап сотиб юрмаган улар.
Мана минг йилларни опичлаб келган,
Битиктош она ер ҳақида куйлар.

Вакт қуюнида не давру даврон,
Бу – тошга айланган эркдир, бардошдир,
Бу – Турон аталган муқаддас армон.

Үнга қарайману бир хис тұяман,
Бу юртим тимсоли мангулік тошдир,
Юрагим тошига шеърим ўяман.

Карло Каладзе ғиёрида

Учарман, қуёшга ботган қыш каби
Күкда ер ҳақида қўшиқ айтарман.

Карло Каладзе

Тўргай учар... Илҳомга у тўлиб учар,
Ўқдек учиб борар мовийлик сари,
Қуёшдан, ўзидан маст бўлиб учар,
Огушига олар чексизлик бағри.

Ҳар нега кодирдир соҳир шеърият,
Гоҳ ўнгта эврилур, гоҳо рўё, туш.
Камолот тимсоли сингари, факат
Туманларни кесиб учар вола куш.

Шеърият кўйида бир мажнун шиор
Тонгни сўроқлайман тунлар уйғониб.
Гуржистон қўшигин тинглайман такрор
Буюк шеъриятнинг каърида ёниб.

Бир ўзбек ўғлони гуржи шеърининг,
Нетонг, шиддатига асирдир бутун.
Мен-да бир ошиқман, она еримнинг
Севгиси сўнгсиздир, иқболи гулгун.

Шоир, тунлар ўтди, ўтди кундузлар,
Юзидан Картвели кўтарди парда.
Неча бор айланди кўкда юлдузлар,
Оқарди қора тун Гавризангарда.

Учар, тўргай учар, мозийдан сўзлар,
Мен уни тинглайман, кўзларимда ёш.
Шоир, Кавказион неларни ўйлар,
Наҳот ботиб кетса ерларга қуёш.

Бахрун нажот узра ўрлар қора чанг...

Гарчи бу тўкилган афсона эрур –

Эҳтимол, зирвадан малул ва ўйчан

Ёфаснинг, Картлоснинг овози келур.

Улар дўст тутинган, инон, эй, шонр,
Соғари алвидо қилганлар балким.

Йўқ, улар ғаразгўй бўлмаган ахир,
Йўқ, душман бўлмаган ҳеч қачон халким.

Тўргай учар, тўргай учар беомон,
Босиб кела бошлар мозий кўлкаси.
Неча жафо бўлса, кўрдинг, Гуржистон,
Сен эй, асрдийда мардлар ўлкаси.

Танимни қақшатар ул ўтмиш еллар,
Гўё кўк юзига тортилмиш никоб.
Лекин Мхедрули саслари келар,
Титрар осмон-фалак, титрар кўхи Қоф.

Ул тўргай осмонга чўкиб бормоқда,
Дафъатан самовий баҳтдан тиқилди.
Ҳайхот, ул бечора тўргай тупрокқа,
Шу она тупрокқа жонсиз йиқилди...

Кутлуг тупрогингга қадамим босдим,
Кутлуг тупрогингни куйларман қониб.
Йўқ, мен Гуржистонни сева олмасдим,
Багримда турмаса Ўзбекистоним.

Билурман, охири тўхтар-ку қалбим,
Кўл силтаб дунёдан бир кун ўтарман.
Учарман, күёшга ботган қуш каби
Кўкда ер ҳақида қўшиқ айтарман.

Павшик Фикрат китобига ёзув

Нечун йўлнинг сўнгидаги жарлик...

Т. Фикрат

Мен ухлайман, мен ухлайман,
Рўёларга ботаман.

Тушларимда мен йиглайман,
Булутни уйғотаман.

Боқмам ерлик наволарга,
Билмам қачон қайтаман.

Мен дардимни ҳаволарга,
Шамолларга айтаман.

Мен ухлайман, мен ухлайман,
Аста юмгайман кўзим.

Тушларимда мен йиглайман,
Сен кулиб тур, Юлдузим.

*Арава
чуба тортатётган отга*

—Уф, бунча уф тортасан бундай,
Емишинг соз, ҳансирала, бас!

—Ўзим шундай, одатим шундай,
Мен шунака оламан нафас.

АЙТМАСАНГ БЎЛАРДИ-КУ ШУЛАРНИ, Э ВОХ,
Ўзим талаб килдимми ҳақиқатни,
Қандай яшайман қолган умримни энди?!

МЎЛТИРАБ ҚАРАБ ТУРИБСАН, ҚУШЧАМ,
Нега бундай қарайсан,
Барибир менга ишонмайсан-ку?

1973

Маҳор ва срабон ёмғирлари

Срабоннинг кўлкаси фироқ, совуқ.

Тагор

Шоир, чатака күш уйғотди сени,
Паришон ёмғирлар ичра паришон.
Омонлик излайдир срабон сели,
Бир Ватан сўрайдир ғариб срабон.

Шоир юрагини очди ва ёмғир
Сўзларга айланди, хар недан жудо.
Ухлаб ётганларни уйғот, эй шоир,
Йўқса уммонларни тўнкарап Худо.

Ахир ҳакиқатта эрк ҳам керак-ку...
Мандарда тангрилар ёвуздир ахир,
Бўрон кўзларига келмайдир уйқу.

Вайтаран тўғони доимо ҳозир...
Ёмғирларга чўкиб яшади шоир.
Урён юрак билан мангу қолди у.

Учинчи дўст *

М.Б.

Тахтада гезариб ётган конли хат,
Конли суврат, конли май, бошқа... Унга бари бир.
Асрай олмадик-ку уни.
Топшириб кўйдик-ку дўстим.

Биз энди бу ерда
Бу Ерда
Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз.

Биз энди Она ер – нажотнинг
Иссиқ бағрига қачон етармиз, қачон?!
Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз-да энди.

Кимларнингдир учинчи дўсти бўлиб қолармиз,
балки...

Учинчи дўсти бўлиб.
Уларни ўйлаб... Учинчи дўстнинг тўла
Финжонини ичиб яшаймиз-да энди, дўстим.

*Д.Мирзашвили ва Т.Пицхелавурillardнинг «Учинчи дўст» асарига ёзув.

Бетховен

Хозир сўнг зарб билан узилажак тор,
Ўзинг қўлла мени, эй, буюк Даҳо.
Наҳот, ҳар не абас, ҳаммаси битар,
Қандай саодатдир бу сўнгти садо?!

Шивирлар, ҳайқирап бепоён дengиз,
Мен уни сипқармак истайман танҳо.
Фақат сен, кўзингни багишла, Зиё,
Фақат сен, Жасорат, қўлингни бер тез.

Балки бу Осмон – Орзу садоси,
Денгиз – хаёлларин садосидир бу,
Ҳакиқат кошида қасамдир эзгу.

Суюкли инсонга балки видоси,
Хозир сўнг зарб ила узилажак тор –
Сўнгги зарб ҳаётин яшамак даркор.

Виктор Харанинг сўнгти қўшиқи

Ох, сўнгти қўшиқни куйламак бунчалар қийин.
Виктор Харанинг кўзлари ўнгига
Унинг она-Ватанин –
Етти торли муқаддас созини синдиридилар.

Ох, сўнгти қўшиқни куйламак оғир, кўп оғир,
Қотилларнинг осий юзларида ажал никоби.
Беш минг бизлар.
Беш минг ҳозир – майдонда.
Бизлар беш минг? Бизлар беш минг, холос?!
Йўқ! Биз миллионлармиз ахир
Ёруғ жаҳонда.

Ох, сўнгти қўшиқни куйламак оғир нақадар.

Виктор Харанинг кўзлари ўнгида
Унинг ўн фарзандини, ўн дилбандини,
Унинг сарбаст-сарбаст қўшикларига
Доим жўровоз
Осмон каби озод болаларини –

Бир эмас,
Икки эмас,
Уч эмас...
Унинг ўн фарзандини –

Бармоқларини сўйди жаллодлар.
Ўзинг яратдингми шуларни фалак?!
Бутун

Ўн минг яратгувчи қўлшардан айрилар дунё.
Ох, сўнгти қўшиқни куйламак нақадар оғир,
Шамолларнинг соchlарига илашиб учди,
Учди шамолларнинг чангал соchlарида
Унинг қонли қўшиғи,
Тутди фалакни.
Тўкинди дунёга.
Ох, сўнгти қўшиқни...
Куйламак...
Зарур.

Пабло Неруда ўшишга

Ахир ўлдирмишлар кора машъал тутган
машъум шайтанат,

Кўрқоклар ўлдирдилар,
Сотқинлар ўлдирдилар,
Шоирни. Инсонни.

Гарчи мумкин эмасдир асло
Уфқнинг бўйнига сиртмоқ, дор ташлаб
Ўлдирмоқ инсонни, Пабло.
Сўнди озодликнинг сўнгсиз осмони, Пабло.

Чатнади юлдузлар,
Сўндилар қақшаб.
О, бугун қайғунинг кора сувратин кўрдим.
Нафратнинг қошида турдим юзма-юз.

Нафасини ичига ютиб юборган ҳаво,
Дим,
Нафасини ичига ютиб юборган
Паблосиз.

Бугун танҳо ҳасрат. Шоир ва Дунё.
Сўз йўқ Сўзга,
Осмон тошиб кирап кўзга, сиғмас кўзга, Пабло,
Бу буюк ҳасратнинг мазмуни ўзга, Пабло.

Наҳот борлиқ – соков.
Наҳот Борлиқ – кўр.
Дилдираб, лопиллаб турган булутларнинг
Тобутида ётар жонсиз тафаккур.

У қандай севарди.
У қандай севарди – Дунё – Ватанин.
Йўқ, озодликни отиб бўлмас, йўқ,
На-да тубан, на-да аянч осмоннинг душмани.

Кўлларига қайтадан кора машъал олган
машъум шайтанат –
Зулматликлар Чилининг оппок тонгини
Чил-чил синдирилдилар.
Қонли санжоқ илдилар, Пабло.
Етим қилмоқ бўлдилар озодликни
Фақат,
Яна ўзларини етим килдилар,
Пабло.
Етар, бас, марсия...
Эй сиз, ғафлат супрасида биқсиб тўиганлар,
Эй, сиз, қурбонликка
Қуёшни сўйганлар...
Уни ўликлар ўлдирдилар,
Ўлдирдилар шоирни. Инсонни.
Ҳайкир, ҳайкир, ҳайкир осмон –
Пабло Неруданинг сўнгсиз осмони.

Верлен

У ҳайбатли күзга айланди...
Ундан оқиб чиқади ўзи.
Кувиб борар, қизил, яшил күйлак кийган
Ҳавони қувиб борар.

Темир-бетон күллари билан
Қаттиқ тақиллатар ҳаприқиб,
Юрагининг почта кутиси
Осилган дарвозасини:

— Ким бор,
Кирмадими шу ёққа,
Кизил, яшил күйлак кийган
Ҳаво?!

Теваракка жавдираб боқар.
Теваракка бокар мушаккал.
Уялар.
Яланғоч...

У — тор эмас.
У — товушдир, эхтимол.
У ҳасрат ҳам эмасдир ҳатто,
У — ярадир аник.

Хижратда она алласи

(1944)

Шакар кўзим, тушларинг бўлсин ширин,
Сен менинг жонимсан, сен менинг таним,
Онангнинг кўксизда қасос яширин,
Юрагида ўқ парчаси – Ватаним.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Она юртни босди ёвуз йилдирим,
Масканатга айлантиришиб доругир.
Гарчи қон ичрадир баргрезон ерим,
Айри тушмак, болам, мушкул барибир.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Қонталашган уфкларда нафармон
Ботишини қуёш билмай турадир,
Одам орттан поезд борар Шарқ томон,
Ғилдирағи кўксим узра юрадир.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Қирғокларга чопар, қайтар долғалар,
Музстарив осмон кабидир нолам.
Боғларда қагиллар қора қарғалар,
Боғлар булбулидан айрилди, болам.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

У ерда визиллаб ўқлар учадир,
Ўқлар учиб юрмас бекордан-бекор,
Тирик жоннинг, болам, шами ўчадир –
Ёв учун қуёшнинг ўчмоги даркор.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Балким афсоналар айттар булутлар,
Түркүллар айтадир мусаффо, туйғун.
Йирок-йироклардан турналар ўтар,
Хижрон күшигини айттарлар бугун.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Отанг жангда. Отанг сени кўрмайди,
Отанг жангда, қорахат олган онанг.
Отанг келиб аҳволингни сурмайди,
Бу оламда бир ўзи қолган онанг.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Армон-ла юмгандир кўзларини, бас,
Жон бериб душмандан олгандир ўчин.
Нечун қалқиб-қалқиб оласан нафас,
Нечун қўрқиб кетдинг, тўлғондинг нечун?
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла.

Шакар кўзим, тушларинг бўлсин ширин,
Сен менинг жонимсан, сен менинг таним.
Онангнинг кўксисида қасос яширин,
Юрагида ўқ парчаси – Ватаним.
Нидо қилдим, нидолар қилдим, алла,
Сени йўқдан бинолар қилдим, алла

ҲУВИЛЛАГАН УЙДА СИҚИЛАР ЮРАК,
Ғолиб келди охир кора гумонлар.
Мен-да саргардонман, ўзимдан йирок,
Хорғин кўзларимга чўкмиш тумонлар.

Рауф Парфи. 60-йылдар.

“Менга бир шеър керак
эй, мезбон,
Ёзилмаган шеър зрур
дилим...”

Абдулла Орипов билан
адабий гурунг.
‘Кимни шоир дея тан олар
жадсан,
Биз кимни шоир деб атаймиз
бутун?..’

Шоирнинг онаси Сакина Исабек кизи.

Навкирон шоир дўстлар Рауф Парфи (ўнгда) ва Сулаймон Раҳмон.

“О илжом, ахтардим сени дунёда,
Кисмат елкасида югурдим, елдим,
Гоҳо шавқ қанотида, гоҳо писда
Юкуниб мен сенга сиғиниб келдим”

Адиб ва мунаққид Аҳмад Аъзам билан.

Үтган асрнинг 80-йиллари бошида сўз майдонига киргандар даврасида:
(ўнгдан) Сирохиддин Сайид, Зулфия Мўминова, Фарида Афруз ва
Чоршамъ.

Ёш ижодкорлар ҳамиша устоз Рауф Парфи
сұхбатини олишга ошиқишаради.

Ўзбекистон халқ шоирлари Рауф Парфи ва Усмон Азим (80-йиллар)
- "Ултиришар икки жунунваш..."

Адабиётпунос олим Иброхим Ҳаккул билан ўзбекона гурунг. 1990 йил.

Үстөз шөир Шукрулла билан.

Дастхат.

Латвия сафари, 1986 йил.

80-йиллар.
“Тил билан күйләнмәс она
Ватаним
Мен сени күйләмак истайман
факат”.

"Мен сизга бир дунё дунё
көлдирдим..."

Тошкент. Минор қабристони.
Шоир Рауф Парфи мангуга қўним топган жой.

Хайҳот, тингламайсан ёнимга қайтиб,
Ортиқ етиб бормас оташин сүзим,
Сен кетиб борасан алвидо айтиб...
Мен эса излайман ўзимни ўзим.

Ежеге Чаренц хотирасы да

Мен
Оlamdan
Үтдим.

Мен оламдан үтдим,
Эркалатманг ўтган одамни.
Елкаларга күтарманг.
Атрофға
Үгринча
Йүталманг.

Раҳмат, ўзим борардим-ку...
Эхтиёж борми энди тобутта?!
Бари бир... Ёндириңг.
Мен, ахир, ўч здим ўтга...

ДОЛҒАЛАРНИНГ ШОШҚИН ОДИМИ,
Шиддат ила юзмоқда кемам.
У томонда бахтим қолдими,
Бахтсизлигим қолдими, билмам?

Йўлни дарға шамоллар олди,
Мана, судраб борар кемани.
У томонда нималар қолди,
Бу томонда не кутар мени...

1974

Омон Азиз. «Кандакорлар»

Үлтиришар икки жунунваш,
Икки жаҳон билмаган жаҳон.
Икки шоир маъюс, хаёлкаш,
Ўрталиқда олов – Туркистон.

Мангу ёнар лаҳзалик оташ,
Қотиб қолган хаёл бепоён.
Асрий ҳасрат, юракдаги тош,
Бир лаҳзалик шодлик намоён.

Титрап олам бир паришонҳол,
Тўрт тарафда зулматдир ғарид.
Тўрт тарафни гўё босмиш ён.

Келажакка ёғдирап савол,
Гўё тунда имкон ахтариб,
Чорлар мисда музлаган олов.

Абдулхалик Сулаймон Чүлпөн

*Шу ожиз ҳолимда шоирманни мен?
Чүлпөн*

1. Она тилим, сен рухимнинг қаноти,
Абут-турк нафаси, Олтой чечаги.
Хун давридан омон келган Ғиротинг,
Кутлуг Энасойнинг эзгу зартаги.

Урхун бўйларида тошга айландинг,
Кўкларга санчилдинг, Турон бўлдинг сен.
Мангалик сафарга қачон шайландинг,
Қачон бу аламга – кучга тўлдинг Сен.

Порлок осмонингда кузгуналар учди,
Эвоҳ, ёғийларинг солди яғмони.
Ёғийларинг жигар-қонингни ичди.

Жигар-қон жарангти тутди жаҳонни,
Онасен. Кечирдинг. Қонидан кечдинг,
Бироқ кечирмадинг асло ёлғонни.

2. Дунё оқ змасдир, йўқ, қора бардош,
Куйиб ёдимииздан кечганлар айтсин.
Сўзларида заҳар, кўзларида тош,
Элидан, тилидан кечганлар айтсин.

Тунлар босиб келар дунё ҳасрати,
Кунлар гизли түғён, босиб келар шеър.
Нечук қисмат эрур шоир қисмати,
Тушларимни бузар ҳазрат Алишер.

Йиллар баҳоримни учирди чалқиб,
Музларга кўчириди ўтлуқ ёзимни.
Ахтардим муҳитда хас каби қалқиб –

Мен ўз Юлдузимни, ўз Куёшимни.
Юлдуз сен, Куёш сен, Сен она халким,
Сен учун синдиридим синмас созимни.

3. Ох, шоир қисмати яркирок, гулгун,
Завқларга тўлар у, Бир Сўзни излар,
Дунёда ҳеч бир зот билмас, не учун,
Айрича кулар у, айрича бўзлар.

Йўлсизлик йўлдоши, толеи негун,
Ҳеч қачон тўярми ахир ёвуздлар.
Бу – халк душмани, деб тутсалар бир кун,
Барибир, у халқнинг номидан сўзлар.

Бошида қора киш, оппок баҳорлар,
Юраги яриму бутун иймони,
Талотум оламни шивирлаб чорлар.

Тани омонатдир, накд зурур жони,
Кўкрак қафасида ловуллаб порлар
Буюк мұхаббатнинг конли нишони.

Ғафур Ғулом ва Турсуналининг варраки

Ҳар куни болакай варрак учирар,
Варракнинг учиға кулогин тутиб,
Тинглайдир бўшлиқни нафасин ютиб.
Ҳар куни болакай варрак учирар.

Лекин унинг тушларига бир маҳал
Ғафур Ғулом кирган эмиш ажабо:
«Варрак ўйнаб юрибсанми ҳали ҳам?
У сенинг юрагинг», дер эмиш бобо.

Ҳавони тўлдириб учадир варрак,
Гоҳ куйиб учадир уфқдан нари.
Гоҳ қоплаб оладир зулумот қаъри,
Ҳавони тўлдириб учадир варрак.

Яна унинг тушларига бир куни
Ғафур Ғулом кирган эмиш, ажабо.
Ушлаганмиш варрагининг ипини,
Үнга ўйчан сўзлаб турармиш бобо:
«Вақтидир, қўй, учсин юрагинг, ўғлим,
Кўйиб юбор, сўнг армонга ботмасин.
Учсин! Майли, тўссиш шамоллар йўлини,
Сенинг кўкрагингда фақат ётмасин».

Ҳавони тўлдириб учадир варрак,
Гоҳ куйиб учадир уфқдан нари.
Гоҳ қоплаб оладир зулумот қаъри,
Варрак қанотида яланғоч юрак.

1975

**БҮРОН, ДҮСТИМ НЕЧУН ЖИМСАН,
Нечун жимсан, Чакмоқ, укам,
Синглим Сукунатнинг бошида?!**

**ВУЖУДИМ ЯЛЛИГЛАНАР НАФАСИНГДАН,
Сен шундай яқинсанки жон қадар, ахир,
Барibir сени согинаман, севгилим.**

1976

Алёр

Севгисиз тириклик – андух, бефараҳ,
Мангу шарофатли маърака бу кун.
Қани, эй дўстларим, тўлдириңг қадаҳ,
Дунёда муҳаббат борлиги учун.

Гулга тўла дунё, шодумон дўст-ёр,
Гўёки даврада фақат гул, чечак.
Бу икки ошиқдир, икки баҳтиёр,
Бир дардга айланган бу икки юрак.

Садоқат тахтида юзларинг гулгун,
Оlamни ёритгай севгинг шульаси.
Ўзгача кўринур ҳар нарса бу кун –
Келур ҳар нарсанинг сенга ҳаваси.

Гўё бўстон ичра очилган чечак –
Бу ҳарир оқ либос поклик тимсоли.
Умр гўзал бўлур: баҳтли келинчак,
Кафолат берадир кўзгу мисоли.

Бу кун тўй кечаси, севги айёми.
Бу кун тўй кечаси, шодлик тошади.
Бу икки баҳтиёр – дунё саломи,
Икки дил ҳаётга қадам ташлади.

Бу, барча кўргулик кўрган ҳаётдир,
Ҳаёт барчасига қилгайдир тоқат.
Умр деганлари заҳмат, саботдир,
Умр деганлари ишонч, садоқат.

Күкда ой, юлдузлар киргандай сүзга,
Азиз бошингизга сочар нурини.
Мен ой шуъласини тилайман Сизга,
Мен сизга тилайман юлдуз умрини.

Сизни қутлар бу кун дўсту қадрдон,
Ёш баҳор умрингиз нурларга тўлсин.
Бўлмасин жафолар, бўлмасин ҳижрон,
Дўстларим, ззгу Бахт муборак бўлсин!

ШАМОЛ, СОЧЛАРИМНИ ТАРАМА,
Оқарса оқарсинг азобдан.
Қисмат, ҳайрон бўлиб қарама,
Ахир айирмадинг қаҳру ғазабдан.

Кетмақдаман энди. Тонг отар.
Алвидо, эй Турон диёри,
Кетмақдаман, ахир, биродар,
Дунё қолар, дунё губори.

Олдинда кўринур баҳорлар,
Бу – Туркий Дунёниг баҳори,
Пичоклар бўғзимга етганда

Қалтираб тўқмасман ёшимни,
Хеч нарса йўқ менинг елкамда,
Мен сенга бахш этдим бошимни.

Байроннинг сўнгги сафари

Чўкиб бормоқдасан кўзим ўнгидा
Алвидо, алвидо, эй она диёр.

Байрон

1. Денгиз теранлиги – сенинг сувратинг.
Кўринур тимсолинг, зимистон қайнар.
Ошиб бормоқдадир мавжлар суръати,
Сен каби ҳисларим қайновин чайнар.
Қайда жасоратим, қайда журъатим,
Қайда у чексизлик, самовий куйлар?!
Кўхна қаср ичра яшар гулжамол,
Тубанда ҳайкирар долға – ғалаён.
Денгиз соҳилида туриб эҳтимол,
У сенинг умринигта келтиргай иймон.
Ғамгин кўзларида акс эттай магар,
Аччиқ муҳаббатинг, олис хотирот.

Қани, эй долғалар, қани түфөнлар,
У каби ғазабга түлингиз, ҳайҳот!

2. Қонталаш уғыда интиқом порлар,
Шоир – зәрк ўғлони, номус сарвари.
Гүёки хүрланган ҳамширанг чорлар,
Юзландинг қасос деб сен Юнон сари.
Севган Ватанингда барчаси қолар,
Алданган умиду ғийбатлар бари...
Денгиз ҳайқиради, гирдоб bekaram,
Шоир кўзларингта денгизлар тўлар:
«...Тождор маҳлуқларга емнинг ўзи кам,
Тишламоқ ва қопмоқ истайди улар...»
Жанг майдони керак жангчига ахир,
Кутлуг эркинликнинг жасур фарзанди,
Сўнгсиз алам билан телбариб ёндинг,
Она-Ватанингни тарк этдинг, шоир.

3. Тўлкин гоҳ тош котар, сапчигай гоҳо,
Сен эса соҳилдан термуласан жим.
Сўнг тинар қаҳрли бу шовкин, аммо
Шундай аниқ тинар менинг-да сасим.
Бир дам ҳасратлардан бўлурман маълул,
Сўнг яна чорлагай бу шиддат, туғён.
Сени етаклагай денгиз сари ул,
Ва мени бегона санамлар томон,
Йўқ, бизни ажратмас чеки йўқ денгиз,
Ажратмас заминнинг водий, тоғлари.
Бироқ шоирлигинг – қисматинг тенгсиз.
Мени эркалатар юртим боғлари...
Бироқ мумкин эмас курашмак сенсиз,
Баъзан кўксим узра дайр тирноклари.

4. Наҳот, ёвуз бўрон ҳасдай учиргай?
Қайнар томиримда оташин қонлар.
Қаҳрим куюнларнинг изин ўчиргай,
Пойимда ётурлар қора бўронлар.
Уфқда ўт ёнар, дентиз ҳам нотинч.
«Йўқ эса кўкларга сочиб ҳасратим,
Бош олиб кетмасдим Ватанимдан ҳеч,
Сенга қул бўлардим, эй мухаббатим...»
Ўжар хаёлларга бир дам тўларман,
Бир дам сўзларингни тингларман сокин:
«...Кураш нечун ахир?.. Мен ёш ўларман,
Неча имкон бордир севдим-ку, токим,
Тупроқдан эдим мен, тупроқ бўларман.
Дунёни тутажак менинг-да хоким...»

Кўзимга тўқинар малолат, туман,
Чексизлик кўйнида яланточ сукут.
Рухимда муаллак жимлик безабон –
Неки ўтган бўлса, барчасин унут.

Зарба гали сенда, майли кўрай мен,
Овоз бер, қайдасан, ўлмас тоқатим,
Ё сукунат кафанига ўрай мен...
О, саодат, йўқ менинг саодатим.

Факат бордир бунда соқов сукунат,
Саодатни излаб чиқкан бир шоир –
Мен качон бағрингта еттайман, факат.

Ёрил тош, эй ёрил тош, ёрил ахир,
Улимнинг қопида ёрил, айт, бақир,
Чакмоқларга айлан энди, сукунат

ҚАБРИНГНИ ЗИЁРАТ ҚИЛГАЛИ КЕЛДИМ,
Узун йўл босиб.

Елкамдан босиб ўтар бу йўл,
Бу йўл еру осмон йўлидир, дўстим.

Санчилар кўзимга шамолнинг игнаси,
Юлар офтобнинг соchlарини
Еру осмон йўлида
Куйиб кетган булутлар.
Қалдирғочлар учар чирқираб,

Чучмомалар очилибди.
Очилибди лолақизғалдоқлар
Сенинг чўкиб қолган қабринг устида.

СЕВГИМГА СИФИНАМАН

Сенсиз дүнё менга нишадир, дүмилі,
Дар не үнүт бұлар, дар неки әзіз,
Қонилни мұзатар тирилған ұмилі.

На севині, на күд ёш, на үшбұ сезін,
Бұлексиз олаңда ахона іўмілі –
Әмбіз иненән аның сенсаң-ку, севели...

1977

Мұхаббат

1. Шундай изтиробда севган юрагим,
Мұхаббат дастидан йўқ мажол, имкон...
Хоргин – адо кўзларимга қарагин,
Билурман, шунчаки ўртанимас виждон.

Огир севганимдан рашким ҳам оғир,
Ул ғойиб илмдан олгайман сабок.
Ахир ноҳақ эди, Отелло, ахир,
Севгилим, шафқатсиз мұхаббатта бок!

Содик Дездемона, эй жигарпора,
Нечун бўғизланди мукаддас туйғу,
Нечун катл этилди севги бечора?!

Қасдинг борми менда, эй сўнгсиз қайғу,
Дунё дунё эмас, дунё бу – яра?!

Наҳот бу жароҳат событдир мангудиши.

2. Севгилим, севгилим, жавоб бер ахир,
Совуқ жисмим ичра алаҳсирап жон,
Ўйнаб қилич солар бошимга тақдир,
Домига тортмоқда сўқир ломакон.

Ҳолбуки, айланар олам ақлимда,
Унинг рактларига бўялмиш жигар.
Беш қўлим сингари таниш иклимда
Ишончсиз яшамак оғир нақадар.

Не хаёл ташланур ўксик ёдимга,
Ёдимнинг кўзини кесиб кирад тун,
О, ким ҳам етарди менинг додимга!

На ер сарварлари, на сарват, на дин,
Инномогим учун одам зотига
Мен сенга иномоқ истайман олдин.

3. Йўқ, йўқ, керак эмас илохий хусн,
Майли пешонангда ёнмасин даҳо.
Фақат инсон бўлгин садоқатда сен,
Менинг вафодорим бўлолгин танҳо.

Гоҳида ўшандоқ тентак хаёллар
Сендан воз кечмакка қистайди ҳаргиз.
Қайлардан келарлар машъум саволлар,
Қандайин яшарман севгилим, сенсиз.

Сенсиз дунё менга нимадир, гулим,
Ҳар не унут бўлар, ҳар неки эзгу,
Қонимни музлатар тирилган ўлим.

На севинч, на кўз ёш, на ушбу сезги,
Бу чексиз оламда ягона йўлим –
Ёлғиз инонганим сенсан-ку, севгим...

4. Севгилим, мен сенга инондим, нечун
Сени ўзгалардан ўзга, деб билдим.
Қора гирдоб каърига мен йикилдим,
Оқар дарё бўлиб йиғлайман бу кун.

Фалакнинг куёши ёнди-да сўнди.
Кўзимнинг имони – дарёлар кечар.
Қотди ақлим, қаттол қисмат қон ичар,
Ўлган муҳаббатта мозор йўқ энди...

Хайр, хайр, хайр энди. Бўғилар нафас.
Табиат, мадад бер, етмас ўз кучим.
Нечун алладинг сен, тушуниб бўлмас?

Севгилим, ҳеч кимни севмасман, нечун
Осмон йирок, юлдузи йўқ, ой кулмас.
Ҳамма нарса кулгулидир мен учун.

5. Мен кимни суйибман... Ёлвориб толдим –
Ўзгарар табиат, дунё ўзгарар.
Балки мен ўзга бахт йўлида қолдим,
Лекин олиб кетди сени ўзгалар.

Ахир ўзга эди сенинг аҳдинг, эй,
«Ахир ўткинчиdir ҳаттоки абад».
Нечун ўзга эди сенинг бахтинг, эй?
«Лекин ўзга зрур буюк мухабbat!»

Яшин уриб кетган дараҳтдек тўниб,
Поёнсиз бўшлиққа карайман дилсўз.
Сарсон ахтараман юрагим тўлиб –

Қайда у садокат, поклик деган сўз?!
Хайҳот! Хиёнатнинг етими бўлиб,
Фақат йиғлаб қолди икки кора кўз...

6. Афсус-надоматнинг бордир-ку чеки...
Сенинг гуноҳингни ювсин кўз ёшим...
Айни жасоратдир ҳар қандай севги,
Сенга оқ йўл тилар менинг бардошим.

Бу шундай ҳаётдир, бу шундай дунё,
Эга чикавермас ҳар ким аҳдига.
Онасан, омон бўл, соғ бўл доимо,
Маъсум болаларнинг маъюс бахтига...

Лов-лов ёнаёттир қуёш – ул нажот,
Осмон чорлаёттир, чорлар юксак тог.
Шундай юрагимда товушсиз фарёд.

Мен сенга инонмоқ истайман, э вох,
Барча күргуликка күнинкан хаёт,
Буюк Мұхаббат деб аталған, Аллох.

Диалогининг күзлари

1. Маъюс эди сенинг күзларинг ғоят,
Гүёй йўлсиз ўрмон баргларин тўкиб,
Қора ёлқинликда шивирлар оят,
Күзларингни тинглаяпман энтикиб.

Айрича кўрингай ҳар касга дунё,
Борлиқнинг савдоли ишларин ўйлар.
Парнираб ёнарди юлдузлар, гүё,
Ружнинг мангулигин ёндирап улар.

Занжирми Шарқ қизининг қўлларинда,
Бир куч топилмасми, кишан синмасми,
Туркистон, Туркистон энди кулмасми?

Маломат тутқунлик мангу ўлмасми,
Бир совуқ мозорларми йўлларинда,
Эркинликнинг порлок нури инмасми?!

2. Йўлсиз ўрмон оғочлари шовуллар,
Кўхна жароҳатга туз сепар ўрмон.
Тепамда юргун ой-ғариба увлар,
Гизли хаёл инграр холос беармон.

Кўзларинг қаърида синик бир нола,
Балким қафас ичра уйғонган наво,
Балким тошликларда қон юттан лола,
Йўқ, ҳавоси сўриб олинган ҳаво.

Йўқ, сен эй, адашган кемани чорла,
Ойнинг оқ соchlарин севиб тарагил,
Кошки сувга чўксам. Чўкмасман. Сен бор.

Кошки ўтда күйсам. Күймасман. Сен бор.
Сен борсан. Сен борсан. Офтобим порла,
Кўзларингда ёниб битай, севгилим.

3. Нечун яна кўзим, кулмайсан нечун,
Нечун, сен ёзмайсан инжа қанотинг.
Яна тортмакдами ўшал мудхиш тун,
Уфқда ўчдими, эй Куёш, отинг.

Очгил кўзларингни. Нашъа соч. Борлик
Оқ эрклик ичрадир. Ҳар нарса оқ. Оқ.
Севгилим бу сенинг кўзингта боғлик –
Шодлик. Нур тошқини. Бир чаман. Бир бот.

Булар бари сўзлар-ку, ахир, сўзлар,
Қайларга йиқилар, бир кун беомон,
Кўзинг осмонидан учган юлдузлар?

Кўзингнинг қаърида юкинар, излар
Ёруғ соҳилларни асрдийда жон.
Мангулик осмони – бу теран кўзлар.

Ван Гог

Буюк севги рангин излаб юарди...
Ёзар мовийликка рангин қасида.
Бирок ҳайрат ичра қалқар юраги
Эзгулик, ёвузлик чегарасида.

Хеч нарсасиз, лекин меҳри зиёда,
Иzlар тирикликтинг сирли бүёгин.
Бунча гариб... разиллар кўп дунёда?!
Кесиб берсамикин қолган қулоғин...

Қариндош-уругу, дўсту ёр, хотин,
Уни англамади кибор оломон,
Юраги билгисиз зардобга тўлди.

Шаънига хиёнат қилишдан олдин
Билмоқчи бўлди у, бу қандай замон?
Юрагин рангини кўрмокчи бўлди...

ЁШЛИК ЗАНГОР ФАСЛ, КЕЧДИ, САРҒАРДИ,
Тўкилди у. Шафқат билмас баргрезон.
Қора сонуқларга отиб юборди,
Шамоллар пойида синмоқда хазон.
Ёшлик зангор фасл. Кечди. Сарғарди.

Ҳарна ўтди, мендан ўтди, омон бўл,
Қанча фарёд қилмай қайтариб бўлмас.
Ҳар қалай олдинда бордир сўнгти йўл,
Токи етгунингча хотирот ўлмас.
Ҳарна ўтди, мендан ўтди, омон бўл.

Видо табассумли олам, ёшигим,
Кўзларимда қотган жолам, ёшигим,
Кўкларга етмаган нолам, ёшигим.
Сувга чўкиб кетган болам, ёшигим,
Видо табассумли олам, ёшигим.

Соя

Мен энди құрқмайман, уйғонғыл, эй,
дил,
Бир карра үлгәнман, қайта йүқ үлім.

Шукрулло

Оптимдан зргашар белгисиз соя,
Қора рүё каби судралар совук.
Йүқдир паноҳ менга, йүқдир ҳимоя;
Бемажол, изма-из келар ул ёвуқ.

Гоҳ ғазаб-ла боқар, гоҳо қутуриб,
Ҳасратдан қорайған унинг юzlари.
Ундан қочиб бўлмас, бўлмас қутулиб,
Юрагим устидан ўтар излари.

Бани одам учун ноёб, бекиёс,
О, виждон шеваси, мухаррам туйғу.
Лекин мен тупроққа отдимми бехос, –
Балки қамчиланган виждонимдир ул?

Ишким осмонида танҳо оккушди –
Кўлдан учиб кетди ёқиб қисматим.
Бутун ваъдалари ёлғондир, пучдир –
У балким хўрланган илк мухаббатим.

Мухаббат, сен менга вафо қилмадинг,
Севги сахросида осий, мосуво,
Мен сени билардим, мени билмадинг,
Балким у соямас, сенсан, бевафо?

Хей, фарзанд дөғи, хей... аччик жолалар.
Ота-онангиздан хато ўтди-ку...
Йўқ, йўқ, хато қилманг, сизлар болалар! –
Шўрлик болаларнинг соясидир у?..

Кимни алдадим мен, кимни сотибман,
Кимнинг ҳаётига чаплаб қўйдим доғ,
Мен кимнинг наҳс кўрпасида ётибман, –
Балким у сотилган имоним, эй воҳ?!

Тилим ҳакиқатдан тонди бир замон,
Қочди кўзларимдан тийраклик, уйқу.
Кечира олмасман сени ҳеч қачон,
Сен балким кўркувсан, шабпарат куркув!

Эй, соя, келавер, пайти етгандир,
Гўё тугаётган каби ҳаётим.
Эҳтимол, умримнинг ярми ўтгандир,
Эҳтимол, ярмига қолганман ботиб.

Кор қилмас афсунинг, етмагай кучинг,
Садақа чақадай оттайман йўлга.
Айт, соя, изғирсан пойимда нечун,
Сен кимсан, нимасан, эй мавхум кўлка?!

Ортимдан эргашар белгисиз соя,
Пинжигида бордир аъмолу асос.
Йўқдир паноҳ менга, йукдир химоя.
Дўстлар, у қасосдир, мукаддас қасос.

Кел, жимгина видолашайлик энди

Ёнингдан ўтаман – бу сўнгти сафар,
Ўтиб кетмоқдаман сенга тўймасдан.
Шу гаплар, шу гаплар рост бўлса агар,
Нега жим турибсан, ахир, сўймасдан.

Шу гаплар рост бўлса, ёлғизим, йиғлаб,
Сенга ўлим тилаб қолар эдим мен.
Йўқ, йўқ, мозорингни ўлиб, тимдалаб,
Қайта тирилтириб олар эдим мен.

Ростин айт, мен озлик киёдимми сенга?!
Айт, бир юрак озми? Мана! Тўйдим-ку!
Ўжар севгим билан тегдим жонингта,
Кечир, рашким билан қийнаб кўйдим-ку.

Кечир, энди менинг қуёшим ботди.
Сенга инонмадим. Сен мендан тондинг.
Бир тубан номингни лойларга отди,
Разил кимсаларга нечун инондинг?!

Имон борми, дердим ёниб, сифиниб,
Порлоқ тимсолингта, севгилим бироқ
Ташлаб кетмоқликни ўргандик кўпроқ,
Кел, видолашайлик энди, соғиниб.

Менга оғир ичмоқ сенинг кўз ёшинг,
Бошингда ғамларнинг тошлари синди.
Кўриб турибман-ку, тош бўлсин бошинг.
Кел, жимгина видолашайлик энди.

Бу ёрут дунёда вафо қани? Кел.
Сенга инонмадим – мен телба, гариб.
Қайга олиб бориб кўмайин, айтгил,
Юрагимнинг жасадини кўтариб.

То вола юрагим шан либос кийсин,
Токи бир яйрасин сүнгти бор бу жон.
Сенинг күксинг узра бир ухлаб түйсин...
Йүк, үзгача севолмасман ҳеч қачон.

Ҳеч бир мозор қабул қилмас, йўллар берк,
Бугун юрагимнинг саслари тинди.
Севгилим, сўнгти бор, сўнгти изн бер,
Кел, жимгина видолашайлик энди.

Алдо

Алда мени, севгилим, алдаб яшаш осон...
Мардимайдон, деб айт, саховатли, деб айттин.
Ҳаттоки зўр шоир, деб ҳам айтавер, майли,
О, йўқдан бор қилурсан, деб айтгин, ишонтири,
Майлига, дунёда тенгинг йўқ, деб айта қол!

Алда мени, севгилим, алдаб яшаш осон...
Дунёда энг гузал сенсан дейман-ку, мен ҳам,
Дунёда энг шафқатли сенсан, дейман, сен, сен,
Дейманки, дунёда сенсан энг вафоли ёр,
Дейманки, йўқ нарсаларни талаб қилмассан...

Алда, мени алдайвер. Алдаб яшаш осон?!

Николай Рубцов хотирасына

1. Кор остида күклам, тун күйнида тонг,
Үлим ҳақидаги ўйлардир – хаёт.
Күзларимни юмсам
Күрингай бир нұқта,
Қизарыб борар тобора.
2. Сокин, оғир шеърлар ёзмак бўламан шаънингга,
Ютиб юбораман сўзларимни чайнаб,
Туфлаб ташламак бўламан қофиясини,
Оғриқни ентиб,
Сокин, оғир шеърлар ёзмак бўламан.
3. Ҳеч бир кимса айта билмас
Сен айтмай кетган кўшиқни,
Тушунсанг-чи, буни қотиллар тушунса-чи ахир,
Поёни йўқ улуғ Русь кўксига бўзлаб порлар.
Русия, ўзингни асра, асрагил –
Сенинг бир мисра шеъринг энди агадий.

МОВИЙ ОСМОН ЭТАКЛАРИДА
Ухлаб ётар йикилган булут.
Танҳоликда эртакларидан
Айрилмиш ул, бағрида сукут.

Бахтли эди кезиб фалакда,
Ахир тўйиб-тўйиб йиғларди.
Рухи бўм-бўш, бўшлиқ юракда,
Ох, йикилган булут ухларди...

ОСМОН НАҚ БОШИМНИНГ УСТИДА ТУРАР,
Ичаётган чойимга булутлар құнар.
Қалдирғочлар бағрини ерларға урар,
Дарахтлар синар, офтоб сұнар,
Мени ташлаб қайға кетдинг, дўстим

Мактоб

Мактоб кимга ёқмас, күнглинг түлдирап,
Мактоб – ширин оғу, ширин үлдирап.

1978

Шецият

Дилу жон ўртнанар, дил ором излар,
Илҳомнинг пичоги санчилар буткул.
Ловуллаб ёнмокда ойлар, юлдузлар,
Орзумнинг күёши бўлмакдадир кул.

Ром этмас ҳеч нарса. Саҳродир кўнгил.
Осмонларга факат афсона сўзлар.
Маломат тошида очилган бир гул,
Дам ўтмай кулар ул, дам ўтмай бўзлар.

Инжиган севгига йўқдир тасалло,
Лол боқдим қуёшнинг сўниқ кўзига,
Олисда ялт этган ой йўқ, юлдуз йўқ.

Рухимда энг сўнгти илинж бор, аммо
Оҳ, қандай қарайман унинг юзига,
Менда мажол йўқдир, менда бир сўз йўқ.

ТУН ЯҚИН, ДАРАХТЛАР ЖУНЖИКАР БЕҲОЛ.

Бир кун ўтган эдик бу ердан шошиб.

Ёмғир хиди келар, тентираш шамол,
Бир ўзим борурман сенсиз, адашиб.

Бир ўзим, сен йўқсан энди йўлимда,
Серзавқ давраларда юрарсан ўйнаб.

Аччиқ шеър силкийди яра кўнглиминдан,
Қадимиј сўзларни терарман кийнаб.

Бахтиёр эдик-ку бир жону бир тан,
Наҳот кўз очмасдан ҳаммаси ўтди.

Биз буюк здик-ку севгимиз билан,
Эски жафоларнинг оҳлари тутди.

Учиб кетмоқдасан қайларга қараб,
Мен эса эслайман севги кунларин.
Бир бола бурчакда тураг дилдираб,
Кўксига ўтмаган сўлгин гуллари.

Мен урён ўтларнинг устида чопдим.
Қара, куймоқда-ку етим севгимиз.
Бу ёрут оламда мен сени топдим,
Сенинг излаганинг мен эмас, эсиз.

Ёдингдами, бир кун. Эслагим келмас,
Янги зарба топиб кўйибсан. Надир?
Сенинг ҳаётингда мен якка эмас,
Э, воҳ, охирги ҳам эмасман ахир.

О, майли, ўйланма, қайтурма зинҳор,
Бахт-иқбол ёр бўлсин кўркам, муносиб.
Бироқ сен оҳ чексанг агарда бир бор,
Мен яна келурман қалбимни босиб.

Сирли кўшиқ айтар руҳимнинг қуши,
Абадий бир наво сингари само.

Сен билан кечган у дамларнинг туши
Ялтираб чақирап, имлар ҳар замон.

Үпиди хәёлингни қонаиди дардим,
Йиглар хотирамнинг ғариб боғлари.
Сени тушларимдан сўраб ахтардим,
Қайтариб бўлмас ҳеч ўша чоғларни.

ХАТО ҚИЛДИМ, СЕВГИЛИМ,
Хато қилдим беомон.
Йўқ энди борар йўлим,
Боғимда сўлди гулим,
Багримга тўлди ҳазон.

Хато қилдим, севгилим,
Хато қилдим билмасдан,
Қани ютилса тилим,
Қалтираб турар кўлим
Жигаримни юлмасдан.

Хато қилдим, севгилим,
Хато қилдим билмасдан.
Мен суйиб хато қилдим,
Мен куйиб хато қилдим,
Ўлиб хато қилмасман...

Хато қилдим, севгилим...

* * *

СЕВГИЛИМНИНГ ПОРЛОҚ-ПОРЛОҚ КЎЗЛАРИНИ КЎР-
МОКДАМАН КЎЗГУДА. Қўлларида қўғирчоги – жинга-
лак соч, мунчоқ кўзли қизалоқ. Паришон.

Авайлар, қучар беларво болалиги – кўғирчоғини.
Наҳотки видолашурлар, наҳотки?! Окариб кетди оқ
кўзгунинг ранги.

Қандай бардош ила караб турибман, мен ҳеч ким,
ҳеч нарса эмасман

Ахир кўзгунинг қаршисида.

Сен жингалак соч, мунчоқ кўзли қизалоқ, билан-
санми, нелар кутар

Олдинда, сен бўлсанг ҳар кимга, ҳар нарсага шун-
дай ишонасанки...

Жавоб

Корлар ёғди. Қиздирди офтоб. Недир баҳт деб
сўрадим, бироқ ўзи билан овора баҳтиёрлар бермади
жавоб. Корлар босди. Куйдирди офтоб. Недир баҳт
деб сўрадим, бироқ ўзи билан овора баҳтсизлар ҳам
бермади жавоб.

1979

Сүзлар

Тун күйнида бүшлиқнинг кўллари кўксимни қисаркан, рухим таслим бўлмайдир-да, олга интилар, қаршимда бир оқ бино пайдо бўлар, оқ бинода қалин ва оқ кўрпаларга ўраниб-чирманиб қатор сўриларда ухлаб ётган сўзларни кўраман.

Яна тун кўйнида бўшлиқнинг темир кўллари кўксимни қисаркан: – «Ёрдам беринг, ухлаб ётаверманг», – дея ҳайқираман. Шундай уйғотаман қадимий сўзларни.

Микеланжело севгиси

Севгим, мен нақадар севаман сени

Микеланжело

1. Муқаддас тош, менинг севгим, андуҳим,
Радди бало бўлур бу ишқ ханжари.
Дунёни тўлдириб учадир рухим.
Сен қайси маконда? Манзилдан нари?!

Уфқка бош ураг дентиз девори,
Юракда исённинг иссик хунлари.
Жимирлар шафқати ёлгон, ғамхорим.
Келур оқ чорлоқнинг аччик унлари.

Денгиз, оқчорлоққа тилайман бардош,
Үнга лочин шиддатини бер, қани,
Багрингта олмай тур, қаноти синган...

Саодат багишила, эй мукаддас тош,
Бу чексиз оғриқдан халос эт мани.
Менга илҳом керак, мангулик сенга.

2. Ичимдаги ёвга қараб тураман,
Йиллар ўттан сари у ҳам бекайғы...
Мангуликнинг ҳассасига ураман,
Тақдирнинг ёлғончи шевасидир бу!

Киш күёши кезар хаёлга чўмид,
Ёлғизлик йўлида ёлғиздир ўзи,
Ўзи яратгандир, кетмас кўз юмид,
Ҳар нарсани кўтар осмоннинг кўзи.

Тул қолган кимсадек осмон азалий,
Мозор – дунё узра қилар ибодат.
Мен ҳам унинг каби кўп бор тутилдим.

Ёйиқилмас, ёки кулмас тузалиб
Ер – ё ҳаёт, ё мамотдан иборат...
Инсонни севдим мен. Инсонни билдим.

3. Билингиз, қуролим севгимдир факат,
Унинг ўқларидан бўлдим баҳтиёр.
Неки қаҳру ғазаб, макру қабоҳат,
Севгимнинг пойида мағлуб, тор-мор.

Борлиқ ёнса, қуёш айланса кулга,
Юлдузларни тутма каби юлсалар,
Менинг буюк севгим, бир бора кулгин,
Қаҳқаҳанг йўқликни даҳшатга солар.

Тангрининг ишига ҳайрон қоламан,
Қонли товушларнинг ранги: ўлдир, ос...
Ўтларнинг ичинда куйиб толаман.

Ичим ёнар, ҳар нафасим – эхтирос.
Фиръавнга сиғинмайман, сломон,
Севгимга сиғинаман, севгимга, холос.

У ДЕНГИЗНИ СЕВАДИ. ДЕНГИЗ УНИ СЕВМАЙДИ. У ТУШИДА ҲАМ, ЎНГИДА ҲАМ ДЕНГИЗНИ КЎРАДИ. ТЎЛҚИНЛАРИ, ГИРДОБЛАРИ, ТЎҒОНЛАРИ БИЛАН СЎНГСИЗ ВА ЗАНГОРИ ДЕНГИЗ ТОМОН ТАЛПИНАДИ УНИНГ ЮРАГИ. У ДЕНГИЗНИ СЕВАДИ. ДЕНГИЗ УНИ СЕВМАЙДИ. ДЕНГИЗ: «У МЕНИ ЭМАС, У МЕНДА КИРҒОҚ САРИ ИНТИЛИШНИ СЕВАДИ», – ДЕБ ЎЙЛАЙДИ.

Денгиз уни севмайди.

Стили

Оғзим тўла ҳаёт.
Бинафшанинг шамоли.
Мен шўх болакайман
Отаси ташлаб кетган,
Онаси ташлаб кетган.
Оғзимга тўлиб қолган ҳаёт.

1977–1980

УХЛАМА, СЕН, ҲАҚИҚАТ,
Чидам билан бориб қайт,
Оқ бўлсин босган изинг
Суюб айттин, тўйиб айт,
Ловуллаб турсин Сўзинг,
Куйиб айтгин, тўйиб айт,
Ухламагин сен ўзинг
Ухламагин сен фақат.

Мудрок, кўркок жонларни
Уйкудаги мувакқат
Басирларни уйғотгин,
Норасо маконларни
Қасрларни уйғотгин.
Уйғотгин замонларни,
Асиirlарни уйғотгин,
Ухламагин сен фақат.

Чидам билан бориб қайт,
Элни тўплаб уйғотгин.
Захар ҳўплаб уйғотгин.
Сўзларингнинг Куёши
Аччик ёшга айлансин.
Ботирларнинг кўз ёши
Бир кун тошга айлансин...
Сен-да дам ол ўша пайт.

1. БИР АҚЛЛИ-ЕЙ МАНА БУ ҚУРМАГУР,
Бир чиройлики мана бу,
Булар ҳам туғилғанмикан?
 2. Чарс-чарс ёнавер, нимжон олов,
Күлларимни қалайман,
Бегона эмасмиз ҳар қалай.
 3. Мен сени севаманми? Билмайман.
Сен мангалик нафассан –
Билмайман, деган.
 4. Оғзимга энг хүшбүй ҳаволарни тұлдириб
Йиқилиб, туриб чопаяпман
Сен томон, жоним.
 5. Ҳар күн ҳузурингта келаман,
Үлтираман соатлаб
Сен мени тушунишинг керак, Чинор.
-
1. ДАФЬАТАН ЁМҒИР ЁҒАР, ТИНАР ДАФЬАТАН,
Дафъатан ер йиқилиб тушса,
Наҳот шу қадар душман – дафъатан сўзи.
 2. Товушларнинг рангиға қаранг,
Қаранг тез рангларнинг товушиға,
Бу шўрлик ой ҳам шоирми дейман.
 3. Мўлтираб қараб турибсан, күшчам,
Нега бундай қарайсан,
Барибир менга ишонмайсан-ку.
 4. Ой, нурларингни йигиштириб ол,
Қора пардангни ташла юзингта, тун,
Мен ёрим-ла видолашгали келдим.
 5. Куйган дараҳт бўйнига осилар,
Оқ булут, оппок булут,
Йиглагали кетар кейин.

1. МЕН ҲАММАСИНИ ЧИНДАН АЙТДИМ, ЭХ, СИЗЛАРИМ,
Сиз нафасни мендан қизғандингиз-а?
Қолганини балиқлар айтсин.
 2. Хиралашиб борар кундузнинг ранги,
Ой ҳам кулар мендан беҳаё, беҳис,
Кундузнинг рангини сўриб олган у.
 3. Дараҳт шоҳларида силкинар
Кузнинг яйдок сарик шамоли.
Чирқирап бир қушча.
 4. О, хаёлнинг йўллари олис,
Яна олисларга бошлар бешафқат.
Олис у йўлларнинг хаёли.
 5. Сен келмассан, келмассан энди,
Аччиқ томчи ёшга айланаб
Кўзимда айланар кўрғошин куёш.
-
1. ОСМОН ШУ ҚАДАР ТОЗА, РАҲМИНГ КЕЛАДИ,
Узоқ қараб туролмайман, бевафо,
Сенинг сувратинга тўлар корайиб.
 2. «Воҳ жоним, воҳ жоним», деб ҳирқирап
Деразамнинг ортила шамол,
Юлиб ташласам эдим жонимни қани.
 3. Қор хиди димокка урилди,
Ухлайди шамолнинг қўйнида
Баргларини тўкмаган райҳон.
 4. Ҳайҳотдек тун ичра бир ўзим,
Юлдузларнинг нурлари оғрир
Кўзларимга кириб санчилиб.
 5. Тўхта, Виждон, қаёқка кетяпсан,
Қайга қочяпсан бевафо хотин каби,
Ҳаккинг йўқ, бир ўлим хақ хиёнат учун.

1. ТОНГ САҲАРДАН ЎЛТИРИБСАН ДАРЁ БЎЙИДА,
Бир фикрга келмадингми? Айт. Аёл.
Йўқса кеч бўлади, қуёш сўнади хозир.
2. Тўкилди умидимнинг баҳори,
Бўғизланган гулдаста бўлиб,
Сенинг оёғинигта йиқилдим.
3. Юлдузларнинг аччик нурларига чирмашар,
Юлар ойнинг намхуш соchlарини
Фалакка термулиб колган кўзларинг.
4. Овозингни ўпарман, севгилим,
Кўзларимга кириб музлаб қолар овозинг,
Йўкотув хиссини туяр кўксим сирқираб.
5. Бу қандай оролдир, осмон кўринмас,
Бу қандай дарёдир, кўринмас соҳил.
Биз шу қадар ноҷормиз, эҳ, севгилим.

1. ЕР ЎҶИДАН АЙРИЛАР, ИНОН,
Инон, осмонидан айрилар қуёш,
Агар биз айрилсак.
2. Тирнайдир соchlарингнинг тароғи,
Кўзларингнинг сурма суйи заҳарлар,
Лабингдаги ўқни нечун сақлайсан?
3. Йўклик бир армондир, армон – бир йўклик,
Армондан иборат борлик ва лекин
Ерга чўккан осмон менинг армоним.
4. Жигар-бағримга тўлди ушбу сўзлар,
Ушбу сўзларга айланди-ку менинг дунём –
«Сен мени алдамайсанми? Алдамайсанми?!»

1980

Сунбула

1. Тұқилица олдидә гулым. Эхтимол,
Сенга бокиб күнглим уйи бузилди.
Хомуш тортиб, жунжикиб қўйди шамол,
Бир узим узумнинг юзлари сўлди.

Совук осмон юзида изғир кўзим,
Хотирамнинг тасбехлари тизилди.
Қайгулиман, қонга қоришган сўзим,
Тасбехимнинг чайир ипи узилди.

Қайдадир бу нидо, ҳазин ва караҳт?!
Нечун кетмас қора қарғалар нари?
Қаранг, ингиллаган итларга қаранг.

Сирли энтиқади яланғоч дараҳт,
Бари унугилмиш истайди, бари...
Сунбуланинг симлари кескир, таранг.

2. Қўй, бўлди. Гапирма. Кечирма мени.
Кўзингдаги тошни ғижирлатма, бас.
Куйилмоқда кундузнинг аччик туни,
Ичиб ташлолмасам мен уни бўлмас.

Тўхта. Бас қил. Гапирма. Бўлди.
Ўзим гуноҳкорман. Мендан – бу кўрлик...
Зангор япроқларнинг бағрида шўрлик
Кеча шовуллаган шамоллар ўлди.

Бир сўз тополмайман сенга, севгилим,
Сўзлар. Сўзлар қолур бўғзимда котиб.
Билмайман, нақадар севаман сени.

Бу пайт фалакларга соврилар кулим,
Ерга түкиламан сени йўқотиб
Шивирлаб шамоллар марсиясини.

3. Тўлғонган соchlаринг қора илондир,
Вужудимга ташлар англанмас кўркув.
Очилган бағримнинг дарди илондир –
Сенинг кўзларингдек теран, коронгу.

Илон соchlарингни шамол ўйнайдир,
Узилган барт қаби қалтирайдир жон.
Эзилган юракни эзиб тўймайдир,
Гулим, кўзларингта беркинган жаҳон.

Ғимиirlар кечанинг қоп-кора тани,
Сочларинг илони танимни ёқар.
Бағримни эзишга яна шайланиб,

Дарё бўлиб сенинг кўзларинг боқар,
Узайиб, жимиirlаб, сувга айланиб,
Дарёга лим тўлиб жасадим оқар.

Орик

Сен қанот багишила менга, эй орик.

А. Блок

1. О, Она Туркистан, қора дунёда,
Қисмат елкасида югурдим, елдим,
Гоҳ шавқ қанотида, гоҳо пиёда
Юкиниб, мен сента сигиниб келдим.

Мен сени соғиндим ҳаддан зиёда,
Ғамли хотирантта бистарим тұлди.
Бир узғин уммокда, бу ақгар боғда,
Сирпандим. Мен қаттық чирпандим. Сүлдим.

Үткинчи ғамлардан танамда титроқ,
Ростми шу, шеър тугар эмиш аламлар?..
Гохи хўрлаб, тишлаб ўтдилар бирок

Сен билан кечган эй, илохий дамлар...
Балким илхомингни судради кўпроқ
Шон-шуҳрат буржида ёнган санамлар.

2. Соҳир юрагингни чакмок урди-ку,
Ортиқ кулфатларга доимо шайсан,
Кўзингда қотган нур порлаб турди-ку,
Сен ахир тириксан, ёниб яшайсан.

Тутатиб бўлмас ҳеч бу дардни ичиб,
Ёрилган ярадан чечаклар ўсди.
Юрагингнинг йиртиқ куйлагин ечиб
Бағрингта босарсан – бормисан дўстим.

Дунёни шопирап ёлғонга, чинга,
Бирор роҳат килар эзгиб, кулдириб,
Изтироб уругин сепар ичинга.

Ҳай, дейсан, не топар мени ўлдириб,
Қарайсан кўзингта нурни тўлдириб,
Балли қобоғингнинг улуғ кучига.

3. Ҳеч нарса юмшатмас шоир, ҳеч нарса,
Ғарид бахтиёрлик энди юпатар.
Юлиб вужудимни титиб ахтарсам
Дунёвий аламнинг тошлари ётар.

Ҳар ким ўз қалбига ўзиdir ҳоқон,
Барибир, мен сени севиб сизларман.
Эҳтимол ноҳақман, эҳтимол ҳақман –
Муқаддас Туркистон сўзин изларман.

Сўз менинг кўксимга санчилар ҳайҳот,
Шовулла, гуркира ҳаёт нафаси,
Руҳга иймон бергил эй қодир ҳаёт.

Қизғонма самовий сехрнинг сасин.
Юрак деб аталган оғриқ бу – нажот,
Кўкрак қафасимиз – нажот қалъаси.

СИНИҚ ОСМОН. БИР ЮЛДУЗ МУДРАР.

Ғамли юлдуз, танҳо, бенаво.

Кора дунё құйнига судрар

Күзларига чант ютган ҳаво.

Синик юлдуз, бир юлдуз мудраг.

Осмон, қозларингни ювиб ол,

Бир чакнасин танҳо юлдузим.

Ёғил ёмғир, гувла, эй шамол,

Хайқир энди ҳавони бузиб,

Осмон, қозларингни ювиб ол.

Тұқилмайдир, ахир тұлмайдир,

Бу бир дунё чил-чил бўлинган...

Танҳо юлдуз нечун кулмайдир

Йиқилиш олдидан қўлимга?

Тұқилмайдир. Дунё тұлмайдир...

Насиҳатни құқыр тушунини

(ҳазил)

Устознинг муборак ўгити текин,

Доим қиласар эди у бир насиҳат.

Дерди, айттанимни қилгину лекин,

Яна қилганимни қилмагин фақат.

Қаттиқ тутиб олдим устоз этагин,

Насиҳатни камтарликка йўйдим мен.

Барча айттанини қилдим-ку, лекин,

Э воҳ, қилганин ҳам қилиб қўйдим мен.

1981

Туркистон ёди

Устоз Миртемир хотирасига

Накадар узундир, оғирдир бу йўл.
Далалар ястаниб ётар кўк каби.
Тифлар хотирамни осмон – чеки йўқ,
Тизгинсиз бу шиддат кенглик асаби.

Бу кенглиқда ўйлар мени ғижимлар,
Ул ўз қофиясин судраб келадир.
Қанча қочсанг шунча қилтагай ҳужумлар,
Ўқ сингари хотирамни тиладир!

Теграмда зич ҳаво – она Туркистон,
Ёргай томиримни кўр ҳаяжоним.
Бу майдон ичинда мен тўқмаган қон,
Менинг уни дея аяган жоним.

Яна йироқларга чорлайдир мозий,
Ватан тушунчаси келар етаклаб
Айрилган, хўрланган улус овозин.
Шоирнинг бешиги айтар эртаклар.

Яссавий мақбари мунғаймиш мағрур.
Товушга айланди ҳар бир гишт ранги.
«Дунё менинг деганлар...» Нидо келур.
«Каркас күшдек...» Қадим сўзлар жарангি.

«Ёлгон даъво килганлар...» Сўзлар шоир.
«Окни қаро деганлар...» Айтинг, кимлар?!
Мақбара бошимга йиқилар ҳозир.
Яна товуш: «Ҳаром еган ҳокимлар...»

Парчин-парчин бўлди ёдим симлари,
Симлар – кўзларимга мил тортган чизгу.
Ўтган улуғларни эслайман барин,
Хотирот мозори – Туркистон мангу.

Кеча содик ўғлинг ўтди дунёдан,
Сахий инсон эди, у шоир эди.
Санчилиб яшайди бир умр ёдда,
Кетаётуб, мен йиглаб бўлдим, деди.

Йигла, энди, кўзим, сен-да йиглаб ол,
Тўйсин кўз ёшингта бу туркий ситам,
Тўйсин, Ватан ёди чидар bemalol.
О, сабр дарахти, қутлуг Түркистон.

Нақадар узундир, оғирдир бу йўл.

Лутфихоним. «Үйғон, болам!»

(1943)

Ёлғиз сен ухлайсан, ёлғизим, болам,
Майсалар шивирлар, ҳайқиради тоғ.
Шовуллар дарёлар, далалар уйғоқ,
Қасамга ботирап туби йўқ олам.

Умиднинг кўзи кўр, аччиқдир фироқ,
Ахир мен аламман – чинқирав алам.
Бу ғолиб туркуда бўлмиш эди жам,
Она юртим, злим, топталган тупроқ.

Үйғон, үйғон, болам, үйғонгил, эй дил,
Үйғондан иборат үйғотлик дунё.
Инон, сени ўйлаб кетмақдаман, бил.

Сенгадир, жон болам, мушкилот, ғавғо,
Үйғон, үйғон, дея инграйди наво –
Сенга бу Ватандир, сенга туркий тил.

Александр Блок

*Билурман, хун ҳақи, ҳалокат ҳақи,
Барибир, мен сени қутлайман, ҳаёт.*

А. Блок

1. Қора булутларин ўйнар осмон.
 Олис юлдузларнинг сирли шульласи.
 Туманли сохилда ундар бегумон
 Бу сўлғин шамларнинг игналик саси.
- Ташналик сасидир, бу – туш, бу – олам,
 Кимдир тишлаб олган оловни унда.
 О, Рус, сен – ёрим, сен – севгим, сен – Онам,
 Қандай олиб чиқай мен сени тундан?
- Сира кувиб бўлмас бу қонли тушни,
 Куйдургувчи юлдуз сапчир дафъатан.
 Ҳеч синмас рух ичра осмоннинг ҳусни.
- Томоққа тикилган кўз ёшим – Ватан.
 Ўт ичинда термакдаман товушни.
 Куйиб бўлган нарса куймас қайтадан.
2. Мадор йўқ, қанот йўқ. Тамом. Чарчадим.
 Чўкир жигаримни бу ўтрук, ёлғон.
 Бу таъна қадими, бу сўзлар қадим,
 Бу совуқ сайёддир кўхна палахмон.
- Ёлғиз менми ахир?! Дард бор, ҳамдард йўқ,
 Бу ёлғон дунёда мен ёлғиз эмас.
 Накадар тиникдир, зангоридир кўк,
 Накадар шириндир, узундир нафас.
- Русия! Йиглама, кўзёшингни сот,
 Сўйилган ой кезар – у менинг хуним.
 Сен билурсан холос. Бошқа ҳеч бир зот.

Жисмим совуб борар, сўнмоқда уним.
Гирдоб кўйнида мен, кўлингни узат...
Хайр! Букун менинг охирги куним.

3. Қайда, қайда қолди ўзғир ғалаён?!
Наҳот унинг синмас қиличи синди.
Титра, чексиз уммон, сен мудрок жаҳон,
Темир дарвозангни тепарман энди.

Қара, кўлларим кон, тирноқларим кон,
Тургил ғафлатингни ётмагил босиб.
Эшикни очсанг-чи, эй ялқов посбон,
Каршингда мана мен, жаҳон садоси.

Ваҳмзор жаҳонсен, қалбимни ёқиб,
Шеърият қаърига шўнғирман ношод.
Русия, Русия, севиб, ютоқиб,
Шўрлик, омон бўл, деб топиндим бедод.
Билурман, хун ҳаки, ҳалокат ҳаки,
Барибир, мен сени кутлайман, ҳаёт.

Әнгин

(1812)

Сергей Бондарчукка

Юзма-юз, күзма-күз, изма-из изғир,
Ёвуз ёв, қаттол ёв қонга қонмокда,
Бу зулмат ўтлари, бу ёңғин надир?
Москва ёнмоқда, ахир ёнмоқда.

Охири бир куни интиқом бордир,
Кимлар жон узмокда, кимлар тонмокда.
Ҳақиқат хоч узра, қайда у Қодир
Москва ёнмоқда, ахир ёнмоқда.

Москва, Москва, қутлуғ, шүрлик ер,
Бүттриққан күшбургут қанотида қон.
Билгисиз, англанмас, эй, ғарип жаҳон,
Бандангта түзим бер, ер бер, имон бер...
Айтинг, ким сүзлайдыр бу кун ҳам ёлғон?!
Москва ёнмоқда, ёнмоқда ахир.

ХЕЧ БИР НАРСА БЕХУДА ЭМАС БУ ОН:
Ботиб кетажаги қуёшнинг аниқ,
Япроқларнинг шивир-шивири нолон,
Қоронғунинг аччиқ хидлари, тиник
Сирқираган оғриқ товуші, ион.

1982

Эдуард Вейденбаум

(1892)

Асло омонлик йўқ, инсонга баҳт йўқ.

Э. Вейденбаум

Денгизга чўкмакда осмоннинг қалби
Кўройдин. Елларда аччик сукунат.
Чагалай денгизнинг армони каби
Чиркиллаб учадир гўё сўнгти хат.

Кекса заранг сесканиб ростлар нафас,
Зальфарон япроклар узра булдуруқ.
Кўройдин. Теварак қоронғу кафас...
Денгиз мовий, осмон чексиз эмас. Йуқ.

Ҳар ён сўнгти хатдир, бари сўнгти хат,
Кўройдин. Бу денгиз. Бу япроқ. Бу қуш...
Изғир ўзан, сўнгти сўзларин факат

Санчар чивгин ичинда кувгин товуш –
Үйгон, юракларда сўнган муҳаббат,
Үйгон, эй озод рух, музлаб қолган ўч.

УЛДИС БЕРЗИНШ* СЎЗЛАРНИ ҚАТТИҚ СЕВАР. Тутган
каби ниначининг думидан, сўзларни ушлаб олар авай-
лаб. Жаранглашни, шивирлашни билишлари шарт,
мутика кўйиб берар, бирга ракс қилас, узун тунлар

*Латиш шоири.

эртак айтар шуур-ла. О бобоси тушар ёдига. Аскарий күш тили сохиби. Баш чайқаб кулар бобоси.

Гоҳ сакраб, гоҳ бир уй бўлиб инглиз, ўзбек, иброний, фаранг, араб ва бошқа... латишча ўрганар сўзлар. Мижжа қоктирмаслар тун бўйи, сўзлар соchlарига кириб юлқинар, кўзларига кирап мил бўлиб, гаров каби кирап эт ва тирноқ орасига сиркираб.

Боян Ҳеленаси туар эшикда.

Тонготарда сўзлар қайга отланар ўғли Антсис билан баробар? Кузатиб ўйга чўмар яна, ўз сўзларининг ортидан хайрон. Уйғонмаган сўзларни ҳай-ҳайлар энди. Сепмак керак уйқули юзларига юрагининг кодини.

Улдис Берзинш сўзларни қаттиқ севар, ўпар очилиш олдидан қора ғунча-баргларин...

Кекса-ёш шоир

Леонс Бриедисга

Тузалмас дардга чўккан тарих отли,
Буюк оғриқ берган шоирга тақдир,
Сўнгсиз кўкка чўккан шеърият ёди.

Жангдан қайтган Ватан яраси оғрир,
Қонталаш тирнокли-илдизли ўрмон.
Қизил осмон ястаниб олмиш ҳарёқ.

Нечун кондир увиллаб турган бўрон?
Совуқ жимиirlайди уйкусиз дарё.
Туманларда қон ранги нечун?

Бўзарган ул қуёш аста сўлмоқда.
Изғирин йўлидир вужуди бутун –
У кекса-ёш шоир яна ўлмоқда...

Фақат шоир ҳақли баҳтсиз бўлмоққа...

Муножом

Бағримда ғилдиар темирчил ҳаёт, изғитқи чивгинда чидамдир бошим. Фақат сен уйқучан томирин уйғот, қизимнинг кўлига куч бер.

Күёшим. Бағрида лаҳча чўғ, айланади Ер, кулинчим, севинчим, куюк кўзёшим. Фақат сен қизғонма, бир кафт меҳр бер, илинжим, сифинчим – буюк Күёшим.

ТЎХТА ДЕЙМАН

Ҳайбатли бўшлиққа боқиб,
Тўхта, тўхта дейман холос.
Тилимда ўзга сўз
Ўлган.

БУНЧА КЎП СЎЗЛАЙСАН НЕГА? НЕ УЧУН
Ахир керак эмас. Ахир бехуда.
Ахир керак эмас, шарт эмас ахир.
Тилларинг ям-яшил япроқ сингари.
Дараҳт эмассан-ку, бас қил, гапирма.

ЧЎҚМАҚДАМАН СУВЛАРГА.

Кўкларга чўқмакдаман,
Упмакдаман күёшнинг оёғин.

КЎНГЛИМГА ҚИЛ СИҒМАС,
Сен эса бундай ширин,
Сен эса бундай улкан.

КАЙДАДИР КЎРГАНДИМ МЕН СЕНИ ДАРАХТ,
Исиб кетди кўзим, омонмисан, ҳей.
Суюб эркалади қўлларимни у.

КЎЗЛАРИНГ СЎҚИРМИ, ТУН НИМА БЎЛДИ,
Бу ҳолда бирорни босиб оласан,
Мана гутурт, ёндириб ол кўзингни.

1962 – 1983

* * *

Дадаҳон Ҳасанга

МЕН ЁЛГИЗМАН. ФУЛУВ, ҲАЛЖОН
Ҳасрати кўксимга қуюлар.
Кўз ўнгимда бу ёруғ жаҳон
Мунгли қўшиқ каби туюлар.

Йироқларда гулдираб оғир,
Шивирлайди баҳор товуши.
Аччиқ шамол санчиғи. Ёмғир.
Замин ойдинликнинг ҳовучи.

Атиргулнинг кўллари синган,
Ёмғир ёғар, оғрир чукур из.
Ҳаяжоннинг тили кесилган.
Мен ёлғизман. Овозим ёлғиз

МУАЛЛАҚ КЎЛЛАРДЕК БУЛУТЛАР
Сира раво кўрмас қуёшни.
Ташна саҳро ёмғирлар кутар
Кўйган каби кундага бошни.

Сира раво кўрмас қуёшни
Учишган булутлар саргардон.
Англамайдир бу қайноқ тошни.
Бу саҳро – конталаш жигардан.

Ташна саҳро ёмғирни кутар
Кутар – туғилмаган ўт, гиёҳ.
Булутлар саҳрони унутар,
Қакраган саҳрова не гуноҳ?!

Кўйган каби кундага бошни
Сабрсиз бу сахро, сабрсиз.
Қайга қўмсин бу чексиз лошни,
Қабрсиз, бу сахро қабрсиз.

ШАФИҚА, СТАМГАР РАҚҚОСА
Оқкуш янглиқ қанотингни ёз,
Менинг қалбим бир саҳна бўлса,
Оёқларинг билан уни бос,
Шафиқа, Стамгар ракқоса.

Ўртада бир қадам ва фирок,
Сўрок белгисидир бир чаман.
Чор атрофга сочилган сўрок,
Сўрокка айланган анжуман.
Ўртада бир қадам ва фирок.

Ўйнагин, раккоса ўйнагин,
Ёруғ олам сендан айлансин.
Сен не даво қилурсан лекин
Сўрок белгисига айлансан,
Ўйнагин, раккоса ўйнагин.

Шафиқа, ситамгар раккоса,
Хув, Лайлони менга эслатдинг.
Мажнунлигим килдинг овоза,
Юрагимни менинг бўзлатдинг,
Шафиқа, ситамгар раккоса.

Алвидо, Шафиқа, алвидо,
Бардошлиман гарчи ситамга,
Кутмаса-да гарчи у Лайло,
Мен қайтаман Ўзбекистонга.
Алвидо, Шафиқа, алвидо.

Итлар

(«Түш» достонидан парча)

Қайт, Бүйнок, қайт, Түрткүэ...
Хой, одам борми?.. Қайт!
Рауф, Сен бу итларга
Не ёмөнлик қылган әдинг, айт!

Тишлари ғижирлар,
Күзлари ёнар, қизили қизилға, оқлари оққа,
Хурпайиб ташланар
Олдимдан бир узиб олмоққа.

Эхтиёт бүл,
Бу – жоҳил,
Кулоғи кесик,
– Бу – муттаҳам,
Қари,
Эзилған,
Бу –
Қаттықроқ увиllар,
Үгримисан сен,
Күчадан үтгани
Күймайди.

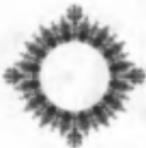
Нечун сен итларга ёқмайсан,
Эхтимол, тузукроқ бокмайсан,
Кулоқ қоқмайсан,
Бүйнига нишонлар тақмайсан.

Эх, шүрлик, қолдинг не кунларга,
Күксингни
Синдириб
Отгил уларга.

Чандикли, заҳарли юрагинг оттил,
Сўнгра уларнинг ҳолига
Юмаланиб-юмаланиб
Қоттил.

Ҳаммаси тил тортмай ўлар-ку!
Ғаройиб ҳангома
Бўлар-кун

Йўқ, йўқ. Қайт, Бўйнок, қайт, Тўрткўз...
Хой, одам борми? Қайт!
Рауф, сен бу итларга
Не ёмонлик қилган эдинг, айт?!

1983

Абдулхамид Чүйпонга
Абдулхамид Чүйпонга мухаммас

Юзлашдинг балоларга, аламлар ичра кўзлашдинг,
Ўзинг кўйдинг, ўзинг ёндинг,

ўзгалар ҳаққи ўзлашдинг,
Бу күл бозоринда изғиб қумрилар каби бўзлашдинг,
Кўнгил, сен бунчалар нега кишиналар бирла
дўстлашдинг,
На фарёдинг, на додинг бор, нечун сен бунча
сустлашдинг.

Кўзимга хоки Туроним, озодлик гарди инмасми,
Бу кунлардан умид йўқми? Йўлларинг қаро
тунмасми,
Хазон бўлган баҳор сенми, нишон ҳурлиқдан
унмасми,
Ҳақорат дилни оғритмас, тубанлик мангутинмасми,
Кишанилар парчаланмасми, қиличлар энди
синмасми?

Аллох, Аллох йиглаюрсан, булутдек бағри сүзөнсан,
Мунавварсан, мұкаррамсан, рисолат тугида шонсан,
Сен Къбасан – Туркистонсан, хунимсан,
сен ахир қонсан,
Тириксан, ўлмагансан, сен-да одам, сен-да Инсонсан,
Бүйин згма, кишан кийма, ки сен ҳам ҳур
түғилғонсан.

Худбинга Марсия

Хеч кимга ишонмадим ёруғ дунёда,
Ишонмадим отамга, онамга ишонмадим.
Боламга ишонмадим, мен – Ўзим.
Хеч кимни севмадим, ҳеч кимни,
Бошкасини тилга олмадим ҳатто.

Мени туғаркан онам ўлди,
Янада қаттиқ ўзимни севдим.
Мен ёлғиз яшадим ўзимнинг
Ўлимимни кутиб етмиш йил,
Мозоримда бир тўйиб йиғламоқ учун.

СЕН АЙТ, БУГУН СЕНИНГ АЙТГАНИНГ АЙТГАН, узун
каломингдан увишадир жон. Туркистон сўзига ким-
лар ҳам етган,

Сўзнинг ҳисобига етибмиз қачон? Сўзлардан де-
раза, сўзлардан эшик.

Сўзинг осто надир, кошона сўзинг. Сен айт. Мин-
натдормиз. Бошимиз эгик.

Сўзлар салтанатин султони ўзинг. Кимдир бузди
Сўзни; кимлар ўнглади. Ким сўзнинг жаллоди, ким-
лар курбони. Олимлар тинглади, яқин тинглади.

Кўйнимизга тўлди Сўзлар хирмони. Бошимизга
кўниб сўзлар инглади. Кўнглимиизга ботди сўзлар
хижрони.

Эски түркисълардан

Чиқмасми қуёш балқиб
Боқмасми қодир Худо!
Алвидо, она халқим,
Алвидо эй, алвидо.

Пўлатхонни ўлдирди
Окпошиб жаллодлари,
Еру кўкни тўлдирди
Ўзбекнинг фарёдлари.

Ўзбекмомо авлоди,
Ўзота ўғлонлари,
Рост бўлди юрак доди,
Қонларга тўлғонлари.

Денгизи куриб битди,
Дарёлари оқмасми,
Наҳот бизни ер ютди,
Қодир Худо бокмасми?

Туркистонни бўлдилар,
Парчаланди bemажол.
Устимииздан кулдилар
Ул ёвузлар bemалол.

Чиқмасми қуёш балқиб...

Сайёг Наво

Бас, эй маккор, гайри иймон истамам,
Бори фитна, бори ёлгон, истамам,
Менга онсиз икки жаҳон истамам,
Инсонманам, ўзга унвон истамам.

Кезиб шоир тинглагай фарёдлар,
Шоир тили ўз элидан додлар,
Ёраб! Боғбони йўқ, элбони йўқ.
Бари ўтри, кazzобу жаллодлар.

Онча гуноҳ, онча шафқатдуур, ёраб,
Онча зиён, онча рағбатдуур, ёраб,
Онча қайгу, онча раҳматдуур, ёраб,
Онча бунёд, онча ғоратдуур, ёраб.

Куйди очун, мен учун фарёд қил,
Тутқинманам, сен мени озод қил,
Исадин кечадурмен, дейил Сендан,
Ўзни куткор ва Сайёдни сен ёд қил.

Маним мулким, маним сўзим – жавхарим,
Сўзимнинг шўъласи ёнган аҳгарим,
Инномаки, ўлмас бу мулкни йитиб
Дард мулким, дарди олам меҳварим.

Бу фалак бедодидин ўртонди дил,
Ёри ағёр шевасига қонди дил,
Не наво қилди vale Сайёд Наво,
Ёнди Одам, ёнди Олам, ёнди Дил.

ЁРАБ! КҮЗИНГНИ ОЧ! ҲИДДАТ СУРИНДИ,
Қиёмат күтурди, бўкирди ёбон,
Яланғоч ёбонда бир инс кўринди,
Бу сенми, Ахраман, ёвуз қаҳрамон.

Сарик алвастилар бўлди намоён,
Ўлим рақси авжга минди, шафқат йўқ.
Сен қонхўр қузғунсан, кирдоринг аён,
Сен эй ўлаксахўр, эй ирганч маҳлук!

Кўксимни эзғилаб, босиб турган ким?
Кимдир, ўликзорда излаган нажот?
Хайр! Тишларимда тижирлаган кум,
Хайр! Шивирлаган, синграган баёт.

Хайр! Бурдаланган, тиласи халқим,
Хайр! Шеъриятта кўмилган ҳаёт.

1987

ЭЙ СИЗ, ТҮЙГАНЛАР,
Эй Сиз, башанг оломон.
Юзингизга сепаман сўзларимни...
Ҳа! Ҳеч нарса йўқ менда, ҳеч нарса.

Хотин – йўқ.
Фарзанд – йўқ,
Дўст – йўқ,
Ватан – йўқ.

Йўқотганларимнинг алами-заҳри,
Кўксимдаги санчиқ олами –
Шеъриятдан бошқа,
Ҳеч нарса, ҳеч нарса, ҳеч нарса.

* * *

Акиф Багирга

КЎНГЛИМ ҚОРОНҒУДИР, ТЕВАРАК ТУТУН.
Ёлғиз бошим узра увиллар шамол.
Кўзларимни ғажир аллақаңдай тун,
Сен кимсан, нимасан, сен кимнинг боши? –
Аклимни ғижимлар яланғоч савол –
Ассалому алайкум, дорнинг оғочи.

Туркйлар, айтингиз, бизда нима бор?
Бизда бор, мутелик, қуллик, озорлар,
Бизда бор, қўллардан кетган ихтиёр,
Манхус кимсаларнинг талон-тарожи,

Хайкириб ётибди буюк мозорлар –
Ассалому алайкүм, дорнинг оғочи.

Туркийлар айтингиз, бизда нима йўқ?
Бизда йўқ иттифоқ, бизда йўқ бирлик.
Оёқ остиндадир инсоний хукуқ,
Бу Туркий оламнинг куттуғ меърожи,
Оёқ остиндадир муқаддас ҳурлик.
Ассалому алайкүм, дорнинг оғочи.

Ёвузлар кучларин тўплаб шайланар,
Ичи тўла ғазаб, қўлларида тиг,
Замонлар айланар, осмон айланар,
Она Туркистондир туркларнинг тоғи, –
Айтингиз, қандайин яшаймиз ортиқ,
Ассалому алайкүм, дорнинг оғочи.

Нон сўраб келганга жонингни бердинг.
Сенدادир матонат, сенدادир тоқат.
Қон сўраб келганга шонингни бердинг,
Юртингни бердинг сен қаттол хирожи,
Ўлдирсанг ўзингни ўлдирдинг фақат,
Ассалому алайкүм, дорнинг оғочи.

Магар охинг билан оламии тўлдир,
Тингламас Аллоҳинг нолаларингни.
Вахки, отангни от, онангни ўлдир,
Эй қора дунёнинг қора муҳтожи,
Бўғизла толесиз болаларингни,
Ассалому алайкүм, дорнинг оғочи.

1988

Энаёткан аёл

Тентирап Касофат, голиб Ахраман,
Хақорат жар солар бунда бемалол.
Қаён кетмакдасан ёниб, қаҳрамон.
Қаён кетмакдасан, эй Ёнгин – Аёл.

Кўксингда Ҳарорат сўниб бўлдими,
Кўзингда сўнгти шам ўчдими, наҳот?
Тўхта! Қолган – қолди, ўлган – ўлдими?
Тўхта. Куйма, дейман. Бор ўзга ҳаёт.

Ёнаётган Аёл, шафқат қил, уйғон,
Ёнаётган Аёл, Ҳурмуз паноҳинг,
Болантга қарагил, у тирик Туғён.

Тирик Жасоратдир, тирик Аллоҳинг,
Қани туркийларинг, Туронинг қани?..
Ёнаётган Аёл, ёндирип Дунёни.

ЯНА ЖИМЛИК. ЯНА СУКУНАТ.
Тўлиб кетар ҳеч нарсадан дил.
Ҳеч нарсадан бошланади гап,
Ҳеч нарсани сўзлар яна тил.

Қичкиради безабон хулё,
Сукунатда қийналади жон.
Ҳеч нарсани тан олмас гўё
Ҳеч нарсадан бошланган жаҳон.

1990

Адашган рұз

1. Қүёшнинг ёғдуси қорадир,
Юлдузлар музлардир түкилған.
Бу дарё узанған ярадир,
Дараҳтлар эгилған, букилған.
- Юлдузлар музлардир түкилған,
Тошлардек қотмишдир түмөнлар.
Ерларга тиканлар экилған,
Экилған ёлғонлар, гүмөнлар.
- Бу дарё узанған ярадир,
Хасратдир тинмаган ҳеч қачон.
Жимирлаб қайларга борадир,
Борадир безабон, bemакон.
- Дараҳтлар эгилған, букилған,
Ер тишлиб ётибдир япроқлар.
Тошларга михланған, чекилған,
Лочинлар, каптарлар, чорлоқлар.
- Қүёшнинг ёғдуси қорадир,
Қүёшнинг сочини ўргайман.
Наҳотки, зиян сүнгти чорадир,
Адашған рұжни мен күргайман.
2. Тошлардек қотмишдир түмөнлар,
Булутлар фалакнинг охлари.
Кечмакда зронлар, туронлар
Тубанда коронғу чохлари.

Булутлар фалакнинг оҳлари,
Ингроғи, сингроғи учадир.
Тубанда мусибат тоғлари,
Қора қон ичиндан кечадир.

Кечмакда эронлар, туронлар,
Судралиб, пайпаслаб, итариб.
Кечмакда бўронлар, суронлар,
Энг гўзал, энг бағал, энг гарив.

Тубанда коронгу чоҳлари,
Қаърига чакирав, ялтирав.
Итлари, отлари, зоғлари,
Харсангта айланар, қалтирав.

Тошлардек қотмишдир тумонлар,
Билгисиз очуннинг асари.
Тубанда гуноҳлар, иймонлар,
Адашган рух кезар сарсари.

3. Ерларга тиканлар экилган,
Тошларга, харсангта санчилар.
Туркистон туғлари тикилган,
Бетлашган жонибор янчилар.

Тошларга, харсангта санчилар –
Чеки йўқ йўқликнинг ноласи,
Дийдалар томчилар, қамчилар,
Сабрнинг – Одамнинг боласи.

Туркистон туғлари тикилган,
Ватансиз касларнинг йўли берк.
Зорланган, зўрланган, тўкилган,
Эркидан айрилган Кутлуг Эрк.

Бетлашган жонибор янчилар,
Түёклар остида бўзлайдир.
Жангчилар, пулчилар, танкчилар.
Ёғийлар ёлғонни сўзлайдир.

Ерларга тиканлар экилган,
Дов учун, ов учун, гов учун.
Туркистан туғлари тикилган
Ёв учун, ёв учун, ёв учун.

4. Экилган ёлғонлар, гумонлар,
Тарихнинг темирдан девори.
Аккадлар, сумарлар, юноналар,
Билингиз, бу Турон диёри.

Тарихнинг темирдан девори,
Йилт этган бир зиё кўринмас.
Мозийнинг кўмилган мозори.
Атрофда тирик жон уринмас.

Аккадлар, сумрадлар, юноналар,
Туркийлар, наҳотки кечмишдир.
Кетмишдир, йитмишдир жаҳонлар
Йўкликнинг заҳрини ичмишдир.

Билингиз, бу Турон диёри,
Қонлари кўқларга сочилган.
Йўқ эрки, йўқ дўсти, Ҳақ ёри,
Боблари кенглилган очилган.

Экилган, ёлғонлар, гумонлар
Бергайдир, чорасиз мевасин,
Бу тунлар, бу кунлар, бу тонглар,
Мен ва Сен, Мен ва Сен, Мен ва Сен.

5. Ҳасратдир тинмаган ҳеч қачон,
Манглайга ёзилмиш бу оят.
Мұқаққаһ ёзмишдан ким қочғон,
Ким күрган? Ким билған ниҳоят.

Манглайга ёзилмиш бу оят,
Хукмдир, мұхрдир, үчмасдир.
Зулматда йўқ эзур хидоят,
Зимистон ранглари күчмасдир.

Мұқаққаһ ёзмишдан ким қочғон?
Борини амрига олажак.
Тириклик тилсимиң ким очғон?!
Кулфига ким калит солажак?

Ким күрган? Ким билған ниҳоят?
Қорайб ялтирас ложувард.
Шоирда бормидир риоят,
Күзида, сўзида аччик дард.

Ҳасратлар тинмаган ҳеч қачон,
Йилт этган зиёдан йўқ асар.
Ул мавжуд, номавжуд, жон-бежон,
Адашган Рух кезар сарбасар.

МУНОЖОТ

Чи мон бер рузына, жисмина жон бер,
Лошини көриштир, поклав бер менга.
Охид тоширина покиза көн бер,
Равшан күл, куралын икәнаб бер менга.
Охират ишшадан күл мени озод,
Муродин шашини сүндирша, Айюз

1984 – 1994

АЙТ, БУЛБУЛ, БОРМИДИР ОНА МАСКАНИНГ,
Ростмидир, ёлғонми ўшал чўпчак ҳам?
Фоят содда эрур каломинг санинг,
Куйлаганинг кўйми холос ёки ғам.

Борингда бормидир инжа бир нажот?
Хофизда Ишқ, Алам, Қўлдан кетган Эрк.
Багрига сиғдирап сени одамзод,
Хофизни босишга бағирлари берк.

Сен учунми, ай Туркистон булбули,
Темир қафас тўкир пастрлар, нокаслар?
Кўқдан ваҳий келди – кўшиқ Фиротинг,

Сочилсин Туронга эркин нафаслар,
Очилсин кулларнинг Ҳақиқат гули,
Уч, Ишқ, Алам бўлсин сенинг қанотинг.

1994

Тавба

1. Додимни эшигтил, қодир Аллоҳим,
Ишқ сенсан, ошик ҳам сен, мен қулингман.
Лойиқман қаҳрингта, дўзахим-богим,
Омонат деворман, ўтман, қулингман.

Рубъи маскун ичра сайёд, ўзим сайд.
Ортиқ мадорим йўқ, воқифсан ахир.
Манглайды ёзилган фармонингни айт,
Даъват қил, гуноҳкор бандангни чақир.

Иймон бер рухимга, жисмимга жон бер,
Лойимни қориштир, поклаб бер менга.
Ожиз томиримга покиза қон бер,

Равшан қил, қорамни оқлаб бер менга.
Охират илмидан қил мени огоҳ,
Муродим шамини сўндирма, Аллоҳ

2. Мозийга урилиб синар овозим,
Умр ўтиб борар бенаф, бенаво –
Наҳотки бу – қўлим? Бу – менинг созим?
Аллоҳдан сўрайман – Нечун бу жафо?!

Жами жудоликлар жонимга етди,
Ол, дейман, Аллоҳим, омонатингни.
«Тавба» қил, – деди Ул, бир Китоб тутди –
Муродинг мустажо, мингил отингни,

Уммонлар йўлингда, жангал йўлингда,
Номаълум ҳар жойда қурилган доринг.
Оlamнинг калиди сенинг қўлингда,

Жафо ҳабибингдир, хиёнат – ёринг». Аллоҳим, лаҳза – мен, сен эрса мангу, Таскин берганингми, шафқатингми, бу?!

3. Семурғ қушим, подшо қушим, хуш келдинг,
Етти гумбаз, етти водий сарвари.
Васлинг иеъматидан баҳравар қилдинг,
Интизор жонингман, йўлсиз, сарсари.

Нола айлаб Семурғ деди: – Эй, бедор,
Чорлар сени Бируборим! Бор! Ишон!
Сен фано водийси, Ҳақ қошига бор,
Еру осмон чўкмакдадир бенишон,

Ваҳший дунё, қонхўр дунё қутурди,
Инсон фарёдига тўлди коинот.
Набийлар, дохийлар, шоирлар турди,

Чора, чора, дея сўрдилар нажот...
Аллоҳим, билурсан қай сори кетдим,
Аллоҳим... мен ўлдим... Мен Сенга етдим...

Сенсиз

1. Совук. Атроф темир. Күлимни очдим,
Елкамда чатнади қайнок құрғошин...
Вайрона қаъридан күкларга қочдим –
Арzonга олдилар Мажнуннинг бошин.

Рахмисиз оломон, сизга не керак?
Англадим, жисмимни рухимни боғлар.
Ваҳий келди менга, чирпанди юрак,
Акс садо берди муқаддас тоғлар.

Фароғат зирваси. Оlam билгисиз,
Охири сен келдинг. Хаёлга толдинг.
Водий оғушида сўзсиз, белгисиз,

Аста одимлар-ла кўздан йўқолдинг.
Фақат қайга кетдинг, қайларда қолдинг,
Ох, қандай яшайман сенсиз-севгисиз.

2. Соҳилда бир ўзим. Денгиз қоронғу.
Елкансиз кеманинг ичинда шубҳам.
Ваҳима шивири, бўғзимда оғу,
Ақлим бир фалокат сезадир мубҳам.

Ранги учган осмон хунук гулдирап,
Аччиқ чирқирайдир номаълум бир күш.
Ва ёнимда конли булоқ чулдирап,
Атиргуллар, сенинг гулларинг беҳуш.

Феруза, зумурад гулларинг пайҳон.
Ох, тушдинг кемадан. Карнай чалдилар.
Ва кўзга кўринимас кўллар шу замон

Ағдардилар мени, кишан солдилар.
Фарёдим ичимда, отма гулингни...
Отма, ёлғизликдан – баҳтли кулингни.

3. Сүлдирма гулингни, илоҳим, ёнсин,
Еру осмон кўрсин кўз юммай бедор.
Вакт – улут ҳакам. Руҳинг уйғонсин.
Асрий умидим – Сен. Сен борсан. Сен – бор.
Ровийлар не учун? Ҳак ва Ҳақиқат!
Асирик занжирин парчалаб ташла.
Вужудингни ёксин аламли фикрат,
Аён ҳақиқатта, ҳак йўлга бошла.
Фурсат ўтмакдадир. Вакт бу – беомон,
Омонат дунёда омонат одам –
Виждан шеваси бор, меҳроби иймон –
Асл инсонларин чорлайди бу дам,
Фалакка санчилиб қолган кўзим бор,
Оловлар, чаманлар ичра ўзим бор.

Манзри соғинчи

1. Бир замоғ *Манзри соғинчи* сўнди,
Аста кора кииди мудраган жаҳон.
Руҳимнинг асрлик музлари синди,
Нимадир бўғзимни кесди беомон.

Отилдим. Номаълум, қоронғу нигоҳ,
Бирор қулоғимга совуқ шивирлар,
Азиз бир товушни эсладим ногоҳ,
Рангин овоздир бу, гўзал гимиirlар.

Нақадар гўзалдир бу чиркин товуш,
Оҳанг вужудимни чирмади буткул.
Бўғилдим, инградим, титрадим бехуш.

Ожиз баданимга суйканди бир гул.
Надир бу? Кўлимда кора лоладир.
Ул кўздан ғойибдир. Тирик ноладир.

2. Баш эгди қоялар, тоғлар чўқдилар,
Ахир қисмат парчин, хилқат бешумор.
Ромиллар, даҳолар борин тўқдилар –
Наҳот, мангулик йўқ, фано – манзил бор.

Оғир-оғир одимлайдир бу карвон,
Буюклар омонат, пастлар омонат.
Афсуслар омонат, хиёнат омон,
Радди бало бўлгур каслар омонат.

Нечун бошим узра қора шамоллар,
Осмонда игнадек нур йўқдир, нечун?
Осмонда судрар мени мудхиш хаёллар,

Оғигил кўзларингни, эй сўнгсиз очун,
Накадар ғариссан, борми бир сўзинг?!
Учиб кел, малагим, мадад бер ўзинг.

3. Эй, дил, ором надир? Кечдинг дунёдан,
Кўзинг қонми, бағринг сомон – янчилдинг.
Сен кўрқмадинг ҳақиқатдан, бу ёвдан,
Хиёнатнинг ботқогига санчилдинг.

Тангритоғдан ваҳий келди, қайрилдим,
Олтингларга – темирларга босдилар.
Мен билмадим, сен билмадинг, айрилдим,
Оёғимдан Ҳақ дорига осдилар.

Изғирин Турондан, тўфонлар Чиндан,
Ёмғирли ёлғизлик, губор ичиндан
Муножотлар қилдим, қақшаб сиғиндим.

Шафтолиранг олам найза учинда...
Дунёлари ёлғон, мен ўлдим чиндан...
Улуғ Тантрим, сени аччиқ соғиндим.

Мунажжи и

Сен менинг эркимсан, менинг қафасим.

Аскад Мухтор

1. Маъсума бинафша япроқларида
Ўзинг юз кўрсатдинг. Маъсум боқурсан.
Телба юрагимнинг сўқмокларида
Азобимнинг чақмоқларин чакурсан.

Баҳорнинг ўткинчи, гизли сирлари
Аниқ нишон олур, ўчар нафасим.
Ростин айт, ёлғон де бу гаплар бари,
Менинг эрким сенсан, менинг қафасим.

Ўғри уриб куйган кулбам сочилган,
Тақдирнинг ўйини чексиз нақадар.
Аммо йўлларимда бир боғ очилган

Бахтдан, бахтсизликдан бермокда хабар.
Ажалнинг ўроғи мангу осилган
Ранжу маломатдан асрар бу мақбар.

2. Мунажжим кўкларга термулар ҳайрон,
Ўлмас ҳақиқатнинг каломин айтар.
Таскин излар йиғлаб, вужуди вайрон,
Аламзор боғига эзилиб қайтар.

Бехуда, дунёнинг кибру ҳавоси.
Ачинмакка арзимайди шайтанат.
Разил олимларга, сотқин, ҳаёсиз
Маддоҳ шоирларга тўлган салтанат.

Ўртада талошдир кечмиш ва бу кун
Тупроқ сочар, инграр, кўлтиғида тиф.
Ахир ҳақиқат бор, валвала нечун?

Бунча осмон йирок, бунча ер қаттиқ?!
Ақлу ҳүшдан айро, вола мунажжим,
Рад бўлмиш оламдан кўзин юмди жим.

3. Мұхаббат не үзи? Надир садокат?
Ўзингдан минг бора сўрарсан ўзинг.
Титраб тоқатингта тиларсан тоқат,
Айтурсан хилқатта илохий Сўзинг.

Бу дунё барчадан қолур бегумон,
Армон сахроси бу, алам чўли бу.
Рұхингни сўндирма, Аллоҳга ионон,
Мадад бер ўзингта, иймон йўли бу.

Ўлим каби ҳақдир бу – мұхаббат, бас,
Танҳо сени дея дунёлар кездим.
Айирма Борликдан мени бир нафас
Буздим танизорим, кўзимни эздим,
Акс садо берди фалакда оҳим,
Рақибимга омонлик бер, Аллоҳим.

Абдурауф Фитрат

Нега сени чўлгаб олди бунча тиконлар?

Нега чиқди юрагингдан юзга бу қонлар.

Абдурауф Фитрат

1. Ажаб мудҳиш қора тун кафан тутар,
Бир замон тинмайдир, изғирар шамол.
Дарё кўпирадир, одамни ютар,
Ул гўзалдир, ул ирганчdir, ул – хаёл.

Риёзат қамчиси каби савайдир
Алкан ёмғир бузғун танизоримини...
Улут Түркистонни кимлар севмайдир?!
Фиръавнлар севмас менинг боримни.

Фироқнинг нағмасин чалар най синиқ
Исрофнинг ичиндан силқир бу наво,
Таралар, хув, чўккан тоғлардан тиниқ.

Риёлар, ришватлар... Заҳарли ҳаво.
АЗон товушини тинглайман оғир.
Түркистон. Қора тун. Шамол ва ёмғир.

2. Айтадир ой дардин булут кўйнида,
Булутлар ҳурпайган, на-да корадир.
Дорлари муҳакқақ азлом бўйнида
Унутилган, ҳўрланган халқ борадир.

Ракам килди менга манфур жаҳолат,
Алам ортган карвон борар мунгайиб.
Уринадир, суринаидир, бу ҳолат
Фақат пайдо бўлар ва бирдан ғойиб.

Фосиқлар кўринар соchlари олов,
Ивисир гумроҳлар кўзи-кўли қон...
Түркистон, Түркистон, мукаррам ялов...

Рад этдимми сени, қолдимми бежон?
Амалим шамлари сўндими, Она?
Тилагим юлдузи тундими, Она?

3. Айрилиқ шамшири бошимда синди,
Борлиғим чопилди, ичдим қонимни.
Дунё тарихини ўқиб юкиндим,
Уйқудан уйғотдим Туркистонимни.

Ризқимизни ахир кимларга бердик,
Ахир одам эдик, мухтож, нотавон.
Улар хирмон-хирмон, биз нушқурт тердик.
Фарёдимиз етиб бормас ҳеч қачон.

Фалокат устига фалокат тутди,
Интиқом, интиком, дедим югурдим...
Туркистон, Туркистон, Туркистон ўтди –
Разолат қабринда бош эгиб турдим.
Ай, улуг тогларим, ай шоңли Турон,
Токай уйғонмассан, ай қонли Турон!

Чолон Носиржү мұхабиғас

Қачон келдим, қаён кетдим, йўлимга темир тўр

тутдинг,

Юрак сенми, фалак сенми, зоримга бунча зўр этдинг.

Соков девор уза ёздим, кўлимни қонли бўр этдинг,

Юрак сенсан, менинг созим, тилимни найга жўр

этдинг,

Юрак сенсан, ишқбозим, кўзимга ойни беркитдинг.

Доруломон замон ўлмас, қутулмас санги гумроҳдан,

Бу сотқинлар ҳамон бордир, аюргай мангу

тупрокдан,

Бўғзимда котди жоним ҳей, қотилни тўхтат

бўғмоқдан,

Сенга тор келди бу кўкрак севинчинг тоши

кирғоқдан,

Тилим чарчар, ажаб, гоҳи сени таржима қилмоқдан.

Оёгим йўқ, кўлим йўқдир, йикиттайман бу дорингни,

Юрак сенсан, тавоб этгум ювиб дарду губорингни,

Кўрарсен, бир куни бўзлаб ўшал туркий диёрингни,

Сен эй, сен ўйноки дилбар, зафардан изла ёрингни,

Тўлиб қайна, тошиб ўйна, тириксан куйла борингни.

Алвидо дил, агар дунё гараз бўлса, мараз бўлса,

Алвидо тил, қани хурлик, қани эркин нафас бўлса,

Алвидо эл, итоат эт Ватан рамзи қафас бўлса,

Итоат эт агар сендан Ватан рози эмас бўлса,

Ёрил, чакмокқа айлан сен, ёрил, майли, тамом ўлсам.

*Абдула Қодирин
хазалыға шұхадилас*

Йил ўтуб, йиллар ўтуб тобора лойға ботамиз,
Иблиснинг супрасинда ваҳдат майини totamiz,
Ономиз балки гумроҳ, балки сўқирдир отамиз,
Кўр бизим аҳволимиз, ғафлатда қандай ётамиз,
Жойи келган чогида вижданни пулга сотамиз.

Бизга ор бўлди наҳот, ёраб, Ватанини куйламак,
Зору зору бу замин етти фалакни ўйламак,
Қизимизга ўргатиб, сүф, деб жаҳонни бўйламак,
Ўғлимизга на адаб, на фан, на яхши сўйламак,
На Худонинг бўйруғи бўлғон улум ўрготамиз.

Ўлтиур эл хонавайрон, ботқон қуёшга кўз тикиб,
Кулфати сомон йиғиб қолмиш яна, бўстон экиб,
Нечалар нарвондадир, нечалар йитмиш кўз тегиб,
Ҳамда ҳар кун такяларда наша кўкнори чекиб,
Барчага кокил солиб оҳ-воҳ ила ўйнотамиз.

Не баломиз биз ўзи, тўрдамиз, айвондамиз,
Не касофат феъли бу – курдамиз, тайвондамиз,
Беназир паррандамиз, кўрдамиз, ҳайвондамиз,
Қоримиз, боёнимиз, балки бу вакт ахвондамиз,
Ногаҳон кўрсак агар бесар соқовни қотамиз.

Қайдин, эй сен такаббур, кўксимни михлаб ўйгувчи,
Эй ялоқхўри бало, ичиб, конимни тўйгувчи,
Бормикан олам аро кўнгилга малҳам кўйгувчи,
Ўртадин чиқса агар миллатин яхши суйгувчи
Биз ани дахрий санаб, тўфонча бирла отамиз.

Ақраболар – кўз очик, дунёи дун фоний, билинг,
Эл учун, Аллоҳ учун, жонни тилинг, танни тилинг,
Келингиз, ул кун ўтди, қуллик асириликни силинг,
Келингиз, ёшлар, зиёлилар, бу кун ғайрат қилинг,
Ухлаганларни агар Қодир эсак уйғотамиз.

Чагалай

1. Чагалайим, меҳмон чагалай,
Бу юртга қайдан келдинг,
Нечун келдинг, курбон чагалай?
2. Сен ўйлаган омад йўқ,
Сен сўйлаган қомат йўқ,
Сен бўйлаган бир мард йўқ.
3. Чагалайим, сени суйғанлар ёлғон,
Сени деб куйғанлар ёлғон,
Сенга тўйғанлар ёлғон.
4. Тошингни тайирдилар,
Қошингни қайирдилар,
Сени мендан айирдилар, чагалай.
5. Унут бўлган Чагалайим,
Унугилган қонли дунё бу.
Сендан нажот излайдир.
6. Чагалайим, у дунёда,
Сен ёлғиз, мен-да ёлғиз.
Бу дунёда ҳам ёлғиз.

1. ШАМОЛГА ОСИЛИБ ЯШАДИМ,
Мингта кирдим, чириди жиссим,
Сўнгакларим оқарди қақшаб.
2. Дунёсига қўйдим қўлимни,
Оёғимни босдим юзига.
Кўзларини юмди бу дунё.
3. Бир пиёла май бер, азизим,
Бағрим ёниб битди, кул бўлдим.
Чивгинларга сотдим ўзимни.

- 4.** Корларга кўмилди боғларим,
Тоғларимга чўқди осмон.
Сен йўксан. Сен йўксан? Сен – йўксан!
- 5.** Балки мен Мажнунман,
Балки Сиз, Лайло,
Балки мен маҳкумман, балки сиз жаллод.

1. МАНА ЗАҲАР, ҲОЗИР ИЧАМАН,
Кетаман мен сизнинг ҳаётингиздан,
Севаман, деб сизни алдадим.

2. Мен йиғладим тушимда,
Тўйиб-тўйиб йиғладим,
Ёнингизга энди бормайман.

3. Мен ғолибман, буюк лашкарман
Босиб олдим севги юртини,
Ўзимнинг қалбимни ўчирдим.

4. Май бер менга, аччик шароб бер,
Дўсти гарив хушхол бу кеча,
Юлдузларга сени топширдим.

5. Юлдузларнинг раҳми келади,
Ой мўлтираб қарайди менга,
Юзларимни силайди оғоч.

1. СОЧИМНИ ЮЛАДИ ИЗИРИН,
Корлар пичирлайди бошимда,
Кўзимда сангчилар исмингиз.
2. Ичимда дунёлар кечди,
Ичимда титрайди заминлар.
Ойлар куйди, портлади Күёш.
3. Бахтсиз шаҳар юпун, ухлайди,
Чанглар ютиб ухлар боякиш,
Кир-чир соchlари тўзғиган бола.
4. Сўз мени таъқиб қилар,
Чирқиратар ўйиб кўксимни,
Сен кимнинг божисан, эй Сўз?
5. Хайр, кўлларини силкитар булут,
Мийигида кулиб кўяр ой.
Шивирлар Илаш Тўйчи деган шоир.

1. МЕН СИЗНИ СЕВАМАН, АЛЛОҲ КЕЧИРСИН,
Мен сизни севиб ўлганман,
Кечирингиз ўлган одамни.
2. Мен сувман, ҳали ҳеч ким ичмаган,
Куйган китобман мен,
Ҳали ҳеч ким ўқимаган.
3. Ишонч йўқ ҳеч кимга. Бу қандай Дунё,
Яшаб яшолмайсан, бу кизик,
Ташлаб ташламайсан, ундан қизикрок.
4. Ўйкунинг дарёсида чўмилдим,
Ётаман уйкунинг сахросида,
Мен қандай боламан? Бало – ман!

**5. Йиллар күзимга сачради,
Жигаримга ўт қўйди ойлар,
Кунларимни санадим, сенсиз.**

1. СОАТ СИНДИ, СОАТЛАР СИНДИ.

Вақтнинг исканжасида,
Ўлиб кетди соатсоз бевакт.

**2. Сиз менинг номусимсиз,
Пичноғимсиз бўғзимда қотган,
Ичилмаган қонимсиз менинг.**

**3. Йўл кўп, йўллар кўп дунёда,
Ҳар бир йўлдан кўринар лекин
Сўнгти йўл.**

**4. Бир нарса дедимми сизга,
Севаман деб айтдимми?
Лаънатлайман ўзимни ўзим.**

**5. Сени оқ қилдим, леди Дунё,
Окардим, оқариб кетдим.
Оқиб келдим оёғингизга.**

1. АЙТИНГ, НИМА ҚИЛАЙ,
Қандай яшайин,
Нима қилиб қўйдим ўзимни?
2. Кўчаларда итдек сангидим.
Ғингшидим ўтган-кетганга,
Боғлаб олинг итингизни.
3. Кўзимга бир юлдуз йиқилди,
Эриди, айланди бир тошга.
Тешиб ўтди кафтимни.
4. Эҳ, қандайин кун эди, билмам,
Тошойнага урилиб синди,
Учиб-учиб юрган мусича.
5. Сахроларнинг подшоси қани?
Қани вишиллаган ёвуз илонлар?
Наҳотки бир ўзим қолдим сахрода.

1. ҲЕЧ КИМГА ИНОНМАНГ, ҲАММАСИ ЁЛГОН,
Ҳеч қачон инонманг Сиз менга,
Мен барибир, севаман ахир.
2. Ўзимни кечирмайман, ё Худо,
Сизни кечираман ер ўпид,
Мен сизни ўзимга бермасман.
3. Фамлар чўқди менинг қалбимга,
Фамлар менинг дўсту ёримдир.
Бу там ичра сиз йўқсиз, холос.
4. Исфандиёр дўстим, бас энди,
Мен сизларни ташлаб кетаман,
Мен сигмайман энди дунёга.
5. Мен ҳеч ким эмасман – Амирман,
Жимиштоннинг соҳибқирони.
Хукмимни тинглаптур ҳанграпиб.

1. МЕНИ ҲАЙДАНГ, МЕНИ ЙЎЛАТМАНГ,
Ойга караб увлаган
Кутурган итман ахир, Иброҳим.
2. Эй воҳ, энди нима қиласиз,
Бу йўлнинг боши йўқ, охири ҳам йўқ,
Музликларда колдик дилдираб.
3. Лўлининг эшагин сугориб,
Пулини ол, деган эй шоир,
Мурувват бор эканми лўлида?
4. Минг йил кимни изладингиз,
Минг йил сизни изладимми мен?
Бир зумда йўқотмок учунми?
5. Ҳеч бир инсон англамас бизни,
Итдек копиб ўтар киборлар,
Эҳ, улар – нақадар баҳтсиздир.

1. ҚУРБОНЛИККА МЕНИ СҮЙДИЛАР.

Ассалом алайкум, севикли жаллодим,
Энди, мен учун ҳам жаллодим яшар.

2. Сизни танимайман, сизни билмайман,
Сиз менинг йўқотган олтиним,
Бахтсизлигим – Сиз менинг.

3. Алладилар мени беомон,
Севиб алладилар севгандарим,
Ўлдирдилар севиб-севиб.

4. Сиз қачон келдингиз дунёга,
Дунё қачон сизни яратди,
Ҳеч нарса йўқ. Сиз бор ва Мен бор.

5. Тонгтacha сухбат курдим дарахтлар билан,
Тушларимни сувларга айтдим.
Кел, йўқолиб кетма, дедилар.

1. ҚАЙДА ҚОЛДИ УЙ ЭГАЛАРИ,
Деразанинг маълум кўзи берк –
Огироёқ мусича хомуш.

2. Сўзламайман, дейман. Сўзлайман;
Сўзларимнинг ортидан эргашаман
Қаро гўргача.

3. Нақадар кувончили куним, бу кун,
Атрофимда ҳамма баҳтиёр,
Чап томоним жизиллаб турди.

4. Бунча узок тикиласан, кучуквой,
Ҳеч нарса бўлгани йўқ.
Ҳаммаси ўтади, куйинма.

5. Уйғонмади тоғлар, дарёлар,
Уйғонмади бу қаро дунё,
Уйғонмадим сенинг кўксингда.

1965 – 1997

Она тилини

1. Абут-Турк тарихдан балки бир ҳикмат
Бироқ сен борсан-ку Турон элинда.
Шоир, Суз айтмакка сен шошма факат,
Улуғ Алишернинг кутлугъ тилинда.

Ул олис күёшдир куйиниб ёнар,
Олис хотиротлар учмас фалақда.
Ҳақдан, Ҳақиқатдан кўринг, ким тонар?
Дунёвий аламнинг тийғи юракда.

Ватан деб аталган бешик, онажон,
Мен учун ёпилган эшик, онажон,
Мен сокин солланиб илғаб борарман.

Ватан деб аталган тобут кўйнида,
Чувалган булутни кордек қорарман,
Рұхимнинг панжаси чақмоқ бўйнида.

2. Ҳеч зот уза билмас узилган жонни,
Ҳақиқатни уза билмас ҳеч қачон.
Элим, она тилим, рұхимнинг қони,
Бир имдод сўрайман сендан, онажон.

Чиёнзор йўлидир борар йўлларим,
Таним ёнмакдадир ишқсиз очунда.
Кўкларга тўқинар сўнгак қўлларим,
Оёқларим менинг тупроқ ичинда.

Барчанинг бошида бирдек беомон,
Манхус шамолларнинг ўлик шамоли, –
Бузғун йигирманчи аср аъмоли...

Менинг она тилим, мунис меҳрибон,
Сен Туркий Дунёнигт ғолиб хаёли –
Сени ёзажакман, тирилган жаҳон.

З. Улугъ Туркистоним, олтин далалар,
Офтоб сочки сочар бош узра балқиб.
У сенинг тилингда айтар аллалар,
Қоним, она тилим, оҳ, она халқим.

Навоий байтига ўхшайди йўллар,
Бу тошлар Ҳамзанинг қотили, ҳайҳот!
Наҳотки умрбод ўртаса ўйлар,
Умрбод занжирбанд этса хотирот?!

Занжирбандман, она тилим Она Сўэингга,
Кундайин сўларман, ойдек тўларман,
Мил каби тортарман Сени кўзимга.

Мен ғариф бандангман. Бир Сўз тиларман,
Бошимни қўярман Сенинг изингта,
Кудсия анфосин айтиб ўларман.

Әр фарғанди

Ҳабиб Абдуллоҳ хотирасига

1. Буқун тушларимга кирган эмишсан,
Муаллақ узаниб турар қўлларим.
Бунчалар йироқда, бунчалар осмон –
Унинг йўлларида қолди йўлларим.

Қалқиниб уйготар она-ер мени,
Яна ўтлар сочар ўйларим бирок,
Ахир биларди ул тупроқ илмини,
Ахир биларди ул, сўкирми тупрок?

Ёнарди қаҳкашон ичра мунаvvар,
Лекин телба хаёл босар шу заҳот.
Уни ер қаърига қўймасак агар,

Наҳот тепамизда ёнмасди, наҳот?
Наҳотки бу тупроқ конталаш, ахгар,
Тошқотган аламлар, музлаган фарёд.

2. Ёдимга келдилар алвидо дамлар,
Унинг хок пойини қўлтурман тавоб,
Кўчани тўлдириб борар одамлар,
Кўзларда саволлар, тамом, бежавоб.

Олдиндан билгандек сўрардим бот-бот,
Раъно, олиб боргил отанг қошига.
Не кулфат йиқилди бошларга, ҳайҳот,
Не мусибат тушди Ватан бошига.

Юрагига ютиб Туркистон юкин,
Секин олиб ўтди. Кўнди тақдирга.
Мангулик масканга узатдек секин.

Сўнг бора эгилдик мукаддас ерга,
Бир дунё колдирди дунёга лекин.
Бир дунё кетарди у билан бирга.

3. Фалакда күрінди бир замон, бир кеч.
Такрор күрарманми, айта олмасман.
У қайтиб келмагай бу дунёга ҳеч,
Мен унинг қошига қайта олмасман.

Умр деганлари бу қадар арzon,
Умр деганлари шарафми, синглим,
Шул тупрок устинда мен кездим сарсон,
Шул тупрок қаърига тупроқдек сингдим.

Ҳеч қачон тарк этмас шундайин армон,
Хаётда күришмак бўлмади насиб...
Кутармидим сендан энт олий фармон,
Турк ўғли дермидинг бағрингта босиб.
Кўксимда оғриқлар... Эй Буюк Инсон,
Шоир бўлар эдим сенга муносиб.

2001

Чўлпон

Хаёлимдан олтин қафас тўқидим.
А.Чўлпон

1. Сўзнииг гулханида руҳим исинди,
Ул юлдуз, ойларнинг сўзин ўқирдим.
Лабларим ёрилди, тишларим синди,
Хаёлимдан олтин қафас тўқирдим.

Иймон қайда? Билмас қаттол, жавонмарг
Дам кўкка боқадир, дам ерга боқар.
Аламзор қўйнида эзилган бир барг,
Сўнгти Унут сўзин дарёси оқар.

Ундан-да сўрайман, Шеърият надир?!
Лаззатга гарқ ботиб кунга қарайман.
Хеч тузалмас яра, у Сўзdir ахир,
Илиндим, энди мен нега ярайман?
Даврлар қаърида инграйдир башар.
Айтад – шоир йўқ, шеърият яшар.

2. Сатрлар сангида шоир ниҳондир,
Учратдим тушимда, кўлим узатдим.
Лаънат пучмоғига кўксим нишондир,
Ховлиқма созимни қайта тузатдим.

Илгари чалинган сеҳргар кўшик,
Дор остидан учиб танимга қайтдим.
АЗон овозига овозим қўшиб
Сочилган соч каби сўзимни айтдим.

Учиб ўтган турнамидир, ғозмидир,
Лоларухлар күлкасими хорасиз,
Ховуч-ховуч ичганим овозмидир,

Интилганим бир сўзмидир чорасиз?
Дард сўзин қонида титрар милён кўз.
Адашган йўлчини йўллагил, эй Сўз.

3. Суриниб-уриниб охир йикилдим,
Умримни ёлғонга, чинга кўмдим мен,
Лойимни булғадим, йиғлаб тикилдим,
Хукм қилдим ўзимни. Ай, сўндим мен.

Икрорман. Мен бир бандаман гуноҳкор,
Дард тўла бошимда хиёнат йўқдир.
Агар юрак ютиб қилсан ошкор –
Сўзларим зулмга отилган ўқдир.

Улар ким?! Мен Сўзни севдим. Мен – хароб,
Лойикманми Сўзга, билмадим, нетай?
Хорғин йўловчиман, манзил-да сароб.

Итдек изғидим мен. Мен энди кетай.
Деворга бошимни уриб бўзладим,
Аллоҳга сифиниб, бўзлаб сўзладим.

Ү дунёга сналига мактуб

1. Соғиндим, афву эт, сенсан аламим,
Хат ёзмадим, аммо сиғиндим, она.

Гүё қоғоз узра синган қаламим,
Қадимий хонтахта менга бегона.

Кўзгудан бокадир мунгли бир сиймо,
Хотирамни санчиб чатнар изларинг.
Нигоҳинг юзимни силайдир. Иймон –
Ул сенинг кўзларинг, сенинг Сўзларинг.

Кўзларинг тубинда кўхна мусибат...
Менинг севинчларим, менинг оҳларим,
Гуё унутилган, битмаган сұхбат.

Балким ул дардларим, ул гуноҳларим.
Жисмим жунжиктирас, шовуллар фақат
Қорларга ўранган мадфун боғларим.

2. Кўзгунинг кўзинда шамол ухлайдир,
Онажон, қайдасан, жаннатми жойинг?
Иссиқ карашингдан бағрим йиғладидир,
Куйгил, пиёлангдан совуган чойинг.

Мен – ким? Нени билдим-билимадим, нетонг,
Ҳали йироқладир билгисиз йўлим.
Дунёвий аламни ютмаган бу онг,
Башарий қаламни тутмаган кўлим.

Қайта бордим, қайлардан қайтдим,
Сен таъна қилмадинг, миннат қилмадинг.
Кимларни тингладим, кимга не айтдим,
Сен авом шовурин кўзга илмадинг.
Сенга етиб борди паришон байтим,
Сен менинг шеъримдан, раҳмат, кулмадинг.

3. Сенинг қиёфангда хилқатни түйдим,
Яшамак санъатин солдим қўйнимга,
Оломонни эмас, Аллоҳни сўйдим,
Ҳикматингдан тумор осдим бўйнимга.

Мана энди неча замонлар кечди,
Кимса билмас Шеърим, чалинмас кўзга.
Сен томон руҳимнинг шивири учди,
Букун бари ўзга, барчаси ўзга.

Соғинчдан, оғриқдан ўртанди дилим,
Чоғланди юрагим, боғланди тилим.
Юрдим. Одим оддим. Қадам ташладим.

Дунёвий аламни илғадим бирок,
Ўзимнинг умримни мен оз яшадим,
Ўзгалар хаётин яшадим кўпроқ.

Сиёвуш

Иброҳим Ҳаққулга

*Эй қора юракли бойқуш, сенга қолгон
Вайронани қутламак учун келдим.*

А. Фитрат («Абулфайзхон»)

1. Эй сен сўкир кувваъ, эй сен, чиркин тахт,
Тұғдирған тухмингнинг оқини ичдинг.
Мактүлнинг, олтуннинг фарёди бир баҳт,
Кутурған нафсингнинг занжирин ечдинг.

Мъбадлар тобламиш ўзига башар,
Онларин ичинда энг шуми шайтон,
Ўликлар устинда машварат, ҳашар,
Тоғ келбат ўғлонлар майити майдон.

Ирфоннинг кўлларин, қанотин кесдинг,
Ёвуз саодат сен, ёнглишкон кўлка,
Остингда ётконни бағрингда эздинг,

Тепантта минганни иргитдинг кўкка.
Борлиқни талатдинг, вабо таратдинг,
Яратганни пискиб ўзинг яратдинг.

2. Тириклиқ синчини, авом тинчини,
Синдиридинг – кўксимнинг синиқларини.
Эрларнинг сиртини, аёл ичини
Булғотдинг – сувларнинг тиниқларини.

Қаламдан ўч олдинг, Сўзини ўйдинг,
Сенинг кўлингдами ойнинг ажали?!
Отанинг тийғи-ла ўғилини сўйдинг,
Санчилди отага ўғил ханжари.

Эртўнгадан тортиб то Раҳим тўнка,
Харом хоин, варам сотқин туғилмиш.
Инсоннинг хаёли, ҳиддати тўнган.

Осмон нафас олмас, инсон бўтилимиш,
Ўзинг тобиндириб, ўзинг сўясан,
Ҳакиқат этига қачон тўясан?!

3. Нечун юракда Тош, кўзларда ҳузун,
Нечун?! Ҳўрланган инсонлар фарёди? –
Нечун ? Нечун ёлғоннинг умри узун?
Нечун? Тирилмасми ўтганлар ёди?

Нечун иймонини сотиб яшайдир,
Нечун куллигидан бехабар ҳар кул,
Нечун зулм яшар, зулм ошайдир?!
Ҳақсиз оломоннинг тириклиги шул.

Инсонни тахкирлаш йўллари кўпдир,
Бошинда палаҳмон, жигарида ўқ.
Ютгани оғудир, топгани чўпдир.

Наҳот, иймон ўчган, топталган ҳукуқ,
Наҳот, бу миллатнинг қаҳрамони йўқ,
Наҳот, бу миллатнинг шоири йўқдир??!

4. Офтоб нурин ютар зулмат аҳкоми,
Шоқолдек увлайсан, итдек ҳурасан,
Эй бойкуш қафаси, аждоҳо коми,
Дунёни дунёга токай урасан.

Инсонлик фитрати уйғонгунча тур,
Ич ҳакнинг конини юҳо жомида.
Чорасиз Ҳақикат, ул илоҳий нур,
Абад қолиб кетмас вахшат домида.

Қачон уйғонадир ҳалоскор даҳо?
Бир жаҳон қуёшга чулғаниб келур!..
Жаҳон ганжиға шоҳ эрур аждаҳо,

Ки ўтлар сочар қаҳр ҳангомида,
Унинг коми бирла тирилмак зур
Маош айламак аждаҳо комида.¹

ЮЛДУЗЛАР БУНЧА ҲАМ БЕҲИСОБ
Юр, юлдузим, юлдуз санаймиз.
Юр, шу ёниқ ўтларга караб
Жўнаймиз, истасанг, жўнаймиз.

Чорлаб турар мовий бир диёр,
Даъват этар Каҳкашон йўли.
У даргоҳда ранг бор, олов бор,
Танҳогина сен йўқсан, гулим.

Унда курган базм – нафосат,
Чирой унда қилур тантана.
Қайси бири сеники, кўрсат,
Юлдузингни сен ўзинг танла.

¹ Сўнгги тўрт сатр Алишер Навоий қитъаларидан олинган.

2002

КЎЗИМНИНГ ҒОРИДА ПАРЧИНЛАНГАН КЎК,
Булутлар, тўлқинлар, хиддат сочишган.
Сенинг чиройингда гард йўқ, ғубор йўқ –
Алданган гулларнинг бағри очилган.

Сен-да сочишсанси, очилиб гулим,
Сен балки мен учун яшарсан энди.
Сен ёлғизсан бу дунёда, севгилим,
Чексиз чидамимнинг синчлари синди.

Мўнкайган чўккидан сўрайман сени,
Қариган баҳордан сени сўрайман.
Топгил, дейман Менинг Буюк Севгимни.

Ер тишлаб сўрайман, сўнг бор кўрай ман,
Чакинлар чўлакка чақар жисмингни,
Кўкнинг синигига Сени ўрайман.

1962 – 2003

* * *

*Хаёл. Хаёл. Ёлғиз хаёл гўзалдир.
Ҳақиқатнинг кўзларидан қўрқамен.
Абдулҳамид Чўлпон*

Аввал хаёл эдинг, бир хаёл, холос,
Аввал хаёл эдинг. Йўлимсан энди.
Поёнсиз йўлимсан, қўрқинч, бекиёс
Фарид дунёларнинг шовури тинди.

Ай буюк Хаёлим, суюнчим ёлғиз,
Токи ўлгунимча асра бағрингда.
Ишонч, елкан йўқдир хаёлсиз – сенсиз
Сен тубсиз денгизсан, чўқтири қаърингда

Ирғитма бўшликка, менинг бирла қол,
Интизор жонингман, толди кўзларим...
Сен мени тарк этдинг, нечун ай, Хаёл?!

Умрбод очилиб қолди кўзларим.
Энди танизорим тўлдирди шамол –
Энди мен... Тупроқка тўлди кўзларим.

1965 – 2003

УФҚ ЯРАЛАНГАН АЛВОН. ТҮЛГОНАР.
Турналар карвони сузар паришон.
Видолашув пайти ғамга чүлғонар
Йироқ-йироқларда тизилгандар.

Йироқ-йироқларга чўэилган армон,
Кора кечаларнинг тонги отмаган.
Ёвузлик мъбуди эй ҳукмфармо,
Сен мангу тошмисан ерга ботмаган?!

Йиртқич Ахраманинг қонли ханжари
Ярали уфкни кесадир тағин.
Каттиқ уринаман уфқдан нари.

Алвон узра музлаб турар нигоҳим,
Оғим юрмайди юрганим сари,
Она-Ерга ботиб қолган оғим.

МЕНИ ТАЪҚИБ ҚИЛАР ШОИР ДЕГАН НОМ,
Чиқмаган шеъримга садақа олдим.
Асло тарк этмади қурмағур Илхом,
Неки ундан ўтди, Худога солдим.

Кирқ йил шеър ёздим. Эй воҳ, бўлмади,
Роса йигирма йил елдим, югурдим.
Аммо топилмади бирор мард ношир.

Ҳаёт жоми тўлди. Кўнгил тўлмади,
Кўксимни йиртдим мен, бағримни тилдим,
Ай, сен, олтмишни тепган ёш шоир.

Юзимни, оғзимни ёпди соколлар,
Сомонлари тешиб чиқди теримни.
Маймунлар йиглади, күлди шоқоллар:
Сичқонлар еб кетди охир шеъримни.

* * *

*Уйғондим. Деразам зулмати үчди.
Уйғондим – мұъжиза. Мұъжизадир шул.
Рабиндранатх Тҳакур*

ЯНА МЕН УЙГОНДИМ, ДОВДИРАБ ТУРДИМ,
Күзимда тушимнинг құркінч сурати.
Үчирдим сувратни, фалакка бурдим,
Қани, Унинг Сўзи! Қани, Кудрати?!

Қани менинг тилим тингласа биروف,
Бахтдан түйиб кеттан соқов оломон.
Олтиндан кишани, кумушдан буров,
Бўғзида олқиши-олқиши, омон-омон.

Нихоят уйғондим. Уйкуда олам.
Курпасин йиртиб ингради хотин.
Мендан бир тўғрам нон тилади болам.

Қандайин туганди, бу маҳшар, бу тун?
Мен уйғондим. Салом-ассалом.
Қайтиб келдим, эй ваъдаси ёлғон Кун.

Ҳази

Олтмишда бирорлар олим бўлғонмиш,
Олим бўлмоғони золим бўлғонмиш.
Ўкувсиз лодони миршаб бўлибдир,
Боши тўлмаса-да ҳамён тўлибдир.
Шоирлар бу ёшда хўб улуғдирмиш,
Ўзи тутмаса-да, аммо туғдирмиш,
Биз-чи, биз не қилдик, биқсиб, алайиб?
Олтмишга ҳам кириб-чиқдик лаллайиб.

Бир мухбирга

Жангари зўр мухбир дермишлар сани,
Ўзингта қулмишсан, ўзингта ҳоқон –
Озод сўз – Ҳақиқат, Ҳакнинг маҳзани
Охир парчаланур бу ғул, бул – ёлғон.

Ёлғоннинг тийғида ўйлаб қадам бос,
Кимларни ялайсан, кимни чопасан,
Ўзингни алдайсан, қорнингни холос,
Ҳақиқатни алдаб нима топасан?!

Мен-ку бир факирман ҳамма қатори,
Дудук шоирингман, Аллоҳ ошиги.
Синик бир қаламдир қўлимда бори,
Сенинг қўлларингда кимнинг қошиги?
Дилимда озорим, тилимда торим,
Сўзнинг осмонида эркнинг қўшиги.

1997 – 2003

Кора девор

1. Қандайин сирдир бу, бу қандай тушдир,
Бу қандай уйқудир, уйғонган уйқу.
Күзларимдан кора кузғунлар учди
Мұдхиш кора девор ортида, ёху!

Кора девор қаъри, сотқынлар юрти,
Тилсиз, ватансыздар ватани колди.
Санқиган жасад-ла телбариб юрдим,
Ақлимта рүёлар калолат солди.

Заҳарга айландым, оғочдек синдим,
Қайта ўлдым, рухим қайтмади танга.
Хазрат Султонимга синграб сиғиндим.

Аллоҳим, мадад бер. Бир Сўз бер менга,
Жонимнинг парвозин бергил, соғиндим,
Ишқ бер! Қайтар мени ёрут Ватанга.

2. Кўрдим юзингизни, чатнади олам,
Бузғунзор қўйнида унган соғ гулим.
Мажруҳлар юртида хўрланган онам,
Зўрланган қонсинглим, мангу севгилим.

Тупрокқа йиқилдим, кўкка осилдим,
Минг йил изладдимми? Топдимми? Қачон?
Сўриб тўидиларми сизни қонсинглим?
Эзиб бездиларми сиздан, онажон?

Ерга чўккан осмонларни кузатдим,
Чопилган оғим билан чопдим мен,
Кесилган қўлимни сизга узатдим.

Бу дунё гулларга тұлди. Қотдим мен.
Сүкір күзларимни нур-ла безатдим,
Мехрибоним, қоним, Сизни топдим мен.

3. Мехрибоним изингиздан борамен.
Шивирлайдир шеърим. Бу қайси оят?
Бу дунёда кирқ Мажнуннинг бири мен,
Үлимга чап беріб келдим ниҳоят.

Юрагим зиндони. Бир яланғоч дор.
Солланиб турадир фақат мен учун.
Бунда бир мұхаббат захри қотил бор,
Бир зиндонда бир Лайлар бор, бир Мажнун.

Мехрибоним, хуним, мен Сизни топдим,
Қоним бердим бу сирли хаёлларга.
Сўйдим юрагимни, кўксимни чопдим,
Ай, совурдим ул совуқ шамолларга,
Хукм қилдим ўзимни. Тонг чоғи отдим.
Нұкта кўйдим жавобсиз саволларга.

4. Надир бу? Тилим лол, вужуд валангар,
Кўргали кўзим йўқ, кўзим ўйилғон.
Бир шарпа илғамас, қулоқларим кар...
Билдим, Сиздан бошқа барчаси ёлғон...

Эйвоҳ, кора девор сирти окланган.
Бўйнимга чирмашган иблисни қувдим.
Кавсар чашмасида минг йил покланган
Тош билан қадимиј танимни ювдим.

Бир кудрат шаъмаси тентир изимда,
Хилқатни англаган зотдек хомушман.
Етти водий айланадир измимда.

Бари ёлғон, мен саробман, мен тушман,
Йўқ мен қушман, чала сўйилған қушман,
Айтилмаган Бир Сўзим бор бўғзимда.

5. Алданган, чархланган қалб билан ўтдим,
Ёру дўстлар бошим узра йигилди.
Хукм куттан каби мен Сизни кутдим.
Унудим ўзимни, ўзим туғилдим.

Кўзимнинг жарида ул Қора Девор,
У тараф қоронғу, ҳар нарса йўқдир,
У тараф заҳардир, ханжардир, ўқдир.
Кеча йўқ. Букун йўқ. Эрта йўқ. Сиз бор.

Тириклиқдан кечдим, ўлимдан кечдим,
Осмон деганлари менинг фифоним,
Дунё заҳарини бир ўзим ичдим.

Ёнди тун чарогим, кулди жаҳоним,
Мен қанот боғладим, кўкларга учдим.
Ассалом, севгили Инсоним, коним.

6. Танамдан чиқдим-да мен ерга эндим,
Менга бари аён, тириклар кўрмас.
Эй сиз кўр оломон, мен руҳман, дедим,
Улар кўрмас мени, ҳолимни сўрмас.

Бани одам овчи, одамни овлар,
Тишлаб тўймас, ғажиб тўймас, бедаво.
Ночор майитларнинг чўнтагин ковлар,
Пинжида хиёнат, қабоҳат, ғавғо.

Сўзимга тўлди соғинч, сўзим-да ёлғиз.
Кўзимга тўлди ёлғиз Аллоҳ жамоли.
Белги берди фалак. Номаълум бир из.

Жисмимни синдириди ажал шамоли.
Тобутимни қучиб йиғладингиз Сиз,
Нечун, Дунёнинг Энг Гўзал Аёли?!

2003

Мҳакурининг охирги шоғири

(7.05.1941)

Айрилиқ кунидир, тугилган куним.

Рабинидранатҳ Тҳакур

1. Сохир Сарасвати¹ Надир бу аклим,
Надур тану, надир дилу, надур жон?
Бу қандай қаҳкашон? Бу қайси иқлим?
Алдандимми туғилиб? Ростми? Ё ёлғон?..

Эй, менинг паришон, эй, шўрлик халқим,
Ўзинг, қачон тутиласан, сен, қачон?!
Қорайиб тиркашар ўз музтар кўлкам,
Изиллар сўзимнинг маъюс жарангি.

Визиллар музларга бурканган куклам,
Очиқ поёнларнинг баёнсиз ранги.
Совуқ қоронгунинг оппок садоси.

Бўғзимда бўғилар мусиқам, уним.
Ажр саҳаридири, ҳажр саҳроси.
Ал-видо кунимдир, тугилган куним.

2. Ай сен, она халқим! Лойларга ботдим,
Пилла ҳаловатнинг гилофидан чиқ!
Сўйилган сагримга заҳролуд қотдим,
Камолот сўкмоги накадар аччик.

Тириклар! Ёндириманг эски маъвони,
Сувларга бостириманг. Сизсиз-да битар.

¹ Сарасвати – хинд асотирида фан ва санъат маъбути.

Ҳавони қизғонманг, озод ҳавони,
Тупроқни булғаманг. О, Шива¹, етар!

Ерга қўйинг мени. Онамдир тупрок,
Топиниб ўпайин онамнинг изин.
Онамнинг юзини, ой юзида дөғ.

Яшин беринг менга, чатнайин ўзим,
Менга денгиз беринг, дарёлар урфок,
Нафас беринг менга, берингиз Сўзим.

3. Изғирдим саргардон мен сизни излаб,
Товонимни тешди срабон² ёмғир.
Ўзимни лаънатлаб, сизимни сизлаб
Ўлмай туриб ўлдим, сиз учун ахир.

Ёниб айтдим, чексизликнинг чеки бор,
Чексизликнинг чекларига етармен.
Мендан рози бўлинг, тириклар, дўст-ёр,
Бир чимдим меҳрингиз олиб кетармен.

Менинг соғинганим қайларга кетди?
Тамом! Бор-йўтимни совуриб бўлдим.
Ўлимим соғинган додига етди.

Агар мен коинот бўлсам, Мен – Тўлдим.
Хайр, хайр энди. Биз нетдик? Ул кетди?
Мен букун туғилдим. Мен букун ўлдим.

4. Ўзимни топканда сизни қидирдим.
Унутдим ўзимни, топдим еримни.
Мен сизга бир дунё дунё колдирдим,
Мен сизга қолдирдим қонли шеъримни.

¹ Шива – бунёд ва барбод маъбути.

² Срабон – ёмғир ёғадиган ой.

Сафарим олдидан яна ўйладим,
Ночора? Қарзларим кўп эди, эсиз.
Йама¹нинг руҳига сокин сўйладим –
Үёкларда қандай яшайман сизсиз?

Ўғри ташлаб кетган бир тугун молим,
Мен ортиб кўчмасман. Сизга, бу тугун,
Сизсиз ўёкларда не кечар ҳолим?

Сизсиз бор нарса йўқ. Томирда тугун,
Юзингизда кўрдим Аллоҳ жамолин.
Охирги сафарим. Мен туғилган кун.

Кўзимда ғилдирар хўрланган хилқат,
Иймон асиirlари кечар кўзимдан.
Нафасим бўтгимга тикилди, факат
Қаноат топмадим топган сўзимдан.

Аввал Калом эди, қайда у Кудраг?
Қайда ҳақиқатнинг халоскор кўли?
Токай осмон каби тургайдир мудраб?
Аросат йўлими шоирнинг йўли?

Иймон асиirlари бир карвон бўлиб
Қаён йўртмакдадир ғул, занжир судраб?
Алданиш сахроси, пушаймон чўли,

Фано водийсида босриккан суврат,
Зўрланган жонларнинг чувалган сири.
Меним-да китобим – иймон асири.

¹ Йама – у дунё, ўлим илоҳи.

АЙ ИЙМОН АСИРИ, ВИЖДОН ТУТҚИНИ,
Қисматда бор экан бу ваҳшат, зўрлик,
Кўзингда умиднинг сўлғин учқуни,
Кўксингда инончнинг имдоди шўрлик.

Кечалар босриқдинг тушда, рўёда,
Кундузлар бошингда синди калтаклар.
Ҳақ билур, сен ҳақсан, ҳақсиз дунёда,
Сендан хабар олсин ҳурлар, малаклар.

Сенинг юрагингни коинот билсин,
Сенга кулиб боқсин осмоннинг кўзи,
Қаттол Ахраманинг бағрини тилсин.

Сабр-токат берсин Ҳакиқат сўзи,
Озод дунёларнинг хабари келсин,
Қошингта бир келсин Бирубор ўзи.

Абдукарим Бахридин

*Иблислар, маслуқлар сиққан жаҳонда,
Менга жой йўқмикан, онажон.*

Абдукарим Бахридин

Сен – шоир, чорлайсан осмон хурларин,
Ойнинг соchlарини суйиб тарайсан,
Кўзларингта ютиб Куннинг нурларин,
Болаликнинг кўзлари-ла қарайсан.

Сен букун Манфред, банди ва банда,
Сен учдинг мусикор оғзини боғлаб,
Чеккил, чексизликнинг чегаси санда,
Кул! Ҳайқир, танингни ўтларга доғлаб.

Бошинг узра Румий дарвешу набий,
Қошингда Навоий, Сен – Бобо Тоҳир.
Сен – Шоир, мангусен охират каби.

Шеърият ибтидо, шеърият охир,
Итиробдан ўлмас шоирнинг қалби,
Шоирнинг онаси Итироб ахир.

* * *

Тирик ўлиқзорга сен учун келди.

Робиндранатҳ Тҳакур

Шоир, Илҳомнинг бир қўлида ханжар,
Бир қўлида порлар зумуррат, маржон.
Қоқар вужудингнинг эшигин, очар,
У сендан муруват кутмас ҳеч қачон.

Кўзларингнинг дарчасини очадир,
Танингта тўлдирап англанмас ғулув.
Сени фалакларга тортиб учадир,
Борлиқни сен бирла ютмоқ истар у.

Ўлимнинг қоронғу қаъридан келар,
Юрагингта кирада сувайдо каби.
Сенинг журъатингни Аллоҳдан тилар,
Сенинг жасоратинг унинг матлаби.

Ярим дунё унга керакмас фақат,
Бутун коинотни забт этмаги шарт.

МЕНИНГ ОТАМ ОДАМ, МОМОМ ҲАВОДИР,
Менинг Туркистоним ёрилган ерим.
Менинг фароғатим улуг жафодир,
Менинг етим болам – севгили шеърим.

Менинг илк шоирим Исфидан Зардўст,
Муҳаммаддир Расуллоҳ паноҳим пиrim.
Менинг лашкаримдир ҳар душман, ҳар дўст,
Менинг тирик нолам – севгили шеърим.

КУЧ-ҚУВВАТ БАГИШЛАР ЭРКИН ШЕРРИМГА
Унли товушларнинг сохир кўшини
Ховучимда титрар, етган еримда
Тўкилма, ҳуркитма илҳом күшини.

Ундошлар ҳар гапнинг кибрли, ғаддор,
Эга-кесимини талаб қиладир.
Ҳавода муаллақ, иложсиз, ночор
Иккинчи даража сўзлар қоладир.

Мен гариб ким бўлдим Сўз тўфонида,
Кимдан мадад тилай, кимга эланай!
Зангори гирдибод қаҳкашонида
Юрагини тешиб йиглар куйган най,
Қонига белангандунё уфкда.
Мен йўқман. Бир Сўз бор ахир. Уч нукта.

МЕН ГАРИБ ОГОЧМАН... ЎЗИМ ОСАМАН...
Қайта тириламан тўлиб сехрга.
Меҳгроннинг қанотини ёзаман,
Дунёларни тўлдираман меҳрга.

Мен кишман бошимда азалий оқтош,
Қонли булутларга бурканиб қотган.
Мен баҳорман, музлаган оташ,
Зулматнинг жизғанак тонглари отган.

Абадий Коинот бирлан қоламан,
Ўлсам чиркирайдир овозим танда,
Энг ярқирок юлдузни узиб оламан.

Эзилган, хўрланган баргман тубанда,
Ёлғиз ўзим халқман, ўзим оломон,
Мен шоирман ахир, шоҳман, эй банда.

ХЕЧ ҚАЧОН АЛДАМАЙДИ ҚҮШИҚЛАР

(Таржималар)

Нұрағышон күкілар останда омидир жоншы
инсонлар,
Чөлак шерлар устинда халық виҳданын
инсонлар,
Бағдарын портак олаңда күйү бүрекен
инсонлар,
Хәётти Нұрда шиншар, үцишиниз түфронын
инсонлар,
Бұз даңғын балода беладағ ағзанын, инсонлар,
Мыжоратхози дүнёда, ажаб, ұзғронын
инсонлар...

Мұхаммад Ҳодай

(Озарбайжон)

Ҳәёт садолари

1

Ҳәёттинг саслари гүшімда күп фарёд шаклинда,
Бу инсонлар ки қардоңдир ва лекин ёт шаклинда,
Бу тупроқ қонли авлоқдир, башар сайёд шаклинда,
Адоват доимо бордир, муҳаббат от шаклинда,
Бу дунё эскидандир саңнаи бедод шаклинда.

Жаҳон бошдан аёқ майдони мотамзот шаклинда,
Фараҳлар ҳибс бўлмиш ҳузнлар озод шаклинда,
Мусибатлар, балолар, ғуссалар обод шаклинда,
Юраклар ғам ўти-ла ҳар замон барбод шаклинда,
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

2

Саодат бир амал, аммо шақоватлар ҳақиқатдир,
Масаррат оний бир нарса, малолатлар ҳақиқатдир,
Муҳаббатлар мувакқатдир, адоватлар ҳақиқатдир,
Адолат қайда лекин зулму вахшатлар ҳақиқатдир,
Кани ҳуррият оламда асоратлар ҳақиқатдир,
Кочғон бир кўлкадир роҳат, машаққатлар

ҳақиқатдир,

Балолар, дардлар кўпдир, фалокатлар ҳақиқатдир,
Бутун асоримиз қонли, жиноятлар ҳақиқатдир,
Будур тарих майдонида ҳикоятлар ҳақиқатдир,
Бани одамда ҳар куни шароратлар ҳақиқатдир,
Жаҳон бир арзи мотамдир, мусибатлар ҳақиқатдир,
Жаҳаннам бор бу дунёда, азијатлар ҳақиқатдир,
Маншат оламинда ранжу заҳматлар ҳақиқатдир,

Башар шаки умриндан шикоятлар ҳақиқатдир,
Кадарлар, ғұссалар, ғамлар, сафолатлар ҳақиқатдир,
Бани одамда ҳар куни бу суръатлар ҳақиқатдир.
Боқишлиар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгохни ким күрмиш сууробод шаклинда.

3

Кулишлар күп келишмасдир, факт ғамлар
табиийдур,

Фарахларда тамал йўқтур, у мотамлар табиийдур,
Кўнгулда фузи ўти, кўзлардаги намлар табиийдур,
Ҳамиша қалбни маҳзун айлаган дамлар табиийдур,
Ернинг устинда оқкан аламлар табиийдур,
Демак, ислоҳи мушкул қонли одамлар табиийдур,
Демак, пок бўлмаган бу кирли оламлар табиийдур,
Демак, дунёда мазлум ила азламлар табиийдур,
Табиат оламида ғамли кўркамлар табиийдур,
Боқишлиар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгохни ким күрмиш сууробод шаклинда.

4

Бу одам ўғли кўпдандир мубориздур табиат-ла,
Кўп эски бир мубориздур туганмас дарду оғат-ла,
Мубориздур маразу микрўб ила бутун иллат-ла,
Мубориздур ел ила ваҳший дарёлар-ла, зулмат-ла,
Бутун дунёни портлатмоқ тилар анвори ҳикмат-ла,
Бутун туфроқни обод этмак истар дasti санъат-ла,
Ерни кўп шонлик этмишдир ишламоқлик-ла,
гайрат-ла,
Йўлнинг устидаги харсангларни йигмоқда ҳикмат-ла,
Ҳамиша умри кечмишдир машаққатлар-ла,
захмат-ла,
Неча минг йилда кечти, кечмаган бир вақти роҳат-ла,

У ҳали музтарибдур, умри бадбаҳт-и фалокат-ла,
Башар тинчимайдир, бир кулмайдир,
иифлар мусибат-ла.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

5

Совукда титрар, ишлар, иссиқ кунларда кораймоқда,
Сувдан, ўтдан, темирдан, тошдан, экмаклар
чиқмоқда,

Қовуштиrmок учун дарёларнинг туфроғини ёрмоқда,
Лахмлар очмоқ учун энг буюк тоғни қўпармоқда,
Туганмас куч бор эмиш ул билакда, кўлда, бармоқда,
Бутун қўллар, оёклар кўп ишламакдан қабармоқда.
Фақат мажрухдир умри шўрлик ҳар кун сарғаймоқда.
Юзинда бир булат бор, кўзлари кулмас, ёш оқмоқда.
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

6

Бани одам ишламишдир ҳамиша, дема ётмишдир,
Ер илм ила, санъат ила илитмишдир, дўнатмишдир,
Асир этмиш ерни занжирга, чекмишдир,
кўшатмишдир,
Темирдан йўл қайирмишдир, қозон ўйлар
яратмишдир,
Теран дарёларни бузмиш, темир тўрларни отмишдир,
Тоғни-тошни қўпормиш, бир-бирига заҳри
қотмишдир,
Ернинг остидаги маъданларга кўллар узатмишдир,
Бу заҳматлар-ла шундоқ ҳар замонда конга
ботмишдир,
Бу уни, у буни ҳар куни урмишдир, қонатмишдир,

Бу ҳаёт оламида то азалдан оғу тотмишдир,
Хамиша олгани ғамдир, сурурин сурув сотмишдир.
Бокишлиар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким күрмиш суруробод шаклинда.

7

Туганмасдир бу инсоннинг кундуз, акълу урфони,
Башар бир жонли маъдандир, башар бир маърифат
нони,

Гул этмиш тамомила бу сарваттохи имкони,
Тоғнинг қалбидаги ашё бутун минқоди фармони,
Ерни остида олтинлар асири-дасти-инсони,
Кўкнинг, дарёларнинг, туфрокларнинг чиндан
хукмрони,

Буюkdir, кўп буюkdir кўп-да юксак одамнинг шони,
Бутун зулматларни тасвир этаркан фикри раҳшони,
Эмасдир мунтазам тағин-да аҳволи паришони,
Юраклар ўтли, кўзлар ёш, кулишсиз жумла пешони.
Бокишлиар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким күрмиш суруробод шаклинда.

8

Ер устинда инсон ўғли – инсон қўп чолишқондир,
Азал кундан бери заҳматларга ортиқ олишқондир,
Ерни кўп шанлик этмишдир, факат ўз ҳоли
вайрондир,

Ҳали фаҳм этмас инсонлар шульладир,
аҳли урфондир,
Буюк бир қисми ақвомнинг қоронғуликларда
пиёндир,
Кўп оздир англаған, одамларнинг кўп қисми
нодондир,
У ҳали билгисиздир, нурсиздир ва айни нуксондир,

Бунинг учун-да хушнуд кўрмагай ҳар кунда
гирёндир,
Қани хушбахт жамият бутун олам паришондир.
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

9

Нурафшон кўклар остинда омидир жонли инсонлар,
Чечакли ерлар устинда ҳазон вижданли, инсонлар,
Баҳори порлок оламда кўзи бўронли, инсонлар,
Ҳаёти Нуҳга мингзар, умрингиз тўфонли, инсонлар,
Бу дарёи балода бемадад афғонли, инсонлар,
Тижораттоҳи дунёда, ажаб, ҳусронли, инсонлар,
Гоҳи оташли, тўпли, гоҳ қилич, қалқонли, инсонлар,
Мудом билсими тупроқнинг кучоғи қонли,
инсонлар.

Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

10

Башар! Бадбаҳтсан гирён, паришон бир ҳаётинг бор,
Мусибат туфрогидан йўғрилган бадбаҳт зотинг бор,
Азиятдан яралмиш бир каёбу бесаботинг бор,
Таворихнинг ичинда қонли-қонли фожиётинг бор,
Зулумот кунларинг мотам-ла тўлмиш коинотинг бор,
Ҳаёти музлимингдан сўнгра барид бир мамотинг бор,
Ернинг остида шундок бемуроса иртиботинг бор,
Деюрлар ҳашру нашринг бор деюрларки сиротинг
бор.

Ўлим-ла қутулиш, йўқса тарийқи нажотинг бор?
Демакки, бемуроса табиий ихтилотинг бор,
Демак, йўқ бўлмагайсан гарчи зохирда вафотинг бор,
Ҳаётинг оламида мен кўрган шундок сифотинг бор.

Боқишилар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким күрмиш суруробод шаклинда.

11

Хаётингда сироти мустакимни күрмагайсан, сан,
Хидоят раҳбари ақли ҳакимни күрмагайсан, сан,
Шўрлик инсон! Нечун қалби садимни күрмагайсан,
сан,
Адоват норини кўрдинг, наимни күрмагайсан, сан,
Мұхаббат оламидан зарра мимни күрмагайсан сан,
Нечун фармони виждони, раҳимни күрмагайсан, сан,
Хаётин: йиғлар рўйи басимни күрмагайсан, сан.
Боқишилар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким күрмиш суруробод шаклинда.

12

Келганингдан бери, эй, Одам ўғли, арзи имкона,
Тош отмоқ војиб экан сандаги жаҳл отли шайтона,
Дош бермак фарз экан ул раҳбари зулмати ҳуррона,
Фақат сен тошлар отдинг чехраи арбоби виждона,
Тупурдинг рўйи ҳакқа, яъни рўйи аҳли урфона,
Бу кун қочмоқдасан оташли, қонли бир биёбона,
Яхши бок, сендаги чиркинликка ҳоли паришона,
Булғонмишсан букун бопдан-оёқ кип-қизил қона,
Ерининг усти тўнибдир ўз қўлинг-ла қонли майдона,
Бокаркан кўзларим йиғлар бу инсон ўғли инсона,
Бокинг, дикқат-ла миллатлардаги сиймони гирёна.
Боқишилар күлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким күрмиш суруробод шаклинда.

13

Башар! Таъм кўрганинг йўқ, йўқса самданми
яралмишсан?
Адолат-ла оранг йўқдир, ситамданми яралмишсан?

Сукундор бўлмаюрсан, мавжи ямданми яралмишсан?
Ҳаётинг бир жаҳаннамдир, аламданми яралмишсан?
Кунинг, ойинг, йилинг мотамми, ғамданми
яралмишсан?

Таворих тамоман қонли, дамданми яралмишсан?
Ҳамиша йифлаюрсан, дами намданми яралмишсан?
Охири йўқлигинг бордир, адамданми яралмишсан?
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

14

Онангдан тукқанинг кундан ишинг фарёду афғондир,
У кундан эътиборан кўзларинг хар кунда гирёндир,
Гўдаклик эмганинг сут ва ёинки бу ок кондир,
Демак, хунхор вахшийсан, отинг гарчанд инсондир!
Нечук бадбахтсанки оламинг бир байтулаҳзондир?
Азалдан йифлаюрсан, сўнг ҳаётинг кўп паришондир,
Бўйла сен жонли бир ғамсан, бу ҳолинг бўйла
бурхондир.

Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

15

Қоронѓу асрлар кечди, факат йўқ нуритобанда,
Мұҳаббат нури порларми, бунга ҳайратдаман манда,
Нечук бир кунда арзи тальят айлар субҳи рахшанда.
Неча минг йилда кетди, келмади бир рўзи фарҳанда,
Шўрлик эй, Одамнинг ўгли сенга ҳар кунда,
ҳар онда –

Ҳаётинг гирядир, ғамдир, ҳаром бўлмиш сенга ханда,
Табассум қилса-да гуллар юзинг кулмас
бу гулшанда,
Дудоксиз қолганинг кунда куларсан, яъни мадғанда,
Демакки, чехраи толе абад гирёндир санда,

У кечмиш ғамли ҳолинг, балли, ғамсизми бу аёnda
Ва ёхуд насли отинг-да бутун гирёну гирёнда?
Бу кун қўнглинг паришондир, бу кун ҳолинг
пароканда.

Боқишлиар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинида,
Бу мотамгоҳни ким қўрмиш суруробод шаклинида.

16

Учибдурсан кўкка, аммо, ҳоло, сирли табиатсан,
Гўзал йўллар қайирмиссан ва лекин бетариқатсан,
Шуълали шаҳарлар қурдинг, ўзинг мағлуби
зулматсан,
Деюрсан маърифат лозим, ўзинг тимсоли ваҳшатсан,
Садоқатдан урурсан дам, ёлғончи бесадоқатсан,
Тилингдан тушмаюркан ҳақпари
шикори-куватсан,
Бу хосиятки бор санда, ионки, носаодатсан.
Боқишлиар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинида,
Бу мотамгоҳни ким қўрмиш суруробод шаклинида.

17

Гуноҳ этмиш демак дунёда уйланмишdir, инсонлар,
У тўйлардан ҳам тугмишdir ернинг устида
афғонлар,
Азалдан портламиш оламда ғавғо отлиғ вулқонлар,
Бўила, кўп эски жонийлар бу номасъуд бўлган
жонлар,
Ҳамиша бир-бирин кесмиш бу аҳволи паришонлар,
Асарбахш бўлмаюр инсонларга руҳони дармонлар,
Асарсиз қолмиш мана сўйланган нурони фармонлар,
Қани оламда инсонлик, қани оламда виждонлар,
Надир бир бунча ваҳшатлар, надир бир бунча
хусронлар,

Нечук бир яродир бу тўхтамас ундан оқкан қонлар?
Башар оламини билдиримакка бордирки бухронлар.
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда,

18

Нечук кўрдингми тарихни башар қонлар-ла
бошланмиш,
Бўйла, қонлар-ла, афғонлар-ла, хусронлар-ла
бошланмиш,
У қон тарихинда ноқобил инсонлар-ла бошланмиш,
Ҳаётинг илк даври, бўйла, исёнлар-ла бошланмиш,
Бўйла, қон тўқмак ила ҳамда туғёнлар-ла
бошланмиш,
Ернинг-да ўз ҳаёти ўт-ла, вулқонлар-ла бошланмиш,
Ҳаёти аҳли арзинг оҳи афғонлар-ла бошланмиш,
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

19

Башар ҳар кунда мотамли, башар ҳар кунда
гирёндир,
Башар ҳар кунда маҳзундир, жаҳон бир
дорилаҳзондир,
Башар аҳли жаҳаннамдир ҳаёти чунки найрондир,
Тили обод бўлган йўқдир, кўнгиллар бори
вайрондир,
Азалдан Одамнинг ўғли бу туфрокда паришондир,
Азалдан ғам жаҳонинда бу инсон кўнгли сўзондир,
Надир бу олами меҳнатки, ўғли, қонли майдондир?
На сиймодир бу сиймо, бўйла, бу сиймои инсондир
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда.

20

Бу тупроқдан бўлган кундан бери авлоди Одам ҳам,
Эгиз қардошдир Одам ўғли ила йавми мотам ҳам,
Кўзи бир ғам булоги, айри эрмас чашмадан нам ҳам,
Азалдан ёридир, айрилмас ундан намли кўркам ҳам,
Заволли, баҳтсиз инсон, ҳаётинг жумла барҳам ҳам,
Ярант кўп кўркувли, таъсирсиз қолмокқа

марҳам ҳам,

Демак, «о» ҳарфи зониддир, отингдир голибо дам ҳам.
Нечун сафқ-и домадин чиқмаюрсан даст бир

дам ҳам,

У хун-и- ижтимоий турмагир, бўлсанг-да, аълам ҳам,
Сенинг ҳакқингда сўйланмиш эшият бир

насс-и-«каррам» ҳам,

Саодат, жаннатинг йўқми? Ҳаётингдир жаҳаннам
ҳам,

Кўзимда қонли дунё саҳнаи-мотамдир, алам, ғам ҳам,
Гузаргоҳ-и-сиёҳ-и умрда ҳар шахсни кўрсам ҳам:
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

21

Гўзал сўз, жонли сўз, порлок сўз ила бўлмаюр бедор,
Бу чиркинликдан қўл узмас нечун бу қон тўккан
гаддор?

Демак, комил эмас баайни бўларкан-да такомилдор,
Бир оз боқ ўзингта, инсон, надир умрингдаги акдор?
На рутба бўлсанг имрон-и, сен, эй, хосият-и хунхор,
Бу ахлоқинг ки вайрондир, куларми сендаги анзор?
Бу ваҳшат боғи тургунча ҳаётинг доимо йиғлор,
Мусибатлар-ла тўлиғдур таворихингдаги аъсор,
Ҳамиша ғамли бўлмиш сендаги анзор ила абсор,
Эвоҳ, кечмишинг, ҳолинг буни этмакдадир изҳор.

Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

22

Бу инсон ўғлига мақсад надир ғам интиҳобидан?
Очилса меҳр боби, кўз юмар, виждан китобидан,
Демак, нур ичмагандир асли ирфон офтобидан,
Тили тўнмиш, ҳарорат олмаюр нурнинг хитобидан,
Шуълалар кўп ёғарди, бўлмаюр бедор хобидан,
Ёнар оташларда анзори, қутулмас ҳеч ғам обидан,
Ҳаёт, бўйла, йўғрилмиш мусибатлар туробидан,
Паришондир ҳолатинг тундбод-и инкилобидан,
Бир ўйла сас келар, мотам саси дахрнинг рубобидан,
Фалокатлар агадсизсиздир таворихнинг хисобидан,
Азалдан инграюр инсон бу дунёнинг азобидан...
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

23

Башар тарихи куни саргузашти одамиятдир,
Башар тарихи мотамдир, башар тарихи заҳматдир,
Ёзилмиш қиссалар бошдан-оёқ кони мусибатдир,
Бизга накл этгани кечмиш замонлар кўп фалокатдир,
Бугун мозий хаёл бўлмиш, ҳикоятлар хақикатдир,
Бу тупроқ қонлидир, вулқонлидир, жойи адоватдир,
Бу бадбаҳт арзимиз чиндан-да бир майдони
ваҳшатдир,

Насиб-и аҳл-и дунё дарддир, ғамдир, малолатдир,
Башар сиймосига ҳар кун кўнган зилл-и сафолотдир,
Бани одамдан айрилмас бўлган сурат бу суратдир:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

24

Таворих-и хаёт-и мозия кондир, фигондир хўп,
Бу одам ўғли қотилдир, иши ҳарб ила кондир хўп,
Азал кундан бери тупрок паришон бир жаҳондир

Жаҳон бир бўлса-да, бадбахт-и, одам жавондир хўп,
Эвоҳ, авлоди одам гамнишони, мотамнишондир хўп,
Азалдандир ки дунё бир жаҳон-и имтиҳондир кўп,
Ситамлар, қаҳрлар зоҳир, адолатлар нихондир хўп,
Адоват тўғридир, бордир, муҳаббатлар ёлғондир хўп,
Қадимий ваҳшат-и фитрия инсонда аёндир хўп,
Ўлганлар, ўлдирганлар тош эмасдир.

бори жондир хўп,
Юраклар ўтлидир, ҳоло, бу кўзлар ашқдондир хўп.
Боқишлилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

25

Жаҳон тарихи хун-и мажарои аҳли-и оламдир,
Менинг энди-да ҳар сатрим бирор шоҳномаи ғамдир,
Бутун япроқлари хоки-ий бадбахти-ий одамдир,
Ёзилмиш киссалар ғамдир, аламдир, мотаму дамдир,
Башар мазлумдир аммо ки кўп ортиқ-да аламдир,
Азалдандир ки, мозийиси ҳазиндир ҳоли барҳамдир,
Кўк остинда, ер устинда башар бир жонли мотамдир,
Бир бадбахт одамнинг вазияти кўп ғамли кўркамдир.
Боқишлир кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

26

Теран бир күз-ла бок, тадкик қил тарих-и адворин,
У тарих ўйла хокийдир ҳаёти-и олам-и торин,
Ҳикоят айлаюр афсона-и хунин-и аъсорин,

У мозий энди кечмишдир фақат бордирки, осори,
Башар тарихи кўлда кечмишнинг миръот-и ахбори,
Бизга кўрсатурда тарихлар мозий-и ғамзори,
Ҳамиша қонлидир қонлар-ла тупроқнинг ружсори,
Томошо қил бу кунда Одам ўғлининг анзорин.
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

27

Этилди нурдан қайрилма сўз ирсол-и инсона,
Шуълали йўл очилмиш бўлмади ансол-и инсона,
Коронгулар кўринмиш чехра-и-иқбол-и инсона,
Қалин шаблар чекилмиш субҳ-и-истикбол-и инсона,
Хали сифлийдир инсон, боқмайин шаҳбол-и инсона,
Хали улви муҳаббат кирмамишдир бол-и инсона,
У нафас-и оташиндир раҳнамо излол-и инсона
Адолат хукмфармодир, ёзиқ аҳвол-и инсона!
Кўзим гоҳи бокар мозийга, гоҳи ҳол-и инсона:
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

28

Ваҳки, тарихнинг авроки тамоман хоки-йи-хундир,
Замонлар кечса-да ҳол-и башар тарихга мадфундир.
Бу ер кўп эски мақталдир, у кўк, кўп кўхна

гардундир,

Башар фан-ла етукдир, лекин инсонияти дундир,
Азал кундан бу бадбаҳт Одамнинг авлоди маҳзундир,
Кисқа бир умр бор, аммо башар олами афзундир,
Кўзи ҳар кунда ёмғирли, фақат сиймоси сўлғундир,
Бокишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

29

Кирон-и мозия жиддий мусибатлар-ла кечмишдир,
Мусибатлар-ла, захматлар-ла, зиллатлар-ла
кечмишдир,
Ёлғон эрмас десам, ҳар кун фалокатлар-ла
кечмишдир,
Бу ақвомнинг хаёти қонли вахшатлар-ла кечмишдир,
Хаёт-и-аҳл-и-дунё хўп жароҳатлар-ла кечмишдир,
Башар умри тамомила малолатлар-ла кечмишдир,
Кечган инсонларнинг ҳоли бу ҳолатлар-ла
кечмишдир:
Боқишлар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

30

Тун эрди, күшнилар ётмиш, фақат мен ул кече бедор,
Оlamда ёлғиз здим, ёлғиз бұлмок менга қийматдор,
У танхо шабларға руҳимда хүп ишқу мұхаббат бор,
У шаблардир менга баҳш айлаюрлар энг шуыла
асхор,

У шабларда пари-и-шеъру илхомим очар рухсor,
У шабларда тулуъ айлар шу юлдузлар каби ашъор,
У шабларда хаёлотим бўлар бололари сайёр,
У шаблардир исола айлаюрлар руҳимга анвор,
У шаблардир само-ий шеъриятдан туғар ақмор,
Агар бир бўйла шабдир, ёлғиз здим ё илул абсор!
Туради пешгоҳимда ҳаётни англатган осор,
Ёзув шаклинда турмишда ҳикоятни қилғон асьор.
Буюк тарих зди қаршимдаги мажмуа-и-ахбор,
Ихота этмиш зди ҳар тарафдан байним афкор –
Ва гоҳи жонланарди мақбар-и мозийдаги адвор,
Кўрадим насл-и мозийни: бутун ашхос мотамкор,
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

31

Ваҳки, ансол-и мадфуна ўнгумда жонли турмушди,
Буюк бир қисми макруҳ эди, жисми қонли
турмушди,
Демак, мақтул эмиш онлар, қизил бурҳонли
турмишди,
Гўдаклар йиглаюрди, тиллари бўронли турмишди,
Аёллар йиглаюрди, тиллари ағғонли турмишди,
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

32

Кўрарди кўзларим қонлар ичинда жонли мовтойи,
Кўпи маълум эди, яъни кесилмиш даст ила пойи,
Замон-и ҳарбда ғайб этмиш онлар баъзи аъзойи,
Бу маълулинг хўп бадбаҳт кўрмишdir бу дунёйи –
Ва кўрмишлар ҳамиша тупрокнинг устинда ғавгойи,
Томошо айладим онлардаги анзору сиймойи:
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

33

Кийимлар жумласи хунун эди андом-и мавтода,
Туарди хўп қизил қонлар бутун кўзлар-ла сиймода,
Шу номасъудлар-да яраланишиларди ғавгода,
Демакки рўйи-роҳат кўрмамиш, онлар-да дунёда,
Жаройихдордир инсон у кечмишларда, холода,
У мозий қонли, ҳол шундок... Саодат борми фардода,
Ва ёхуд насл-и-оти-да яшар айнан бу маънода:
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

34

Хаёлим қаршисида фирмә- фирмә кечди мозиүн,
 Бутун күзлар, бокишлар, чехралар ғоятда номамнун,
 Бўйла бир кисм-и-аъзо яралийдир юzlари маҳзун,
 Азалдан бир мусибатгоҳдир бу водий-и-пурхун,
 Башар умри кўп оз нарса, лекин дардлар афзун,
 Бокишлар кўлкали, юzlар бутун ношод шаклинда,
 Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

35

Бу мозиүнга боқдим, барчасин мотамда кўрдим мен,
 Бу ҳолиүнга боқдим, йиглаюрлар, гамда кўрдим мен,
 Бу отиүнга боқдим, ўртикли оламда кўрдим мен –
 Ки, яъни онларни мубҳам бўлған кўркамда
 кўрдим мен,
 Яна аҳволга боқдим, ҳоли-да барҳамда кўрдим мен,
 Тамассул этди мотам сурат-и-одамда кўрдим мен:
 Бокишлар кўлкали, юzlар бутун ношод шаклинда,
 Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

36

У мозиүн сўнг уй отли бир дунёя толмишдир,
 Бу ҳолиүн отли, қонли бир ғавғоя толмишлир,
 Бу отиүн ўшал бир ўртукли фардоя толмишдир,
 Саодат-да луғат япроғига бир соя солмишдир,
 Бу, илк одамдан ўз авлодига бир моя қолмишдир:
 Бокишлар кўлкали, юzlар бутун ношод шаклинда,
 Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

37

Бу мозиүн суюмишдир, факат ғавғо даражондир,
 Бу ҳолиүн кўп бадбаҳтдир, ҳоли паришондир,
 Бу отиүнда сас йўқдир, онлар хўп хомушондир,

Ғамнинг дарёси дунёмизда жўшондир, хурушондир,
Бу дарёлар қадар ғам бор, аччиқ ёшлар ки
бурҳондир –

Ва ҳоло жанг-и-оташранг ер устинда таннондир,
Насиб-и-хаста-и-одам бу оламларда афғондир,
Бу номасъуд инсоннинг хаёти доимо кондир,
Унинг бадбаҳтлигига кўзлари бурҳон-и-гўёндир,
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

38

ИНТОҚИ-МОЗИЙ

Хаёлан сайр этаркан қалб-и-шабда ҳол-и-дунёйи,
Вужуд-и-мозийни кўрдим, у даҳшатли ҳаюлойи.
Бир оз тадқик килдим ундан мотамли сиймойи.
«Менга англат, – дедим, – эй пир,

бу дунё-йи-аднойи –
Ки, сен зўр пирсан, кўп кўрдинг оламларда ғавғойи,
Яқиндирки, саналмас кўрганинг ғавғоларнинг сойи,
Албат, кўп кўрдинг, мана, кўқдаги ойдан бўлган ойи,
Фақат ҳеч тинч кўрдингми бу дорулҳарб зулмойи?
Кулган кўрдингми, сўйла,

чашму рўй-и-аҳл-и-қабройи!
Нечук одамдир англат, бўйла, бу абной-и ҳаввойи,
Биз эсак доимо кўрдик ҳаёт-и-мотамафзойи:
Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?»

39

Тамассул айламиш мозий фақат этсиздир андоми,
Мен ундан кўрқмадим, тарк этмишман

иблис-и-аҳвоми,
Тўхтатибман ўнгимда, сўрдим ундан кечмиш айёми,

Күп ойдин сүзлар ила айтмиш айсор-и-сиёхфоми,
 Менга кашф айлади, йиғлар кабидир лекин ифхоми,
 Деди: « – Мен кечмиш айсорименки,
 бўйла кўрмишман, ҳоми:
 Боқишлиар кўлкали, юзлар бутун ишод шаклинда,
 Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?»

40

МОЗИЙ

Абул-инсондан аввали башар ҳайвон ҳолинда,
 Такомил этмамишди, жумласи нуксон ҳолинда,
 Баҳоим ила инсон одатан яксон ҳолинда,
 Бу одам асринда хўп бўлдилар шайтон ҳолинда ,
 Жаҳонни кўрмадим мен бир беҳишистон ҳолинда,
 Заминни кўрмадим мен жаннат-и-хурон ҳолинда,
 Бу хокни кўрмадим мен равза-и-ризвон ҳолинда,
 Ерни кўрдим ҳамиша кон ила алвон ҳолинда,
 У Ҳобил-Қобилни кўрдим, фақат ҳасмон ҳолинда,
 Икки қардошдиллар, тошқалбли инсон ҳолинда,
 Ҳаёти-и-Одамни бир кўрмадим шодон ҳолинда,
 У Ҳаввони кўрардим доимо гирён ҳолинда...

41

МОЗИЙНИНГ СҮЗНИИ КЕСАРАК ДЕДИМ:

– У Ҳавво қизлари ҳоли-да пуралған ҳолинда,
 Замин-и-Шарқда бадбахту баддаврон ҳолинда,
 Яшарлар ҳам шарафсиз, баҳтсиз, бешон ҳолинда,
 Бу Машриқ олами писвон учун зиндон ҳолинда...

ТҮХТАДИМ. МОЗИЙ ДАВОМ ЭТДИ

— У Нуҳнинг вақти навҳа, ҳамда бир тўфон ҳолинда,
Унинг-да қавми ботди, неъматта қуфрон ҳолинда.
Ўзи бир яхши одам, ўғли Кањон ҳолинда,
У Лутнинг қавми ботди, ерлари вайрон ҳолинда,
У Яъкубни кўрдим бутун амён ҳолинда,
У Юсуф вақти кечди чоҳ ила зиндан ҳолинда,
Ҳасадлар жонли, очсам бўлдилар ихвон ҳолинда,
Албат, Яъкубни кўрдим чашмсиз пийрон ҳолинда,
Окарган соколи-ла кўзлари хижрон ҳолинда,
У Мусо асли Мисрни кўрмиш эдим қон ҳолинда,
Гўдаклар йўргагида бўлдилар қурбон ҳолинда,
У Фиръавнларни кўрдим бутун гургон ҳолинда,
Мададрас бўлмади бир кимса-да чўбон ҳолинда.
Яхудий миллати балбахту мазлумон ҳолинда.—
Асири эрмиш тамоман бандай-и-фармон ҳолинда.
У Фиръавн, бундек энг золим ҳукмдорон ҳолинда,
У Мисрни кўрмамишмен хўп қонли бир майдон
ҳолинда,
У Фиръавн замони кечибдир түғён ҳолинда,
У Фиръавнлар бўлмиш бутун Ҳомон ҳолинда,
Албат, кўрдим у давру давра-и-хусрон ҳолинда.
Бу Иброҳимнинг асли оташ-и-сўзон ҳолинда,
Утта отмишлар бечорани урён ҳолинда,
Демишди ҳақ сўзни ҳақ сўйлаган мардон ҳолинда,
Деюорди ҳалқقا тўғри сўзларин шажъон ҳолинда,
Деюорди: « — Топмайинг асномда маъбудон ҳолинда».
Нерон ёндиришиш эди Румни бир найрон ҳолинда,
Жамоат йиглаюрди, ўзгаси хандон ҳолинда,
Аччик тарих ичинда: маҳрикул-булдан ҳолинда,
У Сукрот асли: диллар хаста, бедармон ҳолинда,
Ҳакимни тинглаган йўқ, ҳалқ хўп нодон ҳолинда,

Деюрди: «Түғри йўл бу!» Халқ гумроҳон ҳолинда,
Жамоат олам-и-ғафлатда хўп пиён ҳолинда,
У Марям ўғлининг-да асри қабристон ҳолинда,
Тамоман майиб эди, жонлилар бежон ҳолинда.
Масихо зулм этмиш гўё ки, бир имон ҳолинда,
Уни ўлдирмакка зани этдилар виждан ҳолинда,
Гўзал бир зотга қарши чикдилар идвор ҳолинда.
Жаноби-Аҳмад асри: халқ беурфон ҳолинда,
Жаҳолат жисмланишидди абужахлон ҳолинда.
Ҳамиша қатлу горат, одатан бир шон ҳолинда,
Албат, кўрдим у даври даври-хунхорон ҳолинда.
Шуълали йўл-да келди қудрати-Куръон ҳолинда,
У Зардушт асри инсонлар бутун синдон ҳолинда.
Албат, Ҳинд ила Эрон бўлди оташдан ҳолинда,
Ситам сохиблари ҳукм этарда бек, хон ҳолинда,
Бутун маснад нишинан зулм этган шоҳон ҳолинда,
Бу Эрон тупроғи жойи-ситамкорон ҳолинда,
Заволли аҳли-Эрон жумласи нолос ҳолинда,
Бутун заҳматкаш эди тибки ҳаммолон ҳолинда,
Албат, хонларни андоқ мустабид султон ҳолинда,
Жафопарварлар, бундоқ давлатта аркон ҳолинда.
Аҳоли йиғлаюри кимсасиз сибён ҳолинда –
Ва ёхуд Шаркда бадбаҳт бўлган нисвон ҳолинда,
Хулоса, хоки-Эрон саҳна-ий-афғон ҳолинда.
Дедим: – Қани, буюр. Тинди. Дедим, – вулқон
ҳолинда
Боқишлиар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

43

У мозий тинди, бир афсус чекди, бир-да вовайло,
Дедим: «Нечук бу афсусинг, бу вовайло,
бу воҳайфо?»

Деди: «Чиндан-да шоёни-таассуф сўзлари бор, ё –
Халос этмишми зиллат кунларидан қавмини Мусо?
«Тирик майитлар»ни, оё, тирилтирмиш бўлдими
Исо?
Муҳаббат руҳи ила этдими ўликларни эҳё?»

44

МЕН:

– Муҳаммад уммати ётмиш мозори-и-жахлда ҳоло,
Зулумот, кўп зулумотдир, заволли уммати-и-таҳо,
Бутун оташпарамон руҳи дўнмиш бир сиру мавто,
Баҳоуллоҳнинг афкори чечакли, тотли бир рӯё,
Хаёлга менгзамас, кўп ўтлидир, кўп қонлидир дунё.
Ҳамиша йиглаган кўрдим бу Одам ўғлини, зеро –
Адоватлар-ла қардошдир, муҳаббатлар-ла кўп аъдо,
Албат, мозийманмен, кўрдим бутун аъсорин

мотамзо.

45

МОЗИЙ:

Ёди-байзайи-Мусо очдими бир йўлки кўп рахшон,
Масиҳнинг фикри Одам ўтлига баҳш этдими
бир жон?
Жаноби-Аҳмаднинг пайравлари беилму ноурфон?
Парости-шикори-норин нури сўнмиш,
бари шабгардон,
Баҳоилар-да хулёлар йўлинда бўлмади поён.

46

МЕН:

– Ҳақиқат бўйла майдонда, башар маҳзун,
башар гирён!

Зиёбахш бўлмади инсонларга Таврот ила Куръон,
Зиёдор этмади миллатларни Инжил ила Ийғон,
Умумий бир муҳаббат бўлмаюр ки қобили-имкон,
Адоват ўтларида ёнмакда қардош бўлган инсон,
Жаҳон арзи-адоватдир азал кундан бери ҳар он,
Ер усти доимо қонли, башар қонли, юраклар қон.

МЕН:

– Чўбонсиздир бу кунда «рай-и-акнам»нинг аквоми
Мазихнинг уммати қурмиш темирдан дўзахандоми,
Албат, ижод қилмиш олати-катл ила зъдоми,
Муҳаммад уммати тутмиш раҳи-Зулмати авҳоми,
Сунди оташпастоннинг-да партавгоҳи-илҳоми,
Бако қардошлигидан бир асар йўқ, бор фақат номи,
Бутун қолмишдир овора жаҳоннинг пухтаси, хоми,
Томошо айла инсоннинг юзинда зилли-аъломи.

МОЗИЙ ИЛА БИР ОГИЗДАН:

– Боқишилар кўлкали, юзлар бутун ношод шаклинда,
Бу мотамгоҳни ким кўрмиш суруробод шаклинда?

Пабло Неруда

(Чили)

Редерико Гарсия Лорка үлүн қасиға

Агар бүм-бүш, ёлғиз уйда даҳшатдан йиғлай
билсайдим,
Күзларимни ўйиб ютиб ташласам эдим агар,
Мен буни сенинг овозинг ҳакқи – мотомсаро
пўртахол ҳакқи
Қилган бўлардим. Жигарингдан фарёд мисол окқан
шеъринг ҳаққи қилган бўлардим.
Зоро, сенинг учун, сенинг шаъннингта
Касалхона деворларин ҳаворангта бўярлар,
Мактаблар курилар, соҳиљнинг ўрамлари,
Темирқанот чиқарган ярадор фаришталар,
Зар тангалар билан қопланур кўшиляпкан баликлар
Ва кирпилар фалакка парвоз қилур бегумон.
Сен учун қора парда тутган тикувчилик
устахоналари
Тўлар қон ва суваракка.
Сен учун қизил белбоғлар боғлаб ошиқлар
Ўпиб ўлдирадир маъшукаларин,
Ва окқа беланиб ясанажаклар.
Сен шафтолиранг нафосатга ўралиб учайтган чоқ,
Бўрон совурган гурунч кулгуси-ла кулар экансан,
Борлиғингча титрар экансан кўшиқ айтиш олдидан,
Сесканиб кетар лаблар, қон томирлар, бармоклар,
ковоқлар.
Мен сен учун ўлишга тайёрман
Мен қонранг кўл учун тайёрман ўлимга,

Сен хазон мавзеида макон туттан кўл учун.
Йикилган от ва қонга беланган киши билан баробар
Ўлишга тайёрман мозорлар ҳаққи.
Улар тунда чўқтирилган
кўнгироқлар ичида
Ўзларининг сувлари ва
қабрлари билан оқарлар,
Худди кўл ва қон дарёси сингари,
Дарёлар ярали аскарга тўлган бир касалхона,
Дафъатан ўлим қабртошлари билан
Оқиб кетаёткан дарё.

Мен ўлимга тайёрман, факат сени руҳимда кўрсам,
Йиглаб турган чоғинг,
Боқиб турганингда чўқаяпкан хочларга,
Ўликлар дарёсига караб йиглардинг бетин,
Йиги билан йиглардинг қабоғинг тўлар эди,
Кўзёшларга, кўзёшларга, кўзёшларга.

Агар мен тун ичра ёғизликда адашганимда
Унутилиш, гира-шира ва тутунларни
Қаторлар ва караблар устидан
Чангютикч қора гирдоб каби йиғлолсам эдим,
Мен буларниң барчасини қилардим
Сен – шохлаяпкан дараҳт учун.

Ичингда шовуллаган
Олтин сув учун,
Сенга туннинг сирларин айттан
Суягингни чирмаган чирмовиқ учун.
Бўғзингдаги қачон олиб ўтишинг
Пиёзниң зах ҳиди сингтан шаҳарлар пойлар.
Шаҳват ортилган сукут сақлаган кемалар
таъқиблар сени.

Яшил қалдирғочлар ин кўяр соchlарингта,

Үндан ғайри, чиганоклар, хафталаар,

Үрама елканлар ва олча дарахти

Харакатта тушар пайдо бўлганида

Сенинг ўн беш кунлик рангпар киёфанг,

Ва жизғанак қон рангли оғзинг.

Агар мен маъмурий биноларни

курум билан тўлдира олганимда,

Ва ўкириб соатларни ота билсам эдим тахтлардан

Мен буни қилардим қандай қилиб сенинг уйингда

Ёрилган лаблар-ла ёз фаслинни кўрмакка;

Маҳкумлар кийимида пайдо бўлган мардумни,

Ва ғамгин буюкликка тўлган заминни,

Ва ўлик омоч ҳамда лолакизғалдоқни,

Ва чавандоз ҳамда гўрковни,

Қонли тупроқ харитасини,

Ва гул билан қопланган ғаввосни,

Ортидан пичоклар санчилган

Қизларни зргаштириб кетаяпкан,

юзига никоб тортган

қотилни кўрмоқ учун.

Пайдо бўлур илдизлар, касалхоналар, қон томирлар,

Булоклар ва кудуклар,

Үргимчаклар орасида ёлгиз сарбоз жон узаяпкан

Тўшакни судраб келмакда бу тун.

Нафрат ва тиканлардан иборат

атиргул пайдо бўлур,

Сарғайган бандаргоҳ бўлур намоён.

Пайдо бўлур шамолли кун ва болакайлар.

Пайдо бўлурман мен ҳам ва Оливейро ва Нора,

Висенте Александре, Делиа,

Моруна Мальва, Марина, Мария – Луиса ва Лорка.

Ла Рубиа, Рафаэль Угарте,

Котапос, Бабе, Моноло Альтологирре,

Молинари,

Росалес, Конгамендер

ва мен номин унуган бошқа-бошқалар.

Кел, мен сенга юкинай наңқириң йигит,

Парвона янглиғ уфоқ ва тоза вужуд,

Доимо озод бүлмиш қора чакмок сингари,

Бугун, қояларда ҳеч кимса йўқ, кел,

сұхбатлашайлик.

Кел, анчайин ўзимиз ҳақда.

Шабнам учун бўлмаса агар,

Нечун хизмат қилур бизнинг шеъримиз?

Нечун хизмат қилур шеъримиз бизнинг,

Бизга кескин ханжар қадаган шу тун учун бўлмаса,

Шу кун учун бўлмаса.

Ёки шу ғуборли тонг учун бўлмаса агар,

Азобланган инсон қалбининг ўлимта тап-тайёр

буржи учун бўлмаса.

Айниқса тунда

Осмонда юлдузлар чутурлашаркан,

Қашшоқ хоналарнинг

Деразаси остидан оқадиган қора дарёда уларнинг

бари.

Уларнинг уйида кимдир ўлган ёки эхтимол

Улар ишидан айрилган идорасида,

Касалхонада,

Шахтада,

Ҳаммаёқда яраланган одамлар,

Ҳаммаёқда умид ва йиги,

хозирча юлдузлар сузишар чексиз дарёда,

Деразаларда йиги

Ва остоналар ҳам йигидан тўзган,

Йиги тўлқин каби ураг қамчинлар лунгисини.

Йиги сингиб кетган чойшаб ва ёстиқларга.

Федерико!

Сен дунёни кўрмакдасан, кўраяпсан кўчаларни,
Сиркали, тўзонли бекатда хайрлашувни,
Ҳамма ерда савол бергувчи одамларнинг тўдаси
бордир,

Жавоб йўқдир уларга,
Бор аламли, қаҳрли, қонли басир,
Ва кўзёш ҳамда тикан дарахти.
Ва ҳасад орқалаган ёвуз қароқчи.
Хаёт шундай, Федерико, ва булар менинг
Сенга ғарид орқадошлик тухфалари дир,
Жасур, дардкаш бир марднинг илтифоти,
Сен-ку ўз ҳаётингда кўп нарсага етишдинг,
Кўп нарсага етишгайсан давомат.

Назим Хикмат

(Түркія)

Дунёни топширайлик болаларга,
Хеч бўлмаса бир кунга,
Ол алвон бир шар каби берайлик ўйнасинлар.
Ўйнасинлар кўшиқлар кўйлаб юлдузлар орасида.
Дунёни болаларга топширайлик.
Улкан бир олма каби, топширайлик иссик бир нон
каби,
Хеч бўлмаса бир кун тўйсинлар.
Дунёни болаларга топширайлик.
Бир кун бўлса ҳам ўргансин дунё йўлдошликни.
Болалар дунёни олажак кўлларимиздан,
Ўлимсиз дараҳтлар экажаклар.

ИНСОНЛАРНИНГ ҚЎШИҚЛАРИ ЎЗЛАРИДАН ГЎЗАЛДИР.
Ўзларидан умидли,
ўзларидан қадарли
яна-да узун умри ўзларидан.
Севдим инсонлардан кўра қўшиқларини.
Инсонсиз яшай олдим.
Қўшиксиз ҳеч қачон.
Ёримни алдадим балки,
қўшигини ҳеч қачон.
Ҳеч қачон алдамади мени қўшиқлар ҳам.
Қўшиқларни англадим қайси тилда айтилса ҳам.
Бу дунёда еб-ичганларимнинг,
айланиб юрганларимнинг,
кўриб-эшитганларимнинг,
тўиганларимнинг,

билигнларимнинг
ҳеч бири, ҳеч бири
мени баҳтиёр этмади қўшиқлар қадар...

Кетишдан аввал

Кетишдан аввал ишларим бор қиласиган.
Кетишдан олдин
Жайронларни кочирдим овчининг қўлидан.
Аммо ҳушсиз ётар, уйғонмаган.
Уздим пўртахолни бутоқдан,
Лекин пўстлоги арчилмаган.
Бўлдим юлдузлар-ла дўст-ошна,
аммо саноқлари саналмаган.
Кудукдан тортдим сувни,
аммо қўзаларга қуйилмаган.
Гуллар тизилган ликопларга,
аммо тошгулдан ўйилмаган.
Севги-армонларга тўйилмаган.
Кетишдан олдин ишларим бор қиласиган,
Кетишдан аввал.

Беріжот Қамол Ұзғар

(Түркія)

Истаюрмен

Бир чечак истаюрмен бокмасам сүладиган,
Бир канот истаюрмен мени ердан оладиган,
Бир қуёш истаюрмен тун менда қоладиган.

Бир мармар истаюрмен түйгүнча ўйиш учун,
Бир оәл истаюрмен рухини сүйиш учун,
Бир жуфт тиз истаюрмен бошимни қўйиш учун.

Бир занжир истаюрмен қаҳримни боғламакка,
Бир ёнгін истаюрмен рухимни доғламакка,
Бир она истаюрмен устимда йиғламакка.

Бир енгилмас қалъани фатх этай, якка бошим-ла,
Мен урилиб тушарман сўнг бурчнинг сўнг тошига,
Бир жуфт дудоқ узанса кўзларимнинг ёшига.

Бир илхом истаюрмен орзу о комга етсин,
Бир жуфт кўз истаюрмен жон уйимни у кўрсин,
Бир севги истаюрмен бир умр бўйи турсин.

Бир меҳроб истаюрмен қошида тиз чўкмакка,
Бир оз ер истаюрмен бир ошён тикмакка,
Бир уруғ истаюрмен бўш далага экмакка.

Бир бино истаюрмен тамалига тош қўйсам,
Бир севгили дардим-ла кўзларига ёш қўйсам,
Бир имон истаюрмен йўлида мен бош қўйсам.

Карло Каладзе

(Гуржистон)

* * *

Йўлим жасоратли орзуга тўла,
Мовий кўкда булут каби учадир.
Зулматни парчалар чақмоқ – тиф ила
Субҳидамнинг остонасин қучадир.
Йўлим жасоратли орзуга тўла.

Ионганман тоғда қалтис сўқмоқка.
Сув тошкни, тогу тошлар беомон,
Жарлик аро йўлларим қисган чокда
Якка чўпдан ўтиб топганман омон.
Ионганман тоғда қалтис сўқмоққа.

Чошгоҳимни кўк зангори ботирад,
Булут талпинади қошимга маним.
Завқ ила севаман сени нақадар
Ҳали кўрмаганим-кечирмаганим!
Чошгоҳимни кўк зангори ботирад.

Шаршара сингари сармаст, сарсари
Қоялардан учиб тушаман мен ҳам.
Ким билади, қай вақт чўққилар сари
Кўшиқлар тўлқинин отар гўзал дам.
Шаршара сингари сармаст, сарсари.

Агар мендан сўрасалар не дерман, –
Не излайсан, недан кўнглинг тўлмайдир?
Умрим бўйи мўъжиза деб ўтарман,
Менинг умрим аросатда қолмайдир.
Агар сўрасалар мен шундай дерман.

Гүржи кыз күршиш

Тунда Кура жилдирап,
Тарк эттандир уйқуни.
Рўмлларим шилдирап
Худди дарё тўлқини.
Мисли қиндир зулмат, бок,
Мен шамширман мисоли.
Нозик, енгил, яркироқ,
Мен шамширман вафоли.

Кипригим кўтарсамми,
Тоғлар қолар тумаңда.
Лаълимани, олмосманни,
Ўзим ҳам билмайман-да?
Мен сеҳрли тошдирман
Қайдадир сен йўқотган.
Сенга юракдошдирман
Самовий ранга ботган.

Камондир, – тортган уни
Қошларимнинг қалами.
Ипакка тортган уни
Сайёд Наво қалами.
Учиб Кура устинда
Эрир қалбим симоби...
Шовуллар намхуш тунда
Тўлкинларнинг гирдоби.

Узун тунлар йўлидек
Баъзан кўнгил огрийди.
Шамчирокнинг тилидек
Шаббодада эрийди.
Тунда бокар юлдузлар
Булутнинг курғидан.

Мени излаган излар
Куранинг қирғоғидан.

Күшиқ, ишқ онидир, кел,
Айт менга сўзларингни.
Чакир мени, чақиргил,
Шивирла сирларингни.
Овозингни эшитсам
Куй бўлиб, дарё бўлиб.
Сенинг қўлингда ётсам
Жаранглаган тор бўлиб.

Кўлкамас – кун нуридек,
Мен жанг эмас – Тинчликман.
Илк омонлик кунидек
Шеърларингта согил сен.
Доим олга юрдинг сен
Ғамни енгди қўшигинг.
Кутмакдаман бугун мен
Қўшиқларнинг қўшинин.

Мен кутаман айвонда
Ғолиб кўшиқ хитобин...
Шовуллар намхуш тунда
Тўлкинларнинг гирдоби.
Чакир мени, чақиргил,
Шивирла сирларингни...
Кўшиқ, Ишқ онидир, кел,
Айт менга сўзларингни...

Төвөрө Зин

(Арманистан)

Сөзжи

Олов қаршисида майла соч шайтон,
 Күрғошин ўқ қуяр ўлимим учун.
 Мен ажал күзига боқиб шу замон
 Бир құшиқ айтаман күкларга учиб.

Билурман битиргач шайтон ўз ишин,
 Күрғошин ўклари бўлганда тайёр.
 Ахтариб топадир ўша кўргошин,
 Кўксимга санчилар ва лекин, бекор.

Кимнинг кўлларига тушадир бу ўқ,
 Уни ким отажак – билмам ростини.
 Кўргошин кечани кўргайман аниқ
 Улишим шарт бўлган девор остини.

Мен кўриб турибман, муқаррар бу хол
 Аммо ҳаёт билан қилмасман савдо.
 Ўлимнинг бетига қараб бемалол
 Бош эгмаслик фанин ўргандим аммо.

Тингла, эй бадкирдор,mallasoch жаллод,
 Қара, қалтирайдир қўлларинг қора.
 Кўркув ва ўлимга кўниждим бот-бот,
 Яна янгисидан қўркмасман сира.

Ўқларинг куйдирсинг, ёндиригин таним,
 Сени нафратларим айлайдир абгор.
 Ловуллаб ёнадир юрагим қони
 Яшашга тайёрман – ўлимга тайёр.

Тингла эй Ўлимнинг, Ёлғоннинг кули,
Куявер сен кора ўқингни, рақиб!
Мен ўзим қаршилаб олурман уни
Мукофот сингари кўксимга такиб.

Қанча ўқ куймагил қаҳрга тўлиб,
Сенинг кирдикоринг аёндири бари.
Ўткинчи шевасан сен ожиз – ўлим,
Мен эса мангуман хаёт сингари.

Вокиф Шамад ўзми

(Озарбайжон)

Мозорииза

На қабр тоши қўйинг,
На ҳайкал.
Бир жуфт пойабзал қўйинг.
Оёқяланг
Кийиб кетсин...

Мен ўлган кун

Бир шамол эсажак
Кўчаларда,
Ва ҳилпирап
Ипда осилиб қуриган
 бир сариқ чечакли гўдак куйлаги,
Мотам байроғидек ҳилпирап
Гўдак куйлаги
 мен ўлган кун.

* * *

Бир гўзал аёлнинг
 ёнидан ўтдим.
Тўхтамадим.
Бир гўзал нағма айтардим,
Тўхтамадим.
Бир гўзал дунёнинг
Ичидан кетардим.
Тўхтамадим...

МУНДАРИЖА

«Мен сувман, хали ҳеч ким ичмаган...»	5
Энг узок ёзилган таржиман холим	20

ОЛАМ МУСАФФО

1955

Күшлар	22
Хат	23
«Сүнгсиз узоқ ҳаёлга толиб...»	24
«Мен сени излайман, жовдирад кўзим...»	25

1956

Китоб менинг ўртогим	26
Тўргайга	26
Ёмғир ёкқанда	27

1957

«Кундуз ўйга чўмар, тун якин...»	28
--	----

1958

Тоит лирикаси	29
«Ваъдаларга нечун ишонай...»	29
«Тун күёшни кувди осмондан...»	29
«Ёзният сўнгти онлари кечди...»	30

1960

«Кўрмаганман сира ҳам сени...»	31
«Ташлама ва ёшлама кўзим...»	31
«Яна кеча зимистон...»	31
Отам хотирасига	32

1961

«Бул хафа кеча кечар...»	33
«Уйгонар Туркистон, уйгонар дунё...»	33
«Аста Навоийни ўқийми...»	34
«Унар, гуллар яшнар ва толар...»	35
«Фамгин-ғамгин аланга сўнар...»	35

1962

Хайр, дада	36
«Талпинади, шундай кулади...»	36

Мұрқистон руғы

«Гүнчалар пуштиранг ва заъфар»	37
«Жуда баҳтли әдінг у билан...»	37
Рондел	38
«Ойлар ўтди ва йиллар ўтди...»	38
Маъно ўқи күзиямдан	39
Янги тонг	40
Харита	40
Исика Такубоку хотирасига	41
«Яшаш учун шошилар юрак...»	41
Фаввора	42
«Заъфарон чақа ҳам йўқ ҳозир...»	42
 1963	
«Бир сўз бор...»	43
Вақт	43
Нозимниң садоси	44
«Букун бир туш кўрдим. Тушимда...»	45
«Ёз кечаси, осмон фалақда...»	46
«Япроқларда шамол ўйнар...»	47
«Қандай гўзал, қандай ложувард...»	47
«Нимадир у кўзингта келган...»	48
«Дилгир мусиқи оқарди...»	48
Оҳанг	49
«Лайло, хаёт ажиб ва гўзал...»	50
«Армон билан қаардим сенга...»	51
«Мен учун қийин, Лайло...»	52
«Балки ўчган әдим ёдингдан...»	52
Ёшлик	53
«Мунча ғамгин бўлмаса ўйлар...»	54
«Кулранг булат кезинади жим...»	55
«Ёмғир ҳам тинмади, узун кун...»	56
«Деразамга урилади қор...»	56
«Саболарда ўйнайди наво...»	57
«Оғир тун, курир тинка...»	58
«Борми, баҳорим борми...»	58
Ойдинлик	60
«Ёмғир эмас, марварид ёгар»	61
«Дафтардан бир варақ боқади кулиб...»	62
«Хой, бола...»	62
«Мудраб ётар бунда дарахтзор...»	62
«Айланиб қор тушар йўлимгат...»	63
«Ҳаётта тўймаган кўзларим...»	63
«Оғушига олар кундузни...»	63

Раур Порфи

«Нима килиб қўйдинг, куёш...»	63
Шабнам	64
«Бир ёни баланд тоғ...»	64

1964

«Дарё мавжларида ёзилмиш ғазал...»	65
«Мен ўткинчи, мен фақат меҳмон...»	66
Шеърият	67
Бахт ва ташвиш	68
«Она, менинг ҳаққим кўп...»	70
«Мен биламан, вужудинг бўзлар...»	70
«Термуламан олис уфқка...»	71
«Бинафша, исмингиз умидли...»	72
«Бу кун кечди. Қуюлди оқшом...»	73
«Чирок. Чирок ёнар бўзариб...»	74
«Тонг отмоқда, тонг ўқслар отар...»	75
«Оппоқ булут изғир саросар...»	75
«Нигоҳинг кўринур кўзларинг»	76
«Шудир ишқ деганлари балки...»	76
«Ҳаёт умъонида бир-бирин билмай...»	77
«Мудрар ярим кеча уйқуда...»	77
«Соҳил бўйлаб борарди бир чол...»	78
«Йиллар, беради йиллар...»	78
«Бу кун менинг юратим бўм-бўш...»	79
Излар	80
«Ҳасратлари дунёнинг кўпдир...»	80
«Қорларига қоришиб осмон...»	81
«Мана, чақмок чақди ногаҳон...»	81
«Шовуллайди шамол, увлайди...»	81
«Ширин ухлар тонг чоги гўдак...»	81
«Мен сенинг кўзларингта қарайман...»	82
«Сени топгувинга қадар...»	82

ЙЎҚ, ШОИР ДЕБ ҚАРАМА АТАЙ

1965

Ҳамлет	84
Боқчасарой фонтани	86
Чингиз Айтматов	87
Абдуллаҳон марсияси	88
Усмон Носир	91
«Сув остида ялтирайди тош»	92
«Излайсанми сен-да бир паноҳ...»	93

«Чексиз-чексиз дақылардан иборатдир...»	95
«Мен кимнідір күттейман маңзұн...»	95
«Хайр сенга, яхши кол зәнди...»	97
«Йўк! Күришмаймиз, хайр зәнди...»	98
«Сени менға бетоб дедилар...»	98
«Яна ажыб тұшлар күрибман...»	99
«Ишк-вафодан сүзлаганларим...»	100
Шодлик	100
«Бирға туғылдик-ку, юрагим...»	101
«Хайрон, мәглуб бу коинот...»	102
«Узоқдан чироклар күринар...»	102
Оддий гап	103
«Рұбоб бергіл, мента дүсттінам...»	104
«Чүли Ирок»	105
«Шивирлайди оғимда яшаб үттан ҳазонлар...»	105
«— Ойи, ойи, айтиб беринг...»	106
«Жигарбандым, күзим йүлнінді...»	106
«Емғир өғар, шигалаб өғар...»	107
«Деразадан бокар зулумот...»	107
«Юлдузларға мен ҳам қарайман...»	108
«Ташқарыда шовуллар шамол...»	108
«Телбаларча қарайман гоҳо...»	109
«Бутун кечә үйчан ва сокин...»	110
«Дарә каби оқди олис йил...»	110
«Автобус деразасидан караб кетсанг...»	111
«Қайга умомқасиз, қайга, булултар...»	111
«Юрагимдан маскан ахтариб...»	112
«Қайда ўсдинг, қайда яшнадинг...»	112
«Шивирлама менға, зй, шамол...»	112
Әгалари ташлаб кеттән үй	113
«Йўк, шоир деб қарама атай...»	113
«Айт-чи, мени унугдингми...»	113
«Бутун умр үйлар банд этар...»	114
«Күзимга нега түр ташладынгиз...»	114

СЕН ЮЛДУЗ, СЕН ҚҮЁШ, СЕН ОНА ҲАЛҚИМ

1966

Онамга хат	116
«Яна қайтиб келдім. Чанг түзган...»	118
«Бир күшча деразам ёнида...»	119
«Эслайсанми, изгириң кечә...»	119
«Үйғон, зй, малагим, тур, үрнингдан, тур...»	120

Рауф Паша

«Ясатиб кўйибди сенга бир дунё...»	121
«Сени ўйлаб жон-холим оғрир...»	122
«Шоирликни берди табиат...»	122
«Шеър йўли мушкул нақадар...»	122
«Бир ёни баланд тоғ, мудрайди бесас...»	123
«Кел менинг ёнимга, меҳрибон дўстим...»	123
1967	
Она Туркистон	124
«Дарё каби доимо уйғок...»	126
Юрак	127
Самарқанд осмонида	128
«Ёруғликни ўғирлаб секин...»	131
Бир лахза достони	132
«Тоғда бир булоқ бор зору зор...»	133
«Ёдингдами, севгилим, бир кун...»	133
«Бир кун йўлга отлансам танҳо...»	134
«Сувлар не деб жилдирайсиз?...»	134
«Хаёл олиб кетар йирокларга...»	134
«Хаёл олиб кетар йирокларга...»	134
«Дарахт шоҳларида силкинар...»	134
1968	
Ойбек хотирасига	135
Одам боласи	135
«Чарс-чарс ёнавер нимжон слов...»	137
1969	
Агар	138
«Пага-пага оппок қор ёғар...»	139
«Ёмғир ёғиб чиқди тун бўйи...»	140
«Мен ўзимдан ўзим куламан...»	140
1970	
Шоир	141
Санъаткор	143
«Кўзларимнинг осмонларида...»	144
«Хаёт жоми ичра окамиз...»	146
«Сен кўп яшадинг, буюк тош...»	146
«Хайхотдек тун ичра бир ўзим...»	146

1971	
«— Бир шеъримнинг қаранг боши йўқ...»	147
Танбех	147
«Юлдузларнинг аччиқ нурларига чирмашар...»	147
1972	
Битиктош	148
Карло Каладзе днёрида	149
Тавфиқ Фикрат китобига ёзув	151
Арава тортаётган отта	151
«Айтмасонг бўларди-ку шуларни, э воҳ...»	151
«Мўлтираб қараб турибсан, кушчам...»	151
1973	
Тагор ва сработон ёмғирлари	152
Учинчи дуст	153
Бетховен	154
Виктор Харанинг сўнгти күшиғи	154
Пабло Неруда ўлимига	156
Верлен	158
Ҳижратда она алласи	159
«Хувиллаган уйда сикилар юрак...»	160
Егеше Чаренц хотирасига	161
«Долғаларнинг шошкин одими...»	161
1974	
Омон Азиз. «Кандакорлар»	162
Абдулҳамид Сулаймон Ҷўялпон	163
Ғафур Ғулом ва Турсуналининг варраги	165
1975	
«Бўрон, дўстим нетун жимсан...»	166
«Вужудим яллигланар нафасингдан...»	166
1976	
Алёр	167
«Шамол, соchlаримни тарама...»	169
Байроннинг сўнгти сафари	169
«Кўзимга тўқонар малолат, туман...»	171
«Қабрингни зиёрат қылгали келдим...»	172

СЕВГИМГА СИГИНАМАН

1977

Мұхаббат	174
Дилоромнинг күзлари	177
Ван Гог	179
«Ёшлик зангор фасл, кечди сарғарди...»	179
Соя	180
Кел, жимгина видолашайлик энди	182
Алдов	183
Николай Рубцов хотирасига	184
«Мовий осмон этакларида...»	184
«Осмон нак бошимнинг устида турар...»	185
Мактоб	185

1978

Шеърият	186
«Тун яқин, даражтлар жунжикар бекал...»	187
«Хато килдим, севгилим...»	188
«Севгилиминг порлок-порлок күзларини...»	189
Жавоб	189

1979

Сўзлар	190
Микеланжело севгиси	190
«У денизни севади...»	192
Етим	192

1977 – 1980

«Ухлама, сен, ҳақиқат...»	193
«Бир акдли-ей мана бу курмагур...»	194
«Дафъатан ёмғир йгар, тинар дафъатан...»	194
«Мен ҳаммасини чиндан айтдим, эх, сизларим...»	195
«Осмон шу кадар тоза, раҳминг келади...»	195
«Тонг сахардан ўлтирибсан дарё бўйида...»	196
«Ер ўз ўқидан айрилар, инсон...»	196

1980

Сунбула	197
Отрик	199
Насиҳатни чуқур тушуниш	201

Түркистон рузи

1981

Туркистон ёди	202
Лутфихоним. «Уйгон, болам»	204
Александр Блок	205
Ёнгин	207

1982

Эдуард Вейенбаум	208
«Улдис Берзинш сүзларни қаттиқ севар...»	208
Кекса-ёш шоир	209
Муножот	210
«Тұхта дейман...»	210
«Бунча күп сүзлайсан нега? Не учун?..»	210
«Цүкмақтаман суваларга...»	210
«Күнглимга қыл сиғмас...»	210
«Кайдадир күргандым мен сени даражт...»	210
«Күзларинг сүкірми, тун нима бўлди...»	210

1962 – 1983

«Муаллақ күллардек булутлар...»	211
«Шафика, стамгар ракқоса...»	212
Итлар	213

1983

Абдулхамид Чүлпонга мухаммас	215
Худбинга Марсия	216
«Сен айт, бугун сенинг айттанинг...»	216
Эски туркийлардан	217
Сайәд Наво	218

1986

«Ёраб! Кўзингни оч! Ҳиджат суринди...»	219
--	-----

1987

«Эй сиз, тўйғанлар ...»	220
«Кўнглим қоронгудир, теварак тутун...»	220

1988

Ёнаёттан аёл	222
«Яна жимлик. Яна сукунат...»	222

1990

Адашган рух	223
-----------------------	-----

МУНОЖОТ

1984–1994

«Айт, булбул, бормидир она масканинг...»	228
--	-----

1994

Тавба	229
Сенсиз	231
Тангри согинчи	232
Мунажжим	234
Абдурауф Фитрат	236
Усмон Носирга мухаммас	238
Абдулла Қодирий ғазалига мухаммас	239
Чагалай	240
«Шамолга осилиб яшадим...»	240
«Мана захар, ҳозир ичаман...»	241
«Сочимни колади изгирин...»	242
«Мен сизни севаман, Аллоҳ кечирсин...»	242
«Соат синди, соатлар синди...»	243
«Айтинг, нима килай...»	244
«Ҳеч кимга инонманг, ҳаммаси ёлгон...»	245
«Мени ҳайданг, мени йўлатманг...»	245
«Қурболикка мени сўйцилар...»	246
«Қайда қолди уй эгалари...»	246

1965–1997

Она тилим	247
Ер фарзанди	249

2001

Йўловчи	251
У дунёга онамга мактукб	253
Сиёвуш	255
«Юлдузлар бунча ҳам беҳисоб...»	257

2002

«Кўзиммининг горида парчинланган кўк...»	258
--	-----

1962–2003

«Аввал хаёл здинг, бир хаёл, холос...» 259

1965–2003

«Уфқ яраланган алвон. Тўлғонар...» 260
«Мени тъъкиб қилар шоир деган ном...» 260
«Яна мен уйғондим, довдираб турдим...» 261
Ҳазил 262
Бир мухбирга 262

1997–2003

Қора девор 263
Тҳакурнинг охирги шеъри 266
Кўзимда гилдирап ҳўрланган хилқат 268
Ай иймон асири, виждан тутқинни 269
Абдукарим Баҳриддин 270
«Шоир, Илҳомнинг бир кўлида ханжар...» 271
«Менинг отам Одам, момом Ҳаводир...» 271
«Куч-куват багишлар эркин шеъримга...» 272
«Мен гариб оғочман...» 272

ХЕЧ ҚАЧОН АЛДАМАЙДИ ҚЎШИҚЛАР

Мұхаммад Ҳодий. Ҳаёт садолари 274
Пабло Неруда. Федерико Гарсия Лорка учун қасида 296
Нотим Ҳикмат. «Дунёни топширайлик болаларта...» 301
«Инсоқларкинг кўшиклари ўзларидкан гўзалдир...» 301
Кетишдан аввал 301
Беҳжот Камол Чоелар. Истаюрмен 303
Карло Каладзе. «Йўлим жасоратли орзуга тўла...» 304
Гуржи киз кўшиғи 305
Геворг Эмин. Сезги 307
Вокиф Самад ўғли. «Мозоримга...» 309
«Мен ўлган кун...» 309
«Бир гўзал аёлнинг...» 309

РАУФ ПАРФИ

ТУРКИСТОН РУҲИ

Сайланма

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси

Бош таҳририяти
Тошкент – 2013

*Китобни бадиий безашда
Ўзбекистон Ҳалқ рассомлари Жавлон Умарбеков
ва Акмал Нур асарларидан фойдаланилди*

Муҳаррир Барнобек Эшпўлатов
Бадиий муҳаррир Умид Сулаймонов
Техник муҳаррир Раъна Бобохонова

Саҳифаловчи Любовь Бацева

Мусахихлар: Шарофат Ҳуррамова, Магъмура Зиямуҳамедова

Нашр лицензияси: А1 № 201 28.08.2011.

Теришга берилди 07.01.2013. Босишга рухсат этилди 08.02.2013.
Бичими 84x108 1/12, «Times New Roman» гарнитураси. Офсет босма.
Шартли босма табоги 16,80+0,45 зарв. Нашриёт-хисоб табоги 11,07+
0,52 зарв. Адади 5000 нусха. Буюртма № 2781. Баҳси шартнома
асосида.

**«Sharq» нашриёт-матбая акциядорлик
компанияси босмахонаси,
100000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.**